ЭРХИМ УРАН ЗОХЁОЛОЙ ЛИТЕРАТУРЫН ЖЭЛДЭ ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙ, ЗОХЁОХЫ АМЖАЛТАТАЙ ЯБАЯ!

8 н.

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Буряад Үнэн

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай сонин

2014 оной декабриин 31 Среда

№ 50 (22000)

Гарагай 4

www.burunen.ru

ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР, БУРЯАД ОРОН!

ХҮНДЭТЭ БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АЖАhУУГШАД!

2014 он hүүлшынгээ саг тооложо байна. Энэ жэл Буряадай ажаhуугшадта бэлэн байгаагүй. Олон үйлэ хэрэгүүд тохёолдоо, хубилалтануud болоо. Бидэ аха дүү украин арадай түлөө hанаагаа зобообди, нютагаа орхижо гараха баатай болоhон зондонь туhалаабди. Буряад орон Крымые дэмжээ. Тиин республикамнай баhал хэhээлтын хэмжээнүүдтэ дайруулаашье hаа, бараг гарасалдажа шадаа. Буряад орондо ажабайдал hайжарhан зандаа байха гэжэ хүлеэгдэнэ. Экономико хүгжөөлгын болон социальна бүхы программануудаа бюджедэй hомололгоор гүйсэд ханганхайбди. Бидэ hургуулинуудые, харгынуудые баряабди. Энергетикэ, АПК болон гэр байрын-коммунальна комплекс хүгжөө. Дунда зэргын салин болон хүн зоной дунда зэргын олзо оршын хэмжээн ургаа. Россиин Президентын "майн" Зарлигууд соо хэлэгдэhэн эрилтэнүүд дүүргэгдээ. Үгытэй байлгын хэмжээн доошолоо, хотонууд болон hуурин газарнууд hайжаруулагдаа, үнэгүй болон социальна гэр байрын ашаглалгада тушаалгын хэмжээн 20 процентээр дээшэлээ, хуушан гэрнүүдhээ 5 мянган шахуу хүн зөөлгэгдөө.

Буряадай ажаhуугшадай эрхим түрүү медицинскэ туhаламжада хүртэхэ аргань үргэдхэгдөө: Республиканска больницын приемно-диагностическа корпус нээгдээ, Хүүгэдэй республиканска больница баригдаа, онкологическа диспансерай барилга үргэлжэлүүлэгдээ. "Хүдөө нютагай доктор" гэhэн программын ашаар 3 жэлэй туршада хүдөөдэ 475 залуу мэргэжэлтэн хүдэлхэеэ ошоhон байна.

Буряад орондо эхэ болон хүүгэдые хамгаалхын тула ехэ ажал ябуулагдана. Үнгэржэ байhан жэлдэ Улаан-Үдэдэ шэнэ перинатальна түбэй барилга эхилээ. Хүүгэдэй сэсэрлигүүдтэ 1100 гаран хүүгэдэй hууринууд нээгдээ. Юhэн жэлэй туршада хүн зоноймнай тоо олошорhон зандаа. Буряад Республика – түрэhэн үхибүүдэй тоогоор Россиин түрүү регионуудай нэгэн. Гансал энэ жэлдэ 17 мянган үхибүүн мүндэлhэн байна.

20 жэлэй үнгэрhэн хойно дахяад томо промышленна предприятинууд баригдажа эхилээ. "Молоко Бурятии" болон "Тимлюйский цемент" ОАО-нууд үйлэдбэриеэ hайжаруулгын проектнүүдые бэелүүлээ. 10 миллиард түхэриг ОАО "Хиагда" шэглүүлээ. "Тугнуйский угольный разрез" 500 вагоноор ехэ нүүрhэ үдэртөө тушаадаг болоо, алта олзоборилго 600 килограммаар дээшэлээ. 2014 ондо 900 бага предприяти эмхидхэгдээ.

ХҮНДЭТЭ НҮХЭД!

Иигээд лэ Морин жэлые Хонин жэл hэлгэхэнь гээшэ. Буддын шажанай зүрхайшад ямар жэлтэндэ хэр жэл байхаб гэжэ тоолон гаргажа байна. Зүгөөр имагтал ажалша бэрхэ, зүрхэтэй, hанаhанаа хүсэлдүүлжэл hаладаг хүнүүдтэ амжалта түгэс жэл тудаха гэжэ бата найдалтайб. Түрэл республикадамнай ехэнхидээ иимэл зон ажаhуудаг.

Үнэн зүрхэнэймни амаршалгые тогтоожо абыт даа. Ерэхэ жэл хүн бүхэндэтнай, гэр бүлэдэтнай аза талаан, дундаршагүй дура, амгалан байдал асархань болтогой! Элүүр энхые, элбэг дэлбэгые, эгээл hайн hайханиие хүсэнэб!

Буряад Республикын Толгойлогшо – Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшэ В.НАГОВИЦЫН.

ХҮНДЭТЭ НҮХЭД!

Буряад Республикын Арадай Хуралай зүгhөө та бүгэдэниие гаража байhан 2015 оноор үнэн зүрхэнhөө амаршалнаб!

Шэнэ жэл - хүн бүхэнэймнай эгээл дуратай hайндэр. Бидэ тэрэниие эртээнhээ хүлеэжэ, гэр бүлынгөө, тон дүтынгөө хүнүүдэй дүхэриггэ тэмдэглэдэгбди. Шэнэ жэлэй үдэрнүүдтэ онсоор хандадагбди, hайн хубилалтануудые хүлеэдэгбди. Тиин энэ удаашье гаража байhан жэл бултандамнай hайн hайханиие асарха, бүхы хүсэл hаналнууднай заатагүй бэелүүлэгдэхэ гэжэ найданабди.

Үнгэржэ байhан жэл шухала үйлэ хэрэгүүдээр баян байгаа. Буряад Республикын Үндэhэн Хуулиин абтаhаар, Буряад Республикын Арадай Хуралай байгуулагдаhаар 20 жэл гүйсөө. Энэ хугасаа соо хуули ёhоной байдал тогтоохо, республикын социально-экономическа болон соёлой хүгжэлтэ хангаха, хүн зоной ажабайдал hайжаруулха талаар нилээд ехэ ажал хэгдээ. Табадахи зарлалай депутадууд урда үеын депутадуудай дүй дүршэл дээрэ үндэhэлэн, хуулинуудые hайжаруулха талаар ажалыень үргэлжэлүүлнэ. Манай абаhан хуулинууд зондо туhатай, ашаг үрэтэй болон Буряад ороной ажабайдалые hайн тээшэнь хубилгаха ёhотой.

Шэнэ жэлдэ бидэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Илалтын 70 жэлэй ой тэмдэглэхэбди. Энэ hайндэртэ бэлдэлгэ – ехэ харюусалгатай хэрэг: тэрэниие үндэр хэмжээндэ тэмдэглэхэ ёhотойбди. Россиин залуу үетэнэй дэлхэйе аршалhан үбгэ, эсэгэнэрээ ходо hанажа, баатаршалгаарнь омогорхожо, Эсэгэ орондоо үнэн сэхэ байhан тэдэнhээ жэшээ абажа байхань шухала. Манай бүгэдын уялга – Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануудта анхаралаа хандуулха, Эхэ оронойнгоо түлөө ами наhаяа үгэhэн сэрэгшэдые hайн үгөөр дурсаха.

Он жэлнүүдэй ходорон үнгэрөөшье hаа, бидэниие хододоо урагшаа тэгүүлүүлдэг нангин баялигууд хэзээдэшье хубилдаггүй. Энэмнай дүтынгөө зондо болон Эхэ орондоо дуран, түрэл Буряад оронойнгоо аша туhада ажаллаха хүсэл болоно.

Та бүгэдэндэ болон гэр бүлэнүүдтэтнай элүүр энхые, hайн hайханиие хүсэнэб. Бүхэли жэлдэ азатай ябахатнай болтогой!

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.ГЕРШЕВИЧ.

ХҮНДЭТЭ СИБИРЯГУУД!

Гаража байhан Шэнэ жэлээр таанадые үнэн зүрхэнhөө амаршалнаб!

Үнгэржэ байhан жэлэй hүүлшын үдэрнүүдтэ бидэ эгээл шухала үйлэ хэрэгүүдые hанажа, дүнгүүдые гаргадаг заншалтайбди. 2014 он хүнгэн бэшэ жэл байгаа, манай гүрэн эрхэтэдэйнгээ талые хамгаалжа, геополитическэ эсэргүүсэлгэдэ харюу үгэжэ шадаа. Росси тон олон медальнуудые асарhан XXII Олимпиин нааданууудые үнэргөө. Сибириин федеральна тойрогой тамиршад энэ илалтада горитой хубитаяа оруулаа.

Сибириин регионуудта энэ жэл шанга туршалга боложо үгөө. Тиин бэрхэшээлнүүдэй тудалдабашье, промышленна үйлэдбэриин ургалта үргэлжэлөө, социальна болон транспортна инфраструктурын объектнууд баригдаа, инвестиционно проектнууд бэелүүлэгдээ. Эдэ бүгэдэ таанадай бултанайтнай хабаадалгаар туйлагдаа.

2015 ондо бидэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Илалтын 70 жэлэй ой тэмдэглэхэбди. Сибириин сэрэгшэдэй баатаршалга болон ара талын хүдэлмэрилэгшэдэй бэеэ үгэнги ажал хэзээдэшье мартагдахагүй, манай амгалан ажаhуухын түлөө ами наhаяа үгэhэн хүнүүдые хододоо hанажа ябахабди.

ХҮНДЭТЭ НҮХЭД!

Гүрэнэймнай түүхэ – хүн бүхэнэймнай түүхэ болон хуби заяан. Шэнэ жэлэй hүни гэр бүлынгөө болон нүхэдэйнгөө дүхэриггэ угтахадаа, бидэ ерээдүйнгөө түсэбүүдые табидагбди. Бүхы hанал хусэлнүүдтнай бэелүүлэгдэг, хэрэгүүдтнай амжалтатай байг!

Үри хүүгэдтнай элүүр энхэ болон жаргалтай, гэр бүлэнүүдтнай бата бэхи байхань, гэр бүхэн соо эб эе тогтохонь болтогой! Энэ hайндэр мартагдашагүй байг, дүтынтнай зоной дулаагаар дүүрэг!

Шэнэ жэлээр! 2015 оноор!

Сибириин федеральна тойрогто Россиин Федерациин Президентын Бүрин этигэмжэтэ түлөөлэгшэ Н.РОГОЖКИН.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото-зурагуд

АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛhАА АМЖАЛТА hАБАГШАТАЙ

Ажал дээрэ аюулгүй байдал хангадаг эмхи, зургаануудые гүрэнэй зүгhөө дэмжэн урмашуулха зорилготой бүхэроссиин мүрысөөн Ородой Холбооной Уласай ажалай болон социальна хамгаалгын яаман зарлаба. Тэрэ "Аюулгүй байдал ба амжалта" гэhэн ниитэ гаршагтай юм. Илангаяа хара ажал хэдэг зоной хүдэлмэри дээрээ гэмэлтэхэгүйн тула, мүн тиихэдэ томо-томо үйлэдбэринүүдтэ хүдэлдэг, бэе махабадта хажар ажал хэдэг зондо анхарал хандуулагдана.

Үйлэдбэриин эмхинүүдэй ехэ бага байдаг хадань, тэдэ хэдэн бүлэгөөр хубаагдажа, шадал шэнээгээр тэнсүү байгуулгануд бэе бэетээ урилдаха жэшээтэй.

500-hаа олон хүдэлмэрилэгшэтэй мүртөө ажалшадтаа тааруу байдал зохёоhон үйлэдбэриин байгуулгануд дунда амяараа мүрысэнэ. Буряад Уласта иимэ байгуулгануд үсөөхэншье hаа, бии. Улаан-Удын авиазавод, ЛВРЗ, "Улаан-Удэстальмост" мэтын абарга байгуулгануд энэ бүлэгтэ тааралhан тула, гүрэнэй бусад иимэ байгуулгануудтай үйлэдбэриин аюулгүй байдалай талаар мүрысэхэдэнь болоно.

Эгээл иимэ ажалтай аад, ажалшадаараа үсөөн байгуулгануд өөhэдынгөө дунда эрхимүүдээ элирүүлнэ. Энэ тобьёгто хүдөө ажахы хүгжөөжэ байhан Мухар-Шэбэрэй аймагай "Искра" мэтын ажахы мэдүүлгэ оруулжа, мүрысөөндэ хабаадаха аргатай.

Тиихэдэ юумэ үйлэдбэрилдэггүй байгуулгануд гэжэ байна. Тэдэнэр эгээл иимэ түхэлэй байгуулгануудтай мүрысэжэ, ажалшадтаа эгээл зохид байдал түхеэрhэн нэгэниинь амжалта туйлаха байна. Иимэ байгуулгануд Улаан-Удэдэ илангаяа олон. Мүнөө үйлсөөр ябаад харахада, гэшхэhэн газарта гэхээр банкнууд, мүнгэ урihаар үгэhэн аад, удангүй мүлжэжэ абадаг байгуулгануд бии болонги. Үшөө тиихэдэ, аралжаанай мантан түбүүд хотын түб газарые эзэмдэжэ дуулhаад, мүнөө заха үзүүрээр дарайса баригдажа, жэжэ-божо дэлгүүрнүүдые түрижэ байна ха юм. Тиимэhээ хүдэлмэрилэшэдтөө аюулгүй байдал хангажа шадаhан аралжаанай түбүүд энэ номинацида орожо, гүрэнэй хэмжээн дээрэ мүрысэхэ эрхэтэй.

Гүрэнэй hанhаа мүнгэ абажа салин түлэдэг эмхинүүд мүнөө дээрээ тон олон гээшэ аабза. Засагай зургаанууд, дээдэ болон дунда hургуулинууд, хүүгэдэй сэсэрлигүүд, элүүржүүлгын газар, олондо мэдээсэл тараадаг гүрэнэй эмхинүүд, бусадшье байгуулгануд, тоолохо болоо hаа, олон ха юм.

100 хүрэхэгүй ажалшантай олзын хэрэг эрхилэгшын байгуулhан жэжэ-божо эмхинүүд мүн лэ амяараа уулзажа, хэниинь тон аюулгүй байдал хүдэлмэришэдтөө хангаhан байнаб гэжэ бэе бэедээ харуулха эрхэтэй.

Мүрысөөнэй ниитэ дүн Ородой Холбооной Уласай али можо нютагта хүдэлмэрилэгшэдынь тон аюулгүй байдалда ажаллана хаб гэжэ харуулха байна. Үшөө тиихэдэ, можо нютаг дотор али нютагынь аюулгүй байдалай талаар тон булюу байна гэжэ элирээдхихэ.

Хэрбээ иимэ мүрысөөндэ бэеэ туршаха гэжэ шиидэбэл, Буряад Уласта ажалаа зохёоhон элдэб түрэлэй байгуулгануд "Эталон" эблэлэй веб-сайт дээрэ бэеэ бүридхэжэ, мэдүүлгэеэ үгэхэдэнь болохо. 2015 оной мартын 20 болотор мэдүүлгэнүүд абтажа байха гээд Буряад Уласай үйлэдбэриин болон аралжаа наймаанай яаманай сайт дуулгана.

Баир ЖИГМИТОВ.

22000 ДАХИН УНШАГШАДТАЙГАА УУЛЗАЛГА

Хүндэтэ уншагшад! Танай гарта манай сониной 22000-дахи дугаар. 1921 оной декабриин 1-дэ Бурмонавтоуправлениин зүблөөн дээрэ М.И.Амагаевай элидхэлэй үндэhөөр, хоёр долоон хоног соо нэгэ удаа монгол хэлэн дээрэ гараха сонин байгуулха гэжэ тогтоогдоhон байна. Энэ тогтоолой ёhоор декабриин 21-дэ "Шэнэ байдал" гэжэ нэрэтэй сониной 1-дэхи дугаар Шэтэдэ хэблэгдэhэн түүхэтэй. 1923 ондо Буряад-Монголой АССР-эй байгуулагдахада, сониной редакци Верхнеудинск зөөжэ, "Буряад-Монголой үнэн" (1958 онhоо "Буряад үнэн") гэжэ нэрлэгдээ hэн.

93 жэлэй туршада таhалгаряагүй гаража байhан "Буряад үнэнэй" түүхээр бүхы Буряадай түүхэ шудалхаар. 1930-аад онуудай эсэстэ сониной долоон редактор болон түрүү сэтгүүлшэд хамалганда ороо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэшье ажалаа зогсоогоогүй, сониной дугаар саг соогоо хүндэтэ уншагшадтаа хүрөөд лэ байгаа. "Буряад үнэнэй" табан ажалшад Эхэ оронойнгоо түлөө ами наhаяа үгөө, олониинь дайшалхы шагналнуудтай түрэл редакцидаа бусаа бэлэй. 1971 ондо түрүүшын дугаарай гараhаар 50 жэлэй ойн баярта "Буряад үнэн" сонин Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан юм.

"Буряад үнэн" амжалтануудай орьёлнуудыешье, мүнгэнэй талаар орёо байдалыешье нэрэ түрэеэ алдангүй дабажа гараа. "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшан боложо хубилаад, дали дороо "Бурятия" сониниие абаа hэн. Россиин эрхим үндэhэн хэблэл гэжэ сэгнэгдээ, "Россиин хэблэлэй алтан жасада" оронхой.

22000 дугаарай хуудаhануудhаа уншагшадтаа хандажа байhан хэдэн үеын буряад сэтгүүлшэдэй ажал арадайнгаа үмэнэ юрын бэшэ, харюусалгатайшье, хүндэтэйшье юм. 93 жэлэй туршада hэлгэлдэhэн үе бүхэнэй хурса гуурhатан арадайнгаа хуби заяанай, хэлэнэй түлөө хүндүүлхэй hэргэг мэдэрэл сээжэдээ хадагалан ябаа, энээнэй түлөө үгын хүсөөр тэмсээ.

"Буряад үнэн" олон бэлигтэниие уншагшадтайгаа уулзуулжа, үргэн харгыда гаргаа, үреэл магтаалаараа жэгүүр олгоо. Түүхэдээ түшэглэжэ, соёл болон ёhо заншалаа hэргээн сахижа ябахые уряалдаг, ёhотой туhа үзүүлдэг замай залуршан юм. 2014 ондо байгуулагдаhан Буряад хэлэнэй багшанарай эблэлтэй ганзага нэгэдэн, "Буряад үнэн" сонин хүдөөгэй hургуули бүхэндэ, hурагша бүхэндэ хүрэхэ, танил болохо, дүтын нүхэр болохо хүсэл зорилго мүнөөдөө табинхай. Гараха 2015 ондо январь hарын hүүл багаар Хяагта хүрэжэ, Хяагтын, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай буряад хэлэнэй багшанартай улаан нюураараа уулзаха түсэбтэйбди. Дам саашаа февраль соо Түнхэнэй ба Ахын багшанарта хүрэжэ, харилсаа холбоогоо бэхижүүлхэбди. Март соо Зэдын, Захааминай багшанартай золгохобди.

Хүүгэдтэ, эдиршүүлдэ зорюулагдаhан "Одон" хуудаhандаа ургажа ябаа улаан бургааhадай туршалгануудые хэблэхээ ходоодоо бэлэнбди. Тиимэhээ хүндэтэ түрэлхидтэ, багшанарта ханданабди: багашуулай, hурагшадай шүлэг, рассказ, зурагуудые, найруулга – сочинени болон тобшо мэдээсэлнүүдыешье сониндомнай эльгээжэ байгыт! Багахан үгүүлэлhээ эхилээд, саашадаа амтыень абажа, магад, ерээдүйдэ зохёолшод, сэтгүүлшэд болохо аалам? Иигэжэ үеhөө үедэ ууган буряад хэлэмнай дамжуулагдаха, буряадаар уншаха, бэшэхэ залуу үетэмнай олошорхо бшуу.

Модон хонин жэлдэ "Буряад үнэнтэйгөө" долоон хоног бүхэндэ уулзаха дуратай үнэн сэхэ нүхэднай олон: Бэшүүрэй Шэбэртэдэ, Баргажанай Уланда, Хурамхаанай Барханда, Элhэндэ, Аргатада, Хоридо, Хэжэнгэдэ, Яруунада, Мухар-Шэбэртэ, Зэдэдэ, Захааминда, хадата Ахада, Түнхэндэ гээд тоолохо болоо hаа, бүхы үргэн Буряад ороноймнай нютаг hуринуудые, хотонуудые нэрлэхээр. Гэбэшье "би - буряадби" гэжэ сэдьхэжэ ябаhан хүн бүхэн "Үнэнтэйгөө" нюур нюураараа уулзаха, өөрынгөө hанал хүсэлөөр хубаалдажа байха зэргэтэй.

Хундэтэ уншагшаднай! Шэнэ 2015 ондо алтан наранай туяа доро, мунгэн hарын элшэ доро азатай, жаргалтай, алдартай, солотой ябыт даа. Түмэн жэлнүүдэй юрьеэн соо буряад араднай шарайгаа алдангүй, түби дэлхэйгээр суурхажа, буряад хэлэмнай юртэмсын хэлэнүүд соо зэдэлжэ байхань болтогой!

Туяна САМБЯЛОВА, редактор.

ШЭНЭ НОМ – ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ БЭЛЭГ

Үнгэржэ байhан жэлэй хуушаар Түхэреэн ехэ Түнхэнhөө уг гарбалтай зон аймагайнгаа түб Хэрэн hууринда "Золотые страницы Бурятии". Моя малая родина – Тунка" ("Буряадай алтан хуудаhанууд". Минии тоонто – Түнхэн") гэhэн хатуу хабтаhатай, үнгэтэ гэрэл зурагуудтай ном рамнайлбад. Энэ гүн удхатай гоё hайхан ном "Союз Групп" гэhэн номой хэблэлээр нара хараа.

"Буряадай алтан хуудаhанууд" түлэбэй хүтэлбэрилэгшэ Татьяна Капорская Түнхэнэй аймагай захиргаанда, Улаан-Удэдэ ажаhуудаг Түнхэнhөө угтай зоной эблэлдэ энэ ехэ ажал бүтээлсэhэндэнь халуун баяраа мэдүүлнэ. Түрэл тоонто нютагайнгаа алдар солото зоной нэрые нэрлүүлхэ, солые дүүдуулха үргэн ехэ, дэмбэрэлтэй ажал ябуулаа гэбэл: Надежда Бильгаева, Намсарай Манзаев, Октябрина Аюшеева, Андрей Ошоров, хизаар ороноо шэнжэлэгшэ Людмила Ермакова – эдэл урагшаа hанаатай хүнүүд лэ даа.

Энэ дэлхэйдэ хүмүүн түрэл оложо түрэhэн буянтай хүн "саhан дээрэ мүртэй, сааphан дээрэ нэрэтэй" байха ёhотой гэдэгэй ёhоор, хүн бүхэмнай үгтэhэн наhаяа hайн hайханаар, үри үхибүүдэйнгээ омогорхожо ябахаар үнгэргэхые оролдоно. Теэд зарим хүн ажабайдалдаа хэды оролдоошье hаа, нэрэеэ нэрлүүлхэ хүбүүшье, үтэлхэдэнь хараха басагашье үгы, гүрэнэй байрада үтэлжэ байхадаа болохо, яажа мэдэхэбши. Тиихэдэ ажал хүдэлмэридөө хам орожо, ами бэеэ гамнангүй, Эхэ оронойнгоо хүгжэхын, үри үхибүүдэйнгээ жаргахын түлөө үе наhаараа оролдоhон хүнүүд түүхэдэ нэрэеэ үлээнгүй байжа магад ха юм. Тиимэhээ хойто үеын зоной үеын үедэ мартахагүйн тулада олоной хүсөөр энэ ном хэблэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Ород арадай "Что написано пером, то не вырубишь топором" гэжэ хэлэдэгынь тон зүб даа. Ном соо орожо, нэрээл "сааphан дээрэ нэрэтэй" (метрикэ, паспорт соо бэшэ) болохо гээшэ хэлэшэгүй ехэ буян юм ааб даа. "Хүн бүхэн газар дээрэ мүр үлээнэ, хэhэн, бүтээhэн хэрэгынь уг дамжан саашаа дэлгэрнэ, - гэжэ Түнхэнэй аймагай гулваа Андрей Гомбоевич Самаринов номой эхиндэ бэшэнэ. – Энэ ном хадаа Эхэ орontоёо бүхы хүшэр хүндыень дабалсаhан, баялигыень арьбажуулалсаhан, маанадай урдаа хаража ябаhан эгээл ехээр хүндэлдэг хүн зондомнай хүндын ехэ тэмдэг болоно".

Баhал эндэ түрэл аймагайнгаа хүгжэлтын шатада сэгнэшэгүй ехэ хубитаяа оруулhан, эдэ үдэрнүүдтэ наянайнгаа дабаае дабажа ябаhан, Буряадта ажаhуудаг бүхы яhатанай эблэлнүүдэй регион хоорондын холбооной президент Виктор Добшонович Таханов үндэр наhатай аха захатанай зүгhөө уран наринаар үгэ хүүрээ дэлгээд, "Түхэреэн ехэ Түнхэн нютагайнгаа гүрэн түрын ажал ябуулагшадые, Эсэгэ ороноо хамгаалhан эрэлхэг зоригтой баатарнуудые, эрдэмтэй номтой сэсэшүүлые, уран гуурhата зохёолшодые ("А"-hаа "Я" хүрэтэр гээд, буряад зохёолшод хэлсэдэг), ирагуу хүгжэмшэдые, дуушадые, хатаршадые, ашата багшанарые, хүсэтэй хүдэр тамиршадые

болон эгээл хүндэтэй хүдөөгэй ажалшадые энэ түүхэтэ ном соогоо дурдан hанаhамнай ямаршье эрдэниин зүйлhөө үнэтэй", - гэжэ тэмдэглэнэ.

Тиихэдэ мунөө "Түнхэнhөө уг гарбалтай зоной "Саяан" эблэлые толгойлжо байhан Баир Шоёнович Ускеев иигэжэ бэшэнэ: "Энэ ном уншахадаа, үнгэрhэншье, мүнөө сагайшье мэдэгдээгүй үйлэ хэрэгүүдые, уг удамаашье хүсэд ойлгожо абахат, харин нэрэ солото нютагаархинаа үшөө hайнаар мэдэхэ болохот. Ургажа ябаhан залуу үетэндэ энэ ном ехэ туhатай байха. Тоонто нютагайнгаа түүхые улам hайнаар ойлгожо, ажабайдалаа зүбөөр ойлгохо замайнь залуур болохо".

Ном хэблэлгэдэ ООО "Бест-Плюсэй" дарга В.Н. Байминов, Арадай Хуралай депутат К.Ж. Галсанов, Түнхэнэй аймагай хүгжэлтын "Алтан Мундарга" жаса туhа хүргөө гэжэ баяраа мэдүүлэе. Олоной оролдолгоор Шэнэ жэлэй эгээл сэнтэй бэлэг бүхы түнхэнөөрхиндэ баригдаба гээшэ.

Валерий СЫДЕЕВ.

ЗАХААМИНАЙ ЗАСАГ БАРИГШАД ХЭЖЭНГЭЭР АЙЛШАЛБА

Владимир ШИРАПОВАЙ фото-зураг

Захааминай аймагай нютаг нютагуудай бүлэг гулваанар хүнгэн хоёр машина унажа, Буряад Уласай 4 аймагаар ябаба.

- 2013-2014 онуудай һунгуулиин үрэ дүнгөөр Захааминай аймагай 24 һомоной 18-дань залуу эрэшүүл һунгалтада илажа, даргын тушаал эзэлһэн байна гээшэ, - гээд Буряад Уласай толгойлогшын захиргаанай мэргэжэлтэн Цырен Цыренов тайлбарилан хөөрэнэ.

Эдэ эрэшүүлэй олонхинь 28 наһатай. Засаг баригшадай залуужажа байхада, муу юумэн үгы. Эршэ хүсэтэй, дорьбо дуһалтай зондо аха захатанай мэргэн зүбшэл, һургаал заабари шухала. Захааминай аймагай толгойлогшо Сергей Гунжитов Буряад Уласай засагай газарта дурадхал оруулжа, ехэ һонин ажалай эхи табиба.

- Буряадай 4 аймагай захиргаантай хөөрэлдэжэ, һомоной шэнэ дарганарые һургаха гэһэн бодол бэелүүлэгдэжэ байна, - гээд Цырен Цыренов хөөрөөгөө үргэлжэлүүлхэ зуураа, иигэжэ нэмэнэ:

- Эгээл энэ сагта Буряадай аймагай али нэгэ нютагта эгээл иимэ тушаал эзэлээд, урагшатай хүдэлжэ байһан хүнүүдые хаража, танилсажа, өөр өөрынгөө нютагта хожом хойно иигээд хүсэндэнь хүргэжэ ябахын түлөө иимэ ажал ябуулжа байна гээшэбди.

Мухар-Шэбэрэй амжалта туйлалтануудтай танилсаха зорилготой байһаниинь, һалхи шуурган ехээр хүдэлөөд, бордоһолжо, харгы зам хүр саһаар бүрхөөгдэжэ, танилсалгын ажалда һаад ушаруулаа. Гэбэшье, энээндэ ехээр уйдажа һуунгүй, сагай уларилай талаар номгон буряад нютагууд руу машинануудаа залажа, Захааминай аймагай һомон-һомоной шэнээр һунгагдаһан залуу дарганар гүйлгэлдэбэд.

- Арад зонтоёо хайшан гээд хүдэлнэб. ТОС-уудтаяа ажалаа яагаад зохёоноб. Һургуули болон ниитын газарнуудтаяа ямар ажал ябуулнаб. Тэдэ мэтын һонин юумэнүүдые хаража абаһан байна, - гэжэ Захааминай аймагай захиргаанай мэргэжэлтэн Дашинима Цыденов ябаһан хэрэгэйнгээ дүн бүридхэн хөөрэнэ.

Хэжэнгын аймагта зүбшэн хэлсэхэ, халан абахашье юумэн илангаяа олон байгаа. Нэгэдэхеэр, ажалаа ябуулхадаа, эхэ буряад хэлээрээ бэе бэетээ ойлголсожо, олохон юумэ бүтээжэрхихээр байна гэжэ ойлгомжотой болоо. Хэжэнгын арад зон захиргаантаяа суг, мүр мүрөө тодожо хүдэлдэг. Аймагай түб һуурин Хэжэнгэ гурбан хороололһоо бүридэдэг байна. Тэрэнэй зүүн бэедэ, Ленинзам гээд нютаг дээрээ алдаршаһан хороололдо һүүлэй 2 жэлэй хугасаа соо хамтын хүсөөр соёлой гэрэй барилга ябажа байнхай. Хайшан гээд гүрэн, тэрэнэй эрхэтэн хоёр эбтэй эетэйгээр ажалаа хэхэ ёһотойб. Арад зоноо ажал хүдэлмэридэ хабаадуулхын тулада ямар үгэнүүд хэрэгтэй болодог бэ, - гэхэ мэтын асуудалнуудые Захааминай аймагай һомонуудай залуу дарганар һонирхожо асууһан байна.

Эдэй засагые өөдэнь татажа сохом шадаха зоноо хайшан гээд засаг баригшад дэмжэнэб гэһэн асуудал бүгэдэндэ һонин лэ ёһотой. Хэжэнгын аймагай түб һуурин Хэжэнгэ нютагые уруу даража, һая болотор дарайжа байдаг байшангуудай, сонхонуудайнь нүхэнүүд зэнхыжэ, хүн зониие сошоожо байдаг һаа, мүнөө засаг баряад һуугааша аймагай захиргаанай абьяастайгаар ажалаа зохёоһоной гэршэ болон тэдэнэй орондо ялагар тологор аралжаанайшье, ниитыншье түбүүд олон боложо байна. Иимэ оршон байдал холо ойрын айлшад өөрынгөө нюдөөр хаража байхадаа, үмсын хэрэг хүл дээрэнь гаргажа, хара зониие ажалтай болгожо шадаха хүнүүдые оложо, нютагтань бусааха талаар ямар ажал Хэжэнгын һомон нютагуудай дарганар ябуулна хаб гээд асууһаниинь дамжаггүй.

Нютаг дээрээ мал ажахы эрхилдэг Согто Цырендоржиевич Цыдыповэй “Шэнэ толгой” гэжэ нэрлэһэн хүдөө ажахыда айлшад хүрөөд гараһан байна. Эгээл эндэ ябахадаа, хүдөөдэ засаг барижа һуража ябаһан зоной шудалха, һонирхохо зүйлнүүд олон байба. Согто Цырендоржиевич Цыдыпов ажалша бүхэриг хүн гэжэ мэдээжэ.

- Буряад Уласай хүдөө ажахын яаманһаа мүнгэ урьһаар абаад, 8 сая түхэригтөө ехэ һайхан фермэ бариһыень хараабди, - гэжэ Захааминай аймагай захиргаанай мэргэжэлтэн Дашинима Цыденов лаблана.

Шалсаана хадын үбэртэ, Худан голой эрьедэ бүтэжэ байһан үхибүүдэй үбэл зунгүй амаржа, бэе тамираа элүүржүүлхэ лагерь хаража, Захааминай айлшад өөрынгөө нютагта иимэ хэрэг заабол эрхилхэ хэрэгтэй гэжэ шиидэбэ. Бадма Минуев ударидагшатай шэнэ фермэ ерэжэ, хони ямаагаа, үхэр малаа гүрэнэй хүсэ шэнгээн яажа үдхэхэб гэжэ һайса бодоһоной удаа, Доодо-Худанай һомон ерэһэн байна.

Доодо-Худаниие ехэ нютаг гэжэ хэлэхээр бэшэ юм. Гэхэ зуура эндэ аяар 8 ТОС хүдэлмэриеэ зохёонхой. Энэ хадаа энэ нютагта ажаһуугаа зоной урагшаа һанаатай байһанииень элишэлнэ. ТОС гэжэ үгын хүнэй аманда ороодүй сагта доодо-худанаархин түрэл нютагтаа үнэнхэ зүрхэнһөө дурлажа, тоонтоёо дээгүүр үргэжэ ябадаг һэн тула үйлсэ гудамжануудаа таһа сэбэрлээд, гэр байрануудаа заһахыень заһаад, будахыень будаад байдаг зантай.

- Наһатайшье байг, залуушуулшье байг, хуу бултадаа ерээд лэ, ажалда адли болоод лэ, хуу оролсожо байдаг, - гэжэ “Найдал” ТОС-ой түрүүлэгшэ Дашима Бальжирова үдэрэй юрьеэндэ хэдэг ажал тухайгаа хөөрэнэ.

- Олоороо суглараад хүдэлжэ байхада, урматайшье байдаг. Хэжэ байһан юумэмнай харагдадагшье. Хүхюутэй, шууяатай энеэлдээн, хүхилдөөн болодог гүб даа. Тиигээд хүнүүд ехэ һонирхожо суглардаг иимэ юумэндэ.

Арад зонойнгоо үүсхэл һомоной дарга дэмжэжэ абаа.

- Энэ парк барижа байхадаа, юумэнэй дуташоо һаань, Борис Петровичтоо мүнгэмнай дуташаба гэхэтэймнай сасуу, Хэжэнгэдэш гү, Хоридош гү байхадань, машинаараа тэрэ бээрэээ ошоод лэ, аяар 200 километр гүйлгэжэ, манайнгаа парк сооһоо гараашгүй байхада, абаад ерэшоо. Тиихэдэ энэмнай ехэ урагшаа һанаатай, урагшатай хүн гэжэ би һанадагби, - гээд Дашима Бальжирова нютаг дээрээ засагаа баряад байһан Борис Рантаров тухай хэлэнэ.

- Гүрэмнай, Буряад Уласнай ТОС гэжэ яһала зүб юумэ хэнхэй, - гээд Ородой-Адаг һууринай дарга Борис Рантаров онсолно.

- Ондоогоор бюджедһээ мүнгэ абажа шадахагүй. Ганса тэрээгээр лэ мүнгэ абажа, заа мүнгөөр ехэ юумэн хэгдэнэ гээшэ ааб даа. Зоной туһаар.

Хамтын хэрэгэй урагшатай байхада, арад зоной сэдьхэлынь тэниинэ. Бэе бэетээ нэгэ ажал хэжэ байхадаа, юрэ хөөрэлдэхэдөөшье, уйдхар гашуудал зайлажа, холо болоодхино ха юм. Архи тамхи намнаха сүлөөшье барагдана.

Хэжэнгын аймагай захиргаанай дарга Геннадий Лхасаранов ТОС-уудые өөрынгөө зүгһөө ехэ дэмжэнэ:

- ТОС-то орожо хүдэлдэг зон бэе бэедээ ехэ туһатай гэжэ би һананаб. Мүнөө дэрээ ниитын отара гэнэбди. Хүдөөгэй һомоной дарганарта мүнгэнэй хүртэмжэгүй байһан үе сагта иимэ нэбтэрүүлгэ тэдэнэй ажалыень ехээр дэмжэнэ.

Захааминһаа ерэһэн залуу дарганар ниитын отара тухай мэдээсэл ехэ анхаралтайгаар шэнгээжэ абаа.

- Хэжэнгын аймагаар ябахадаа, хараһан үзэһэнөө толгой соогоо бүридхэжэ, тон һайхашааһанаа саашадаа нютаг дээрээ бэелүүлхэб. Нютагайнгаа мал ажахы дээрэ хүдэлдэг зондо туһалхые оролдохоб, - гэжэ Захааминай аймагай Хуртагын һомоной дарга Евгений Цыбенов өөрөө өөртөө дүн гаргаа. Гэхэ зуура Хэжэнгээр гүйлгэжэ ябаһан зон өөһэдөө юушье мэдэхэгүй, хооһон толгойтой хүнүүд ябана гэжэ һанаһанай хэрэггүй. Хэжэнгээрхинэй дүршэл халан абажа, дары түргэн нютаг дээрээ бэелүүлээд, захааминай айлшадай удаадахияа эрьежэ ерэхэдэнь, маһайжа һууха ажаһуудалай бата үндэһэн бии болобо гээшэ аабза.

Баир ЖИГМИТОВ.

АЖАЛША МАЛША ЯРУУНЫНХИДАЙ АМЖАЛТА

Жэлэй һүүлшын һарануудта ажахынууд, бэеэ дааһан захиргаанууд хэһэн ажалаа согсолдог гээшэ. Долоон ажахы Яруунада үлэнхэй. Нэтэрүүхэн, урдаа табиһанаа алдадаггүй ударидагшадтай ажахынууд лэ үлэнхэй.

Тэдэниие дэмжэһэн, даган дууряажа, ажалаа ябуулжа байһан 52 фермерэй ажахынууд, 3400 үмсын ажал эрхилэгшэд, 3 хүдөө ажахын үйлэдбэрилэгшэд ээлжээтэ тоосоото суглаануудые үнгэргэжэ, аймагайнгаа зүүн тээ оршодог Тэлэмбэ нютагта сугларба. Эндэ юу хээ миил хараад ошохоёо сугларaa үгы, харин хайшан гэжэ ажалаа аша үрэтэйгөөр ябуулхаб, эмхидхэхэб гэһэн бодолтой ерээ бшуу. Казах. үүлтэртэ малые үдхэдэг эндэхи ажахын байдал ажахын тоосооной гуримаар эмхидхэгдэнхэй. Энэ ажахын генеральна директор Жаргал Жанабазарович Тогтохоевой дүй дүршэлтэй дүтэ танилсажа, ажалааранъ һонирхоо. Олон жэлдэ түрэл нютагтаа арад зоноо дахуулжа, олон бэрхэшээлнүүдые дабажа гарахань даншье бэлэн хэрэг бэшэ. Заводой хүдэлмэришэд һара бүхэндэ 15 мянган түхэриг аванс мүнгэ абахаһаа гадуур, ажахынгаа складһаа хэрэгтэй эдеэ хоолоо нилээд үнэгүйгөөр абадаг юм. Жэлэй һүүлээр заводой ажалшад хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдээр заводтоо тоосоогоо хэжэ, бэшэ үлөөшэ зөөриеэ абадаг юм. Жаргал Жанабазарович хүдэлжэ эхилхэдээ, социальна асуудалнуудые шиидхэхэ зорилго табяа һэн. Эгээл түрүүн гэр барааень, һүүлдэнь малайнь байра, түлеэ залһанһаань эхилээд, баня, гараж хүрэтэр асуудалнуудые шиидхэхэдэнь хамһалсадаг юм. Энэ һайн заншал үшөө урдань директорнуудэй нэгэн Виктор Улаханович эхилһэн, үндэһэ һуури табиһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Гурбан толгой бодо мал ба хоёр гахай бариха эрхэтэй юм. Энээндэнь хүдөө ажахынь туһалдаг, харин бүри олоор бариха гэбэл, хорюул байхагүй, гансал гэрэй эзэн өөрөө үбһэ тэжээл бэлдэхэ ёһотой юм. Иимэ һайн байдалтай хүдөө ажахыда хүдэлмэришэд дуталдана. Тэлэмбэдэ Б.М.Цыдыповэй, Б.Б.Цыреновэй, Ю.Н.Нагаевай, В.Казаковай гэр бүлэнүүдэйнь ажал, байдал үльгэр жэшээ болонхой. Цыренов Баир Бавасанович, тэрэнэй нүхэр Анна Дашинимаевна “Гурбан нуур” гэжэ нэрэтэй үзэсхэлэнтэ газарта шэнэ гэртэ зургаан үхибүүдээрээ түбхинэнхэй.

Эндэ сугларагшад хүдөө ажахын асуудалаар ёһотой мастер-класс гараа бшуу. Тиигээд хүл дээрээ гараһан хүдөө ажахые, социально-экономическа байдалыень хаража байхада, элдэб бодолнууд хүн бүхэндэ түрэһэн байха. Тосхоной гүдамжаар ябажа байхада, хэһэн ажалаарнь омогорхохоор. Илангаяа шэнэ барилганууд, заһабарилганууд нюдэ хужарлуулна. Яруунын аймагта хүдөө ажахы габшагайгаар хүгжэнэ гээ һаа, алдуу болохогүй. Алишье талаараа хүгжэлтэ харагдана. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ 6% дээшэлээ. Эбэртэ малай тоо - 4768, хониной толгой - 3065, адуунай тоо - 509. Яһала һайн үндэһэн һуури ерэхэ 2015 ондо болохо үгэхэнь лабтай. Аймаг дотор хүдөө ажахые дэмжэхэ шэглэлтэй табан программа бэелүүлэгдэнэ. Бүхы хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ гүрэнэй тэдхэмжэ хэрэгтэй, энэ асуудал хүжүүхэнээр шиидхэгдэнэ.

Яруунын хүдөө ажахынхид Тэлэмбэдэ жэлэйнгээ ажалай дүнгүүдые согсолборилоод, аймаг соо түрүүлжэ байһан зоноо элирүүлээ, тэдээндэ үнэтэ бэлэг барюулагдаа. Энэ үнгэрһэн хүндэ жэлнүүдтэ үсэд зан гаргажа, хүдөө ажахыгаа һайнаар ударидажа ябаһан Ц-Д.Д. Сандаков (ЗАО "Тулдун"), Д.Ц.Галсанов (СПК «Ульдурга») М.Д.Дамбаев (СПК «Победа»).

Энэ суглаан дээрэ аймагай хүтэлбэрилэгшэ Ц.Г.Шагдаров, Арадай Хуралай депутат Б.Д. Гуробазаров, бусад олон мэргэжэлтэд үгэ хэлээ. Жэлэй дүрбэн сагта амаралта гэжэ мэдэдэггүй, ажалдаа шунанхай хүдөө малшадта ёһотой хүндэлэлэй найр наада соёлой ажалшад бэлэглээл даа.

Ажалша бүхэриг Яруунын хүдөө ажалшадта Шэнэ 2015 ондо бүри ехэ амжалта, гэр бүлэдэнь аза жаргал хүсэнэб!

Эдуард БУДАЕВ.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ТҮСЭБ

2014 оной декабриин 29 - 31

I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М.М.ГЕРШЕВИЧЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН

29.12 11.00 Бага танхим

II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ В.Б.ЭРДЫНЕЕВЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИИН ЗҮБЛӨӨНҮҮД

29.12 13.30 Бага танхим

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДТА

Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджедэй, налогуудай болон сан жасын талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц.-Д.Э.Доржиев)

"Россиин Федерациин налогууд болон татабари суглуулбаринууд тухай хууляар Россиин Федерациин субъектнүүдэй мэдэлдэ дамжуулагдаһан Буряад Республикада налогово гуримшуулгын зарим асуудалнууд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай 30.12 14.00 каб.235

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдын хүтэлбэриин, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь Б.Н.Ботоев)

"Буряад Республикада нютагай референдум тухай" 2003 оной ноябриин 28-ай 492-III дугаарай болон "Буряад Республикын референдум тухай" 2005 оной декабриин 29-эй 1449-III дугаарай Буряад Республикын Хуулинуудта хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай 29.12 10.00 каб.322

"Россиин Федерациин Уголовно хэрэг эрхилэлгын кодексын 30, 31-дэхи статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай" 621120-6 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай 30.12 14.00 каб.322

Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.П.Попов)

1. "Россиин Федерациин Газарай кодексдо хубилалта оруулха тухай" 643092-6 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай (газар хинадаг гүрэнэй зургаануудай түсэбтэ шалгалтануудые үнгэргэхэ тоо хубилгалгада хабаатай)

2. "Россиин Федерациин Газарай кодексые хүсэндэнь оруулха тухай" федеральна хуулиин 31 статьяда хубилалта оруулха тухай" 659150-6 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай (гүрэнэй мэдэлэй хүдөө ажахын газарнуудта хилэ таталгада хабаатай)

29.12 14.00 каб.119

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэ яһатанай асуудалнуудай, залуушуулай политикын, олониитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц.Б.Батуев)

"Буряад Республикын Арадай Хуралда үндэһэн бага арадуудай эрхэнүүдэй талаар түлөөлэгшэ тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай

30.12 14.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

"Саг зуура ажаллаха аргагүй болоһон ушарта болон эхэ болоходо уялгата медицинскэ страховани тухай" федеральна хуулиин 5, 7-дохи статьянуудта, мүн тиихэдэ "Халдабарита үбшэнүүдһээ һэргылэмжын тарилганууд тухай" федеральна хуулиин 21-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай" 640051-6 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай 29.12 10.00 каб.218

1. "Россиин Федерациин Гэр бүлын кодексын 127, 146-дахи статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай" 573446-6 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай

2. "Россиин Федерацида һуралсал тухай" федеральна хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" 616022-6 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай (һурагшадай ухаан болон сэдьхэлэйнгээ хүгжэлтын, бэеынгээ тамирай онсо шэнжэнүүдтэ зохисотой эрхэ байдалда һураха эрхые бэелүүлгэдэ хабаатай)

3. "Россиин Федерацида һуралсал тухай" федеральна хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" 616254-6 дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай (гүрэнэй болон муниципальна юрэнхы һуралсалай эмхинүүдтэ һурагшадай үдэһөө хойнын бүлэгүүдтэ байһанай түлөө түлбэри хорилгодо хабаатай) 30.12 10.00, 10.30, 11.00 каб.218

Буряад Республикын Арадай Хуралай Экономическа политикын, байгаалиин нөөсэнүүдые ашаглалгын болон оршон тойронхиие хамгаалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Г.Ирильдеев)

"Буряад Республикада экономическа талаар һайн дэбисхэрнүүд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай 29.12 15.00 каб.211

Гүрэнэй зүбшөөрэлэй үндэһөөр олон квартиратай гэрнүүдые зонхилхо талаар ажал ябуулдаг юридическэ нюурнуудай гү, али олзын хэрэг эрхилэгшэдэй зүбшөөһэн дансануудые хиналгын шалгалтануудые үнгэргэхэ бүрин этигэмжэнүүдые нютагай өөһэдын хүтэлбэриин зургаануудта олгодог хуулиин түлэб бэлдэхэ тухай

30.12 10.00 каб.211

Буряад-Монголой Республикые хүтэлбэрилэгшэ М.Н.Ербановай түрэһөөр 125 жэлэй ойдо

СИБИРИИН БҮРГЭД

Буряад-Монголой Автономито Совет Социалис Республикые эмхидхэн байгуулагшадай нэгэн, тус республикые хүтэлбэрилэгшэ Михей Николаевич Ербановай түрэһөөр 125 жэлэй ойдо зорюулагдаһан "дүхэриг шэрээ" һаяхан Буряад Республикын Арадай Хуралай Бага танхим соо үнгэргэгдэбэ. Россиин Федерациин Коммунис партиин Буряадай эхин эмхиин хүтэлбэри доро эмхидхэгдэжэ, Арадай Хуралай, хотын зүблэлэй депутадууд, КПРФ-эй Буряадай нютагай эмхиин республикын хорооной гэшүүд, Зүбшэлэлгын Советэй гэшүүд, партиин ветерануд, Улаан-Үдын дээдэ һургуулинуудай эрдэмтэд, оюутад хабаадаһан байгаа.

ВСГУТУ-гай проректор, экономикын эрдэмэй доктор, профессор, Арадай Хуралай депутат **Екатерина Доржиевна Цыренова** энэ суглаае нээхэдээ, КПРФ-эй Буряадай эмхиин нэгэдэхи секретарь, Россиин Федерациин Гүрэнэй Дүүмын депутат **Вячеслав Михайлович Мархаевай** эльгээһэн амаршалгые соносхон уншаба.

Идхалга-номолой хүдэлмэриин талаар КПРФ-эй Буряадай нютагай эмхиин хорооной секретарь, Арадай Хуралай депутат **Баяр Цыденович Цыренов** «Буряад-Монголой АССР-ые эмхидхэн байгуулгада, хүгжөөлгэдэ М.Н.Ербановай түүхэтэ үүргэ" гэһэн темээр элидхэл хээ.

Совет гүрэнэй ба партиин ажал ябуулагша М.Н.Ербанов XV Рабжуунай 1889 оной шорой шара Үхэр жэлэй үбэлэй һүүлшын хуса һарын 22-то Эрхүүгэй губерниин мүнөөнэй Алаирай аймагай Бахтай нютагта түрэһэн намтартай.

Дунда шадалтай таряашанмалшанай бүлын үхибүүн һэн. Бага наһанһаа морёор гүйлгэжэ һураһан, 11-12 наһатайдаа эсэгынгээ гар үзүүрэй ёһотой туһалагшань болоһон байгаа.

Түбһэндэ, үсэд нэтэрүү байһан дээрэһээ Михей Балаганск хотын 3 класстай һургуулида һураба, 1908-1909 онуудта Томск хотодо мужаа гаргалгын үмсын курсада һуража, буулгабаришанай мэргэжэл шудалһан байгаа. 1909-1913 онуудта Томск хотодо гүрэнэй зөөриин захиргаанда топографоор, 1913-1916 онуудта Томск ба Барнаулда ойн ажахын захиргаанда, 1916-1917 онуудта Эрхүүдэ газар эсхэмжэлэгшын захиргаанда хүдэлбэ.

Хубисхалта 1917 ондо М.Н. Ербанов политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаба. Апрель һарада Эрхүү хотодо Буряад-Монголой хубисхалта үндэһэтэнэй хорооной (Ревнацком) гэшүүн боложо оробо. 1920 оной январьда тэрэ Эрхүүгэй губерниин хубисхалта хорооной Захиргаанай хүтэлбэриин даргын орлогшоор томилогдоһон байгаа. Энэл жэлэй февраль һарада Губерниин газарай таһагые даагшаар томилогдоод, 1921 оной май болотор хүдэлбэ. Эрхүүгэй губерниин хубисхалта хороон Михей Николаевичые автономито республикануудай, можонуудай, үсөөн үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй I съезддэ хабаадахыень Москва эльгээгээ һэн. Тиихэдэ буряад-монголшуудай автономито можо байгуулбал, таарамжатай болоод байна гэһэн асуудал нүхэр Сталинай урда табяа һэм гэжэ тэрэ хөөрэдэг байгаа.

РСФСР-эй Буряад-Монголой автономито можо байгуулха талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха ёһотой Саг зуурын Буряадай ЦК эмхидхэн байгуулха тухай шиидхэбэри РКП(б)-гэй Эрхүүгэй губерниин хорооной Президиум 1921 оной апрельдэ абаа һэн. М.Н.Ербанов Зүүн Сибириин буряад-монголшуудай ЦК-гай Түрүүлэгшээр баталагдаба.

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй Буряад-Монголой автономито можонуудые Буряад-Монголой Автономито Совет Социалис Республика (БМАССР) болгожо нэгэдүүлхэ тухай тогтоол ВЦИК 1923 оной майн 30-да абаа һэн. Түбынь Дээдэ-Үдэ хотодо болоһон юм гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

1923 оной декабриин 10-һаа 1927 оной сентябрь болотор М.Н.Ербанов БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Советэй Түрүүлэгшэ, тиигэхэ зуураа 1925 онһоо 1927 оной сентябрь хүрэтэр БМАССР-эй ЦИК-гэй Түрүүлэгшэ, 1929 оной декабрьһаа 1937 оной октябрь болотор БМАССР-эй ЦИК-гэй Түрүүлэгшэ байһан. 1927-1929 онуудта ВКП(б)-гэй ЦК-гай дэргэдэхи курсада һураба. 1929 оной декабрьһаа 1937 оной октябрь болотор Буряад-Монголой обкомой нэгэдэхи секретарь, ВКП(б)-гэй Сибириин хизаарай хорооной гэшүүн байгаа. ВКП(б)-гэй XVI-XVII съезднүүдэй делегадаар һунгагдаа, XVII съезд дээрэ ВКП(б)-гэй Түбэй Шалгалтын комиссиин гэшүүнээр һунгагдаа һэн. ВЦИК-гэй гэшүүн, СССР-эй ЦИК-гэй гэшүүн байгаа.

1937 ондо М.Н.Ербановай хүтэлбэрилэгшэ байха үедэ БМАССР-эй Советүүдэй Онсо эрхэтэй VII съезд дээрэ Буряад-Монголой АССР-эй Конституци баталагдан абтаа һэн.

Михей Николаевичай партиин обкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлжэ байха үедэ Буряадай хүдөө ажахы, промышленна үйлэдбэри нилээд хүгжөөгдэжэ, шэлэй завод, мяханай комбинат, талха татадаг, вольфрам-молибденэй комбинадууд, паровоз-вагон заһабарилгын завод баригдаад, хүдэлжэ эхилһэн юм. Энэ үедэ республика дотор социально-экономическа, соёл-гэгээрэлэй асари ехэ хубилалтануд болоһон гэшэ. Республикаяа амжалтатайгаар хүтэлбэрилһэнэйнь түлөө М.Н.Ербановые гүрэн түрэ Улаан Тугай, Ленинэй орденуудаар шагнаһан байгаа.

1937 оной сентябриин 21-дэ хардалга гүрдэлгөөр М.Н. Ербанов Москвада тушаагдажа хаагдаад, 49 наһатайдань ами наһаниинь таһалагдаба. 1955 оной сентябриин 24-дэ гэм зэмэнь сагааруулагдаа һэн. Буряадай аграрна колледж тэрэнэй нэрээр нэрлэгдэнхэй, һуралсалай байшангай урда таладань бюст табигданхай. Улаан-Үдэ хотын түбэй гудамжануудай нэгэн тэрэнэй нэрэмжэтэ юм. Тоонто нютагтань – Эрхүү можын Алайрай аймагай Бахтай һууринда Михей Николаевичай нэрые мүнхэлһэн гэр-музей нээгдэнхэй гэжэ элидхэлшэ Баяр Цыденович түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Саашадаа экономикын эрдэмэй доктор, профессор **Екатерина Доржиевна Цыренова** «М.Н. Ербановай республикые хүтэлбэрилгын жэлнүүдтэ БМАССР-эй экономико", БГСХА-гай доцент, түүхын эрдэмэй кандидат **Анатолий Евгеньевич Карначев** "1920-30-дахи онуудта эрдэм һуралсалай байгуулалтада болоһон хубилалтануд", түүхын эрдэмэй доктор, БГУ-гай профессор **Владимир Доржиевич Дугаров** «БМАССР-тэ үндэһэтэнэй гүрэнэй ба сэрэгэй байгуулалта", БГУ-гай доцент, философиин эрдэмэй кандидат **Александр Семенович Баинов** "БМАССР-тэ дээдэ һургуули хүгжөөлгэ тухай", БГУ-гай профессор, түүхын эрдэмэй доктор **Татьяна Ефремовна Санжиева** "Үндэһэтэнэй соёлой байгуулалтада Ербановай оруулһан хубита», «Буряад арадай конгресс» гэдэг нютагай эмхиин түрүүлэгшэ **Роман Дугаржапович Нимаев** М.Н.Ербановай 125 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Эрхүү можын тоонто нютагтань болоһон баярай суглаан тухай, КПРФ-эй Буряадай эмхиин залуушуулай дунда ажал ябуулдаг таһагые даагша **Леонтий Александрович Красовскиин** хэлэһэн үгэнүүд сугларагшадай анхарал татаба, һонирхуулба.

"Михей Николаевич Ербанов хадаа буряад арадай элитэ ехэ, гайхамшагта хүбүүн, арад зоной ёһотой хүтэлбэрилэгшэ байгаа. Тэрэниие "Талын бүргэд", "Сибириин бүргэд" гэжэ Иосиф Сталин хэлэһэн гээшэ", - гэжэ Коммунис партиин ветеран, Россиин Федерациин Гүрэнэй Дүүмын түрүүшын зарлалай депутат **Николай Яковлевич Кондаков** тэмдэглээ.

ВСГУТУ-гай профессор, экономикын эрдэмэй доктор, профессор, Арадай Хуралай депутат **Екатерина Доржиевна Цыренова** «дүхэриг шэрээгэй" дүнгүүдые согсолбо.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,
журналист,
Россиин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

2014 оной дүнгүүд

ҮНДЭР ИЛАЛТАНУУДААР ШЭНЭ ЖЭЛЭЭ УГТАБА

Удангүй ханын час һүниин 12 саг харуулаад, 2014 он түүхэдэ орохонь. Заншалта ёһоороо, энэ үедэ бүхы хүн зон үнгэрһэн жэлээ һанаашалан, саг зуурын дүнгүүдые согсолдог гээшэ. Бидэшье 2014 он Буряад Республикымнай тамиршадта ямар үрэ дүнтэйгөөр үнгэрөөб гэжэ хаража үзэхэ һанаатайбди.

БҮХЫ ДЭЛХЭЙН ХИБЭС ДЭЭРЭ...

Нэн түрүүн, арбаад хоногой урдахана шэлэгдэһэн Улаан-Үдэ хотын 10 эрхим тамиршадай һубарил хаража үзэе. Юуб гэхэдэ, ганса энээниие хараад, манай тамиршад 2014 ондо ямар дүнгүүдые харуулаа гээшэб гэжэ абаһаар лэ ойлгохоор. Эрхим 10-ай тоодо хэн орооб гэхэдэ, барилдаашад Александр Богомоев, Дарима Санжеева болон Жаргалма Цыренова, һур харбагшад Инна Степанова, Наталья Эрдыниева, Анна Балсукова болон Баир Цыбекдоржиев, ушуист Владимир Максимов болон санашан Алиса Жамбалова болоно. Харин эгээл эрхим тамиршан гэжэ барилдаашан Ирина Ологонова нэрлэгдээ.

Үнэхөөрөөшье, 2014 ондо манай барилдаашад яһала һайн дүн харуулаа. Аяар дүрбэн хүбүүд, басагаднай Россиин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Эдэ хэд бэ гэбэл, Александр Богомоев, Ирина Ологонова, Жаргалма Цыренова болон Дарима Санжеева гэгшэд болоно.

Эрэшүүлэй дунда Буряадай тамиршад 2000 онһоо хойшо Россиин чемпион боложо шадаагүй байгаа. Гэхэтэй хамта, Александр Богомоев ялас гэмэ амжалтануудайнгаа хажуугаар барилдаанда дуратайшуулай зүрхэ сэдьхэлдэ уйдхар асараа гээшэ. Ушар гэхэдэ, тэрэ дэлхэйн мүрысөөндэ ошожо, шүүгдээд ерээ бэлэй. Харин олон тоото уласхоорондын тэмсээнүүдтэ илалта туйлаһаниинь найдал манда түрүүлээ гээшэ. Буряад барилдаашад соохоо ори ганса Олимпиин нааданууудта хүрэл медальда хүртэһэн Любовь Волосовае эндэ дурдая. Юуб гэхэдэ, Любовь Михайловна хадаа 2011 оной дэлхэйн чемпионадта шүүхэ аргатай аад, эгээл түрүүшын тулалдаануудта шүүгдэшөө һэн. Энээнэй удаа, "ой руу тэрьелжэ, тэндэ ажаһууха тухай бодол зосоомни түрөө" гэжэ өөрөө Любовь Волосова хэлэһэн байна. "Ой руу ошонгүйгөөр" тэрэ һайн бэлэдхэл хэжэ, маанадые Лондон хотодо болоһон Олимпиин нааданууудта баярлуулаа һэн. Любовь Волосовае һажаажа, Александр Богомоев үшөө ехээр һорилго хэжэ, хэдэн килограмм хүлһөө гаргажа, Буряадайнгаа спортдо дуратайшуулые баярлуулха бэзэ гэжэ найдая.

Манай басагад Россиин чемпионадта гурбан алтан медаль хэдэн жэлэй саада тээ абажа шадаа һэн. Харин мүнөө жэл тэдэнэй баһа гурбан алтан медальда хүртэһэндэнь баярланабди. Үшөө тиихэдэ Баргажан голһоо уг гарбалтай Ирина Ологонова дэлхэйн чемпионадта мүнгэн медальда хүртөө. Ганса Буряад орон соогоо мэдээжэ бэшэ тамиршан, һоригшо, шогууша Василий Енхоевич Гармаевай хэлэһээр, Ирина Ологоновагай алтан медаль абаагүйдэнь баярлаха ёһотойбди. "Ирина өөдөө хаража, һайнаар һорилго хэхээ болишохо. Тиимэһээ Олимпиин нааданда ошохо хүсэл бодолоо бэелүүлхэгүй", - гэжэ Василий Гармаев хэлээ һэн.

ХАДА БУРХАДТАА МҮРГЭН...

Буряадай самбо барилдаанда 2014 он онсолмоор жэл байгаа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, манай республика дотор тус спортын зүйл хүгжэжэ эхилһээр, түхэреэн табин жэл болобо гээшэ. Энэ ойн баярта эгээл ехэ бэлэг Андрей Будажапов асарһан байна. Тэрэ Япон олтирог дээрэ дайшалхы самбо барилдаагаар дэлхэйн абарга боложо шадаа.

Буряадай самбын түүхэ соо Андрей хадаа зургаадахи дэлхэйн чемпион болоно. Сергей Доржитаров, Баяр Ванжилов, Баясхалан Эрдынеев, Дамба Раднаев болон Баяр Омоктуев гэгшэд 2002 онһоо хойшо һубарин, дэлхэйн абаргануудболожо шадаһан байна. Энэ ушараар мэдээжэ һоригшо Тумэн Ширапжалсанович Санжиевай ударидалга доро хүдэлжэ ябаһан бүхы һоригшодые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Харин Андрей Будажапов дэлхэйн чемпионадта ошохо эрхэгүй байгаа бшуу. Улаан-Үдэ хотодо февраль һара соо болоһон Россиин чемпионадта тэрэ оройдоол хоёрдохи һуури эзэлжэ, Европын чемпионадта ошохо эрхэтэй болоо бэлэй. Харин тэндэ ошохо гэхэдэнь, урдань хэдэн бэрхэшээлнүүд гаража, тэрэ Европын чемпионадта ошожо шадаагүй. "Андрей хадаа Россиин сэрэгтэ алба гарана. Манай орон соо хүндэ байдалай тохёолдоһонһоо боложо, сэрэгшэд хари гүрэн ошохо эрхэгүй болоо гээд маанадта мэдүүлээ. Хари гүрэнэй паспорт үрдижэ хэгүйбди гэжэ һонирхоһон бүхы хүн зондо хэлээбди", - гээд Тумэн Санжиев хэлэнэ.

Теэд бурхан дэлхэй дээрэ бии юм. Энээниие Андрей Будажапов бүхыгөөрөө мэдэрээ, "саг сагтаа, сахилза хухэдөө" гэжэ дэмы хэлэдэггүйе ойлгоо. Ушар гэхэдэ, спортын шэнэ халаанда һайнаар бэлдэжэ байхадань, Москваһаа Андрей Будажаповай Россиин суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаһан тухай мэдээсэл абтаа бэлэй. Россиин командын һоригшод Андрейдэ ганса һайнаар һорилго хэ гэжэ хэлээгүй бэшэ, харин бүхы хада бурхадтаа һайнаар мүргэхыень зүбшэл үгөө. Дэлхэйн чемпион болоходонь, нютагайнь сахюусан дээгүүр хиидэжэ байгаа ёһотой.

БУДДА БУРХАНАЙ ХАРАА ДОРО

- Үнгэрһэн 2014 ондо манай ушуистнууд харагдаа үзэгдөөгүй амжалтануудые туйлаа. Бидэ ехэ баяртайбди, - гэжэ Буряадай болон Сибириин ушугай Федерациин ударидагша, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат Игорь Марковец баярааа мэдүүлнэ.

Хитадай Чиджоу хотодо үнгэргэгдэһэн дэлхэйн чемпионадта манай ушуистнууд 11 медаль абажа шадаа, тэрээн соохоо 4-ниинь алтан байгаа. Тус мүрысөөн ехэ үргэл мүргэлтэй хүхэ номин тэнгэри доро эмхидхэгдээ. Бүхы хабаадагшадые 98 метр үндэр Будда бурханай хүрэг шэртэн, тамиршадай түлөө баярлан байгаа бэзэ гээд һанагдана. "Манай мүрысөөн табан үдэр болоо. Сэлмэг һайхан үдэрнүүд тохёолдоо. Харин чемпионадай дүүрэһэнэй удаа, бороо ороһониинь гайхалтай", - гээд Игорь Марковец хэлэнэ.

Эндэ манай Владимир Максимов 7-дохиёо дэлхэйн чемпион боложо шадаа. Харин 18-дахи спортын һургуулиин директор Светлана Фомицкая түрүүшынхиеэ дэлхэйн чемпионадта түрүүлжэ гараа. Үшөө тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын 3-дахи гимназиин һурагша Анна Шатаева эдиршүүлэй дунда хоёр дугаар чемпион болоо.

- Хибэс дээрэ гарахаһаа урдахана хада руу хаража, Будда бурханда мүргөөб, - гэжэ багахан Анна Шатаева хөөрөө бэлэй.

ЕРЭХЭ ЖЭЛДЭ ЮУН БОЛОХОБ?

гэһэн асуудалда лаб байса харюусажа шадахагүйбди. Харин нэгэ хэдэн мэдээсэл үгэхэ аргатайбди.

2015 он хадаа Олимпиин нааданууудай урдахи жэл гээд тоологдоно, энэ үедэ Рио хото ошохо эрхэдэ хүртэдэг саг ерэнэ гээшэ. Барилдаагаар дэлхэйн чемпионат Америкын Лас-Вегас хотодо үнгэрхөөр хараалагдана. Хэн баяртай билет татахаб гэжэ сентябрьта эли болохо. Россиин суглуулагдамал команда соо манайшье барилдаашад орожо магадгүй.

Июль һарын һүүл багаар Даниин түб Копенгаген хотодо һур харбалгаар дэлхэйн чемпионат үнгэргэгдэхэ. Эгээл эндэ Олимпиин нааданда хабаадаха тамиршадай нэрэнүүд элирүүлэгдэхэ.

Манайшье республика дотор һонирхолтой хэмжээ ябуулганууд болохо гээд хэлэхэ хэрэгтэй. Август һара соо арбаледэй буудалгаар дэлхэйн чемпионат Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэхэ. Буряадай спортын түүхэ соо манай нютагта иимэ ехэ хэмжээнэй мүрысөөн үшөө болоогүй.

Барилдаагаар хэдэн томо мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ. Энэ хадаа заншалта болоһон Буряад Республикын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн (мартын 13-15), залуушуулай дунда Россиин чемпионат (апрелиин 26-30) гэхэ мэтэ мүрысөөнүүд.

2015 ондо тамиршаднай үшөө бүри ехэ баяр республикынгаа ажаһуугшадта асараг даа гээд үрезе.

Борис БАЛДАНОВ.

Понедельник, 5

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 «ЕРАЛАШ»
07.30 Х/Ф «КРАСАВЧИК» (16+)
09.05 Х/Ф «АНЖЕЛИКА, МАРКИЗА АНГЕЛОВ» (12+)
11.15 «СМАК» (12+)
11.55 Д/Ф «ЕРАЛАШ. ДЕТСТВО СТРОГОГО РЕЖИМА»
13.15 Т/С «БАЛАБОЛ» (16+)
17.10 «МУЖСКОЕ / ЖЕНСКОЕ» (16+)
18.05, 05.55 «НАЕДИНЕ СО ВСЕМИ» (16+)
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ»
19.15 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ» (12+)
19.55 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ» (16+)
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 Т/С «ОТТЕПЕЛЬ» (16+)
00.15 Д/Ф «АНГЛИЯ В ОБЩЕМ И В ЧАСТНОСТИ» (18+)
01.15 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС»: «СКАНДАЛ В БЕЛГРАВИИ» (12+)
02.55 Х/Ф «ЛЮДИ ИКС: НАЧАЛО. РОСОМАХА» (16+)
04.35 Т/С «ФОРС-МАЖОРЫ» (16+)

«РОССИЯ 1»

06.10 Х/Ф «ВОЛШЕБНАЯ СИЛА»
07.20 Т/С «ГЮЛЬЧАТАЙ. РАДИ ЛЮБВИ» (12+)
10.50 «РОЖДЕСТВЕНСКАЯ «ПЕСЕНКА ГОДА»
12.00, 15.00, 21.00 «ВЕСТИ»
12.10, 20.40 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.30, 15.10 «ЮБИЛЕЙНЫЙ КОНЦЕРТ АЛЕКСАНДРЫ ПАХМУТОВОЙ»
15.20 Т/С «ВЕРЮ» (12+)
21.30 Х/Ф «ПАМЯТЬ СЕРДЦА» (12+)
01.20 «ЮБИЛЕЙ ТЕАТРА САТИРЫ»

ТНТ

07.00 М/С «КУНГ ФУ ПАНДА» (6+)
07.30 «ДОБРЫЕ ДЕЛА В СТРАНЕ ЛАЛАЛУПСИЯ « (6+)
07.55 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА» (6+)
08.25 М/С «БЕН-10» (6+)
09.00 «ЛИГА КВН БУРЯТИИ НА БУРЯТСКОМ ЯЗЫКЕ»
09.45 «ДО И ПОСЛЕ - 5»
10.00 «ТАНЦЫ» (12+)
12.00, 20.00 «COMEDI WOMEN» (16+)
19.30 «ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН. НОВЫЙ ГОД». «НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЯ» (16+)
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ» (16+)
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА» (16+)
01.00 Х/Ф «МСТИТЕЛИ»

ТИВИКОМ

06.00 Х/Ф «МЭРИ ПОППИНС, ДО СВИДАНИЯ» (12+)
08.30 М/Ф «ТУТЕНШТЕЙН» (6+)
09.00 М/Ф «АСТРОБОЙ» (6+)
10.45 М/С «БУДНИ АЭРОПОРТА» (6+)
11.00 Т/С «ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ» (16+)
11.50, 19.45, 21.45 «КУБОК ГОРСОВЕТА» (12+)
12.00 Т/С «ДЕД 005» (16+)
14.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ МУЖ» (16+)
15.00 Х/Ф «ГУСАРСКАЯ БАЛЛАДА» (12+)
17.00 Д/Ф «ИРИНА КУПЧЕНКО. НЕОБЫКНОВЕННОЕ ЧУДО» (16+)
18.00 «РОДНЫЕ ЛЮДИ» (12+)
18.30 «ВКУСНО» (12+)
19.00 «ДОМАШНИЙ ЗООПАРК» (12+)
19.30, 21.30, 00.00 «НОВОСТИ ДНЯ» (16+)
20.00 Т/С «ПОСЛЕДНИЙ ЧАС» (16+)
22.00 Х/Ф «СТРАХОВЩИК» (16+)
00.20 «НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ» (16+)

СТС

06.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ» (0+)
08.30, 16.00 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ»
09.00 М/Ф «АЛАДДИН» (0+)
09.30 «ОДНАЖДЫ В СКАЗКЕ» (12+)
12.00 М/Ф «НЕ БЕЙ КОПЫТОМ!» (0+)
13.25 М/Ф «ПОДВОДНАЯ БРАТВА» (12+)
15.00 «ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ» (16+)
16.30 М/Ф «ШРЭК НАВСЕГДА» (12+)
18.10 М/Ф «КОТ В САПОГАХ» (0+)
19.45 Х/Ф «ТРУДНЫЙ РЕБЁНОК» (0+)
21.15 Х/Ф «ТРУДНЫЙ РЕБЁНОК-2» (0+)
23.00 Х/Ф «ЗНАКОМСТВО С РОДИТЕЛЯМИ» (0+)
01.05 Х/Ф «ЗЕМЛЯ МЁРТВЫХ» (16+)
02.50 «ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)
03.30 М/Ф «СМЫВАЙСЯ!» (0+)
05.00 М/Ф «СТЁПА-МОРЯК» (0+)

НТВ

07.05 «ИЗ ПЕСНИ СЛОВ НЕ ВЫКИНЕШЬ!» (12+)
08.00 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
09.20 Х/Ф «ГЛУХАРЬ. ПРИХОДИ, НОВЫЙ ГОД!» (16+)
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» (16+)
13.05, 14.25 Т/С «ПСЕВДОНИМ «АЛБАНЕЦ» (16+)
17.10 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
20.20 Т/С «ПАУТИНА» (16+)
00.05 «ХОЧУ К МЕЛАДЗЕ» (16+)
02.00 «СЕГОДНЯ. ВЕЧЕР. ШОУ» (16+)
03.50 «ЧЕТА ПИНОЧЕТОВ» (18+)
04.25 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА» (12+)
05.55 «ДИКИЙ МИР» (0+)
06.20 Т/С «СУПРУГИ» (16+

АТВ

06.00, 13.30, 18.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (12+)
06.30, 09.30, 14.00, 21.30, 03.00 «БУРЯТИЯ - КРЫМ» (16+)
07.00, 09.00, 12.00, 17.00 «ЖУЙ С НИМ»
07.30, 22.00 «ВЕЛИКОЙ РОДИНЕ. КОНЦЕРТ ЗОРИГТО И НОННЫ ТОГОЧИЕВЫХ»
10.00, 15.00 «НА БАЙКАЛ-2»
11.50, 16.45, 00.10 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. CAPPZONE STUDIO» (16+)
12.30, 17.30 «СЧАСТЛИВЫЕ ЛЮДИ»
14.30 «ЭХИРИТЫ»
19.00, 23.40, 02.20 «ОТКРЫТЫЙ ЭФИР» (16+)
19.30, 00.30 Х/Ф «БУУЗЫ»
02.50 «В ТРЕНДЕ» (16+)
03.30 «НОЧНОЙ КАНАЛ АТВ» (16+)

ДТВ

06.00 М/Ф
07.05 Х/Ф «ДВА КАПИТАНА» (0+)
13.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО» (16+)
14.30 Х/Ф «БЛИЗНЕЦЫ-ДРАКОНЫ» (16+)
16.40 Х/Ф «ЗАПРЕТНОЕ ЦАРСТВО» (16+)
18.45 Т/С «СОЛДАТЫ-17» (12+)
23.00, 01.30 «+100500» (18+)
00.30 «ГОЛЫЕ ПРИКОЛЫ» (18+)
02.00, 02.30, 03.00 «ВНЕ ЗАКОНА» (16+)
03.30 Х/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ БУРАТИНО» (0+)

5 КАНАЛ

07.00 М/Ф
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10, 12.15, 13.15, 14.15, 15.15, 16.15 Т/С «УГРО. ПРОСТЫЕ ПАРНИ» (16+)
17.15, 18.20, 19.40, 20.40, 21.40, 22.40, 23.45, 00.45 Т/С «УГРО. ПРОСТЫЕ ПАРНИ-2» (16+)
01.40 Х/Ф «ПРИШЕЛЬЦЫ-2» (12+)
03.50 Д/Ф «ЖИВЁТ ТАКОЙ ПАРЕНЬ» (12+)
04.35 Д/Ф «ПОСЛЕДНИЙ ФИЛЬМ ШУКШИНА «КАЛИНА КРАСНАЯ» (16+)
05.20 Д/Ф «БЕЗЫМЯННАЯ ЗВЕЗДА МИХАИЛА КОЗАКОВА» (12+)
06.05 Д/Ф «ГОВОРИТ И ПОКАЗЫВАЕТ» (12+)

Вторник, 6

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 «ЕРАЛАШ»
07.20 Х/Ф «КРАСАВЧИК» (16+)
09.00 Х/Ф «ВЕЛИКОЛЕПНАЯ АНЖЕЛИКА» (12+)
11.15 «СМАК» (12+)
11.55 Д/Ф «ЛЮБОВЬ И ГОЛУБИ». РОЖДЕНИЕ ЛЕГЕНДЫ» (12+)
13.15 Т/С «БАЛАБОЛ» (16+)
17.00 «МУЖСКОЕ / ЖЕНСКОЕ» (16+)
18.00 «НАЕДИНЕ СО ВСЕМИ» (16+)
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ»
19.15 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ» (12+)
19.55 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ» (16+)
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 Т/С «ОТТЕПЕЛЬ» (16+)
00.10 Х/Ф «СНЕЖНЫЙ АНГЕЛ» (12+)
02.00 Х/Ф «БЕЗЫМЯННАЯ ЗВЕЗДА»
04.10 «РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ ИЗ ХРАМА ХРИСТА СПАСИТЕЛЯ»
06.10 Д/Ф «ЧУДОТВОРЦЫ XX ВЕКА» (12+)

«РОССИЯ 1»

06.00 Х/Ф «ЖИВИТЕ В РАДОСТИ»
07.20 Т/С «ГЮЛЬЧАТАЙ. РАДИ ЛЮБВИ» (12+)
10.50 «РОЖДЕСТВЕНСКАЯ «ПЕСЕНКА ГОДА»
12.00, 15.00, 21.00 «ВЕСТИ»
12.10 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.30, 15.10 Т/С «СЕРДЦЕ МАТЕРИ» (12+)
19.50, 21.30 Х/Ф «ДОМ СПЯЩИХ КРАСАВИЦ» (12+)
00.05 Х/Ф «НЕ СТРЕЛЯЙТЕ В БЕЛЫХ ЛЕБЕДЕЙ»
02.30 Д/Ф «ВЛАДИМИР КРАСНОЕ СОЛНЫШКО» (12+)
03.20 Д/Ф «КРЕСТ» (12+)
04.10 «РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ ТОРЖЕСТВЕННОГО РОЖДЕСТВЕНСКОГО БОГОСЛУЖЕНИЯ»

ТНТ

09.05 «ДОМ-2. LITE» (16+)
07.00 М/С «КУНГ ФУ ПАНДА» (6+)
07.30 «ДОБРЫЕ ДЕЛА В СТРАНЕ ЛАЛАЛУПСИЯ» (6+)
07.55 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА» (6+)
08.25 М/С «БЕН-10» (6+)
09.00 М/Ф «МАМА ДЛЯ МАМОНТЕНКА» (6+)
09.10 «ДО И ПОСЛЕ»
09.25 «ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН. НОВЫЙ ГОД» (16+). ПОГОДА
10.00 «ТАНЦЫ» (12+)
12.00, 20.00 «ОДНАЖДЫ В РОССИИ» (16+)
19.30 «ДО И ПОСЛЕ - 6»
19.45 «СПОРТИВНЫЙ ЭКСПРЕСС. ИТОГИ ГОДА»
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ» (16+)
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА» (16+)
01.00 Х/Ф «АДВОКАТ ДЬЯВОЛА» (16+)

ТИВИКОМ

06.20 Х/Ф «ГУСАРСКАЯ БАЛЛАДА» (12+)
08.00, 10.45, 19.30, 21.30, 00.00 «НОВОСТИ ДНЯ» (16+)
08.15, 11.50, 19.45, 21.45 «КУБОК ГОРСОВЕТА» (12+)
08.30 М/Ф «ТУТЕНШТЕЙН» (6+)
09.00 М/Ф «МОНСТР В ПАРИЖЕ» (6+)
11.00 Т/С «ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ» (16+)
12.00 Т/С «ДЕД 005» (16+)
14.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ МУЖ» (16+)
15.00 Х/Ф «ФОРМУЛА ЛЮБВИ» (12+)
17.00 Д/Ф «СЕМЕН ФАРАДА». «УНО МОМЕНТО!» (16+)
18.00 «РОДНЫЕ ЛЮДИ» (12+)
18.30 «ВКУСНО» (12+)
19.00 «ДОМАШНИЙ ЗООПАРК» (12+)
20.00 Т/С «ПОСЛЕДНИЙ ЧАС» (16+)
22.00 Х/Ф «ЭТОТ НЕЛОВКИЙ МОМЕНТ» (16+)
00.20 «НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ» (16+)

СТС

06.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ» (0+)
08.30, 16.00 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ»
09.00 М/Ф «АЛАДДИН» (0+)
09.30 «ОДНАЖДЫ В СКАЗКЕ» (12+)
12.00 М/Ф «В ГОСТИ К РОБИНСОНАМ» (0+)
13.45 М/Ф «СУПЕРСЕМЕЙКА» (12+)
15.50 «6 КАДРОВ» (16+)
16.30 Х/Ф «ТРУДНЫЙ РЕБЁНОК» (0+)
18.00 Х/Ф «ТРУДНЫЙ РЕБЁНОК-2» (0+)
19.45 Х/Ф «МАЙОР ПЕЙН» (0+)
21.35 Х/Ф «ПРЕДЛОЖЕНИЕ» (16+)
23.40 Х/Ф «ЗНАКОМСТВО С ФАКЕРАМИ» (12+)
01.50 М/Ф «СМЫВАЙСЯ!» (0+)
03.20 М/Ф «КАК ПРИРУЧИТЬ МЕДВЕДЯ» (0+)
04.35 «ЖИВОТНЫЙ СМЕХ» (0+)
05.05 М/Ф «ВЕРШКИ И КОРЕШКИ» (0+)
05.45 «МУЗЫКА НА СТС» (16+)

НТВ

07.10 «ИЗ ПЕСНИ СЛОВ НЕ ВЫКИНЕШЬ!» (12+)
08.00 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
09.20 Х/Ф «АЛМАЗ В ШОКОЛАДЕ» (12+)
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» (16+)
13.05, 14.25 Т/С «ПСЕВДОНИМ «АЛБАНЕЦ» (16+)
17.10 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
20.20 Т/С «ПАУТИНА» (16+)
00.05 «ХОЧУ К МЕЛАДЗЕ» (16+)
02.00 Х/Ф «БЕЗУМНЫЙ ДЕНЬ, ИЛИ ЖЕНИТЬБА ФИГАРО» (12+)
04.35 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА» (12+)
06.10 «ДИКИЙ МИР» (0+)
06.25 Т/С «СУПРУГИ» (16+)

АТВ

06.00, 13.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (16+)
06.30, 09.00, 12.00, 17.00 «ОТКРЫТЫЙ ЭФИР» (16+)
07.00, 09.30, 14.00, 21.30, 02.45 «БУРЯТИЯ - КРЫМ» (16+)
07.30 «ВЕЛИКОЙ РОДИНЕ. КОНЦЕРТ ЗОРИГТО И НОННЫ ТОГОЧИЕВЫХ»
10.00, 15.00 Х/Ф «БУУЗЫ»
12.30 «СЧАСТЛИВЫЕ ЛЮДИ»
14.30 «БУЛАГАТЫ»
17.30 «ДУГАРЖАБ ДАШИЕВ. ПОКА Я ДЫШУ, Я ПОЮ» (16+)
18.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (12+)
19.00, 23.45, 02.00 «МАКСИМАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ» (16+)
19.30 «УЛАН-УДЭНЦЫ»
22.00 «ТООНТО: ЭНЕРГИЯ ДОЛГОЛЕТИЯ. КОНЦЕРТ ЧИНГИСА, ЕЛЕНЫ И БАДМА-ХАНДЫ АЮШЕЕВЫХ»
00.15 «УЛАН-УДЭНЦЫ»
02.30 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. CAPPZONE STUDIO» (16+)
03.15 «НОЧНОЙ КАНАЛ АТВ» (16+)

ДТВ

06.00 М/Ф
07.05, 03.00 Х/Ф «ДВА КАПИТАНА» (0+)
13.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО» (16+)
14.30 Т/С «СОЛДАТЫ-17» (12+)
23.00 «УЛЕТНЫЕ ЖИВОТНЫЕ» (16+)
01.00 «САМОЕ СМЕШНОЕ ВИДЕО» (16+)

5 КАНАЛ

06.55 М/Ф
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10 Х/Ф «БЕЛАЯ СТРЕЛА» (16+)
13.10, 14.15, 15.15, 16.15, 17.20, 18.25, 19.40, 20.40, 21.50, 22.55 Т/С «УГРО. ПРОСТЫЕ ПАРНИ-2» (16+)
23.55 Х/Ф «БУМЕРАНГ» (16+)
01.35, 02.25, 03.10 Д/С «АГЕНТСТВО СПЕЦИАЛЬНЫХ РАССЛЕДОВАНИЙ» (16+)
04.00 «РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ ИЗ КАЗАНСКОГО КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРА»

Среда, 7

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 «ЕРАЛАШ»
07.30 Х/Ф «ЛЮБОВЬ В СССР» (16+)
09.00 Х/Ф «АНЖЕЛИКА И КОРОЛЬ» (12+)
11.15 «СМАК» (12+)
11.55 Д/Ф «ВИФЛЕЕМ. ГОРОД ИИСУСА» (12+)
13.15 Т/С «АНГЕЛ В СЕРДЦЕ» (12+)
17.00 Д/Ф «СВЯТЫЕ XX ВЕКА» (12+)
18.00 «НАЕДИНЕ СО ВСЕМИ» (16+)
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ»
19.30 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ» (12+)
20.10 «СЕГОДНЯ ВЕЧЕРОМ» (16+)
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 Т/С «ОТТЕПЕЛЬ» (16+)
00.20 Д/Ф «АНГЛИЯ В ОБЩЕМ И В ЧАСТНОСТИ» (18+)
01.20 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС»: «СОБАКИ БАСКЕРВИЛЯ» (12+)
03.00 Х/Ф «ЛЮДИ ИКС»: «ПЕРВЫЙ КЛАСС» (16+)
05.00 Т/С «ФОРС-МАЖОРЫ» (16+)

«РОССИЯ 1»

06.10 Х/Ф «ОШИБКИ ЛЮБВИ» (12+)
07.50 Т/С «ГЮЛЬЧАТАЙ. РАДИ ЛЮБВИ» (12+)
10.30 «ДМИТРИЙ ХВОРОСТОВСКИЙ И ДРУЗЬЯ - ДЕТЯМ»
11.40 М/Ф «МАША И МЕДВЕДЬ»
12.00, 15.00, 21.00 «ВЕСТИ»
12.10, 15.45 Х/Ф «ВАРЕНЬКА. ИСПЫТАНИЕ ЛЮБВИ» (12+)
15.10 «РОЖДЕСТВЕНСКОЕ ИНТЕРВЬЮ СВЯТЕЙШЕГО ПАТРИАРХА КИРИЛЛА»
16.40 Х/Ф «ВАРЕНЬКА. НАПЕРЕКОР СУДЬБЕ» (12+)
19.10 Х/Ф «ТАМ, ГДЕ ЕСТЬ СЧАСТЬЕ ДЛЯ МЕНЯ» (12+)
21.30 Х/Ф «ПТИЦА В КЛЕТКЕ» (12+)
01.25 Х/Ф «ПОЗДНЯЯ ЛЮБОВЬ» (12+)

ТНТ

07.00 М/С «КУНГ ФУ ПАНДА» (6+)
07.30 «ДОБРЫЕ ДЕЛА В СТРАНЕ ЛАЛАЛУПСИЯ» (6+)
07.55 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА» (6+)
08.25 М/С «БЕН-10» (6+)
09.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ФУНТИКА» (6+)
09.45 «ДО И ПОСЛЕ»
10.00 «ТАНЦЫ» (12+)
12.00, 20.00 «УНИВЕР» (16+)
19.30 «ДО И ПОСЛЕ-7»
19.45 «ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН. ЛУЧШЕЕ» (16+)
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ» (16+)
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА» (16+)
01.00 Х/Ф «ИДЕАЛЬНЫЙ ШТОРМ» (16+)

ТИВИКОМ

06.20 Х/Ф «ФОРМУЛА ЛЮБВИ» (12+)
08.00, 10.45, 19.30, 21.30, 00.00 «НОВОСТИ ДНЯ» (16+)
08.15, 11.50, 19.45, 21.45 «КУБОК ГОРСОВЕТА» (12+)
08.30 М/Ф «ТУТЕНШТЕЙН» (6+)
09.00 М/Ф «РОЖДЕСТВЕНСКАЯ СКАЗКА» (6+)
11.00 Т/С «ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ» (16+)
12.00 Т/С «ДЕД 005» (16+)
14.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ МУЖ» (16+)
15.00 Х/Ф «МИМИНО» (12+)
17.00 Д/Ф «ДАРЫ ВОЛХВОВ. ПУТЬ В РОССИЮ» (16+)
18.00 «РОДНЫЕ ЛЮДИ» (12+)
18.30 «ВКУСНО» (12+)
19.00 «ДОМАШНИЙ ЗООПАРК» (12+)
20.00 Т/С «ПОСЛЕДНИЙ ЧАС» (16+)
22.00 Х/Ф «МИССИС КЛАУС» (16+)
00.20 «НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ» (16+)

СТС

06.00 «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ» (0+)
08.30, 16.00 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ»
09.00 М/Ф «АЛАДДИН» (0+)
09.30 «ОДНАЖДЫ В СКАЗКЕ» (12+)
12.00 Х/Ф «СИНДБАД: ЛЕГЕНДА СЕМИ МОРЕЙ» (12+)
13.30 Х/Ф «ХРАНИТЕЛЬ ВРЕМЕНИ-3D» (12+)
15.50 «6 КАДРОВ» (16+)
16.30 Х/Ф «МАЙОР ПЕЙН» (0+)
18.20 Х/Ф «РЕАЛЬНАЯ СКАЗКА» (12+)
20.20 Х/Ф «ХРОНИКИ НАРНИИ. ПРИНЦ КАСПИАН» (12+)
23.05 Х/Ф «ЗНАКОМСТВО С ФАКЕРАМИ-2» (16+)
00.55 М/Ф «КАК ПРИРУЧИТЬ МЕДВЕДЯ» (0+)
02.10 Х/Ф «ДУМ» (16+)
04.05 Х/Ф «КЛЮЧ ОТ ВСЕХ ДВЕРЕЙ» (16+)

УРМАТАЙ, БАЯН ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР, УСТЬ-ОРДАГАЙ ЗОН!

МҮРЫСӨӨНЭЙ ИЛАГШАД

ДЕКАБРИИН 20-до Хүтүлиг тосхондо «Зимниада-2014» гэһэн 9-дэхи нээмэл окружной мүрысөөн үнгэрбэ. Эндэ аймагуудай команданууд спортын долоон зүйлнүүдээр хоорондоо мүрысэбэ.

Хабаадагшадые Эрхүүгэй областиин Губернаторай орлогшо – Усть-Ордын Буряадай округой захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ Анатолий Прокопьев мэндэшэлхэдээ: «Мүнөөдэрэй Зимниадаар жэлээ түгэсхэнэбди. Энэ жэл округой ажаһуугшадай спортын талаар амжалтануудаар хадуугдаха. Сүлөө барилдаагаар Россиин чемпион Александр Богомоев, аха дүү Балтуевууд, һур харбалгаар Европын призер Алексей Николаев гэгшэдые нэрлэмээр. Мүнөөдөө муниципальна эмхи зургаануудтай хамта округ дотор ниитын спорт дэмжэнэбди. Оһын аймагта үсэгэлдэр ошооб, тэндэ Мольтодо арадай барилгын аргаар барилдаашадай гэр бодхоогдоо. Эндэ Алайрай аймагта мэр Александр Футорнын ашаар 16 хоккейн корт бии болобо. Аймагта 35 хоккейнэ команданууд бии. Мүнөө үшөө 4 корт баригдана, ерэхэ жэл 10 корт баригдаха», - гэжэ мэдүүлээ. Аймагта барилдаашадай 12 зал хүдэлнэ.

Теннисэй мүрысөөндэ түрүүшын командна һуури оһынхид эзэлээ. Эхэнэрнүүдэй дунда илагшаар Нүхэдэй Людмила Лукова тоологдобо. Эрэшүүлэй дундаһаа Оһын түлөөлэгшэ Кирилл Саськов илалта туйлаба. Баскетболоор түрүүшын һуурида алайрайхид гараа. Шатарай тулалдаанда эхирэдэйхид шалгараа. Мүн лэ тэдэнэр буряад шатар наадаар түрүүлбэ. Эрэшүүлэй дунда - Василий Ханхареев, эхэнэрнүүдэй дунда Агния Арбынова илагшад болобо. Ринк-бенди, бүмбэгэтэй хоккейн мүрысөөндэ эхирэдэй хоккеистнүүд шалгарба. Хоёрдохи һуури Саянскын команда абаба. Гурбадахида оһынхид гараа. Санаар урилдаанда алайрай санашад түрүүлбэ.

«Зимниада-2014» гэһэн окружной мүрысөөнэй илагша Алайрай аймаг болобо. Хоёрдохи һуурида - Оһын команда, гурбадахи һуури нүхэдэйхид эзэлбэ.

БУРЯАД ХЭЛЭНЭЙ ОЛИМПИАДА

БГУ-гай Боохоной филиалда буряад хэлэнэй окружной олимпиада үнгэрбэ. Энэ болбол нэгэдэһэн субъектдэ түрүүшын олимпиада болоно. Округой захиргаанай үндэһэн гэгээрэлэй таһаг буряад хэлээр 7-һоо 9-дэхи класс хүрэтэр үхибүүдэй дунда тус олимпиада эмхидхэбэ. Бүхыдөө 42 һурагшад хабаадаа. Тэдэнэр буряад хэлэнэй һуралсалай программаар тестнүүдые, творческо даабаринуудые дүүргээ юм.

7-дохи классай 16 һурагшад хабаадаа. Эндэ түрүүшын һуури Баяндайн аймагай Һогоотын дунда һургуулиин Надежда Харахинова эзэлээ, багшань В.Г. Танганова. Хоёрдохи һуурида Оһын аймагай Эрхэдэйн һургуулиин Руфима Никитина, гурбадахида энэ аймагай Үбэсын һурагша Елизавета Балдаева гараба, багшанарынь Е.В. Спасова, Т.Г. Шадаева.

8-дахи классай 13 һурагшад мүрысөө. Оһын аймагай Бэлшэрэй һургуулиин Дулма Барлукова эндэ илалта туйлаба, багшань В.Б. Хартанова. Хоёрдохи һуури энэ аймагай Мольтын һургуулиин Елена Убугунова эзэлээ, багшань Э.А. Задоров. 3-дахи һуурида Баяндайн аймагай Гаханай Эржена Бадлуева гараба, багшань С.В. Буинова.

9-дэхи классуудай 13 хабаадагшад сугларба. Эхирэд - Булагадай аймагай Олойн дунда һургуулиин һурагша Артем Арбынов түрүүшын һуури эзэлээ, багшань А.Т. Татарова. Хоёрдохи һуурида Оһын аймагай Үбэсын Николай Хамгушкеев, гурбадахида Баяндайн аймагай Гаханай Роман Шантанов гэгшэд гараба.

БАГАШУУЛАЙ ШЭНЭ ОРДОН ХҮТҮЛИГТЭ НЭЭГДЭБЭ

АЛАЙРАЙ аймагай түбтэ түргэн бодхоогдодог конструкциин технологёор баригдаһан 98 һууритай багашуулай шэнэ ордон баяр ёһололой оршондо нээгдээ. Мүнөө сагай эрилтын сэндвич–панелеэр хүүгэдэй сэсэрлигэй хоёр байшан федеральна болон областиин жасаһаа баригдаа.

Хүтүлигтэ түрүүшын хүүгэдэй саад 1936 ондо нээгдэһэн түүхэтэй. Хоёр жэл болоод, 80 жэлэй ойн баяраа уттаха юм. Тосхоной нэгэдэхи саадай байшан 1976 ондо баригдаһан байна. Мүнөө эндэ 258 багашуул ябана.

Эрхүүгэй областиин Губернаторай орлогшо – Усть-Ордын Буряадай округой захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ Анатолий Прокопьев, Эрхүүгэй областиин Хуули зохёодог Суглаанай комитедэй түрүүлэгшэ Кузьма Алдаров, Алайрай аймагай мэр Александр Футорный болон бусад энэ ушараар амаршалхаяа ерэһэн байна.

Хүндэтэ айлшадые арадайнгаа ёһо заншалаар уттан, барилгые ябуулһан «Стройсервис» компаниин генеральна директор Сергей Шеметов һүлдэ тэмдэгтэй тулхиоурые хүүгэдэй сэсэрлигэй даапша Ирина Аржитовада барюулба. «Стройсервис» өөһэдынгөө зүгһөө миллион хоёр зуу мянганай зөөлэн инвентарьнуудые бэлэглэһэн юм. Бүхыдөө энэ барилгада 81 миллион түхэриг гаргашалагдаа.

- Энэ жэлдэ 7-дохи хүүгэдэй шэнэ саадые нээжэ байнабди. Жэлэй дүүрэтэр үшөө хоёр саад Оһодо болон Шэнэнүхэдтэ үүдэнүүдээ сэлихэ юм. Гурбан сэсэрлигүүд ерэхэ жэлдэ нээгдэхэ. Бүхыдөө округ дотор 12 хүүгэдэй шэнэ саад баригдана. Энээнһээ гадна округой саадуудта 301 нэмэлтэ һууринууд бии болоһон. Энэ хадаа капитальна заһабарилгын ашаар бүтээ. Богони болзорто, ороидоол хоёр хахад һарын туршада энэ объектые бодхоолон «Стройсервис» нэгэдэлдэ, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Сергей Шеметовтэ баяр баясхаланиие хүргэнэбди, - гэжэ округой хүтэлбэрилэгшэ Анатолий Прокопьев хэлэбэ.

Эрхүүгэй областиин Хуули зохёодог Суглаанай депутат Кузьма Алдаров энэ удхатай үдэрөөр амаршалаад, ерэхэ жэлдэ хүүгэдэй сэсэрлигүүдэй барилгын программа баталагданхай, үйлэдбэриеэ хүргөөжэ байһан хүдөө газарнуудые дэмжэхэ зэргэтэйбди гэзэ мэдүүлээ.

Аймагай мэр Александр Футорный Эрхүүгэй областиин Губернаторта, Правительствада, округой засагуудта, барилгашадта халуун баярые хүргөөд, Хүндэлэлэй грамотануудые, Баярай бэшэгүүдые Сергей Шеметовтэ, хүүгэдэй саадай эрхим хүмүүжүүлэгшэдтэ барюулаа. Мүн Эрхүүгэй областиин Гэгээрэлэй министерствын шагналнууд барюулагдаба.

УГАЙМНАЙ ШАНАР ШЭНЭҺЭ АНЖЕЛИКА АЛСАТКИНАГАЙ НЮДӨӨР

ЭРХҮҮ хотын В.Рогалиин нэрэмжэтэ выставкын түбтэ «Степная мистерия» нэрэтэй бэлиг ехэтэй уран зурааша Анжелика Алсаткинагай шэнэ коллекци табигдаһан байна.

Үзэсхэлэниие нээһэн ушараар Анжелика Алсаткинае амаршалхаяа Эрхүүгэй областиин соёлой болон архивуудай министрэй орлогшо Ольга Уватова, УОБО захиргаанай хүтэлбэрилэгшын орлогшо Лариса Романова, В. Рогалииин нэрэмжэтэ түбэй директор Ирина Тернова, үндэһэн арадуудай түбэй директор Александр Маглеев болон бусад ерэһэн байгаа.

Тус выставкэдэ 40-һөө үлүү модоор, һэеыгээр, мориной ноохоор бүтээгдэһэн, шугам зурлаануудые татажа зурадаг искусствын хүдэлмэринүүд табигдаһан юм. Тэдэнэй 35-ниинь мэнэ һаяхана бүтээгдэжэ, энээнһээ үрид хаанашье харуулагдаагүй.

Бэлигтэй мастерай бүтээһэн гайхамшагта хүдэлмэринүүдтэ манай буряад мифологиин нюусануud харуулагдана. Уран зураашын шэнэ хүдэлмэринүүдэй нэгэн «Сахяадай үбгэн, Сахали хатан – галай эзэн» выставкын һүүлээр Тенэй жасада аукциондо худалдагдахаар орохо.

Намжилма ЦЫДЕНОВА.

БИЛТАРМА БУЯНТАЙ ЭМШЭНЭРНАЙ

Баярай үгэ

Мүнөө үедэ сагаан халат үмдэһэн эмшэд, хүн зоной элүүр энхые сахижа байһан ажалшад эгээл хэрэгтэй мэргэжэлтэнэй нэгэн болоно. Эдэ зомнай бурхадһаа өөрэгүй, үбдэһэн зониие аргалжа, туһалжа, һайн зүбшөөл хэлэжэ, үбшэн хүниие хүл дээрэнь табина гээшэ. Эмшэн болоһон мэргэжэлтэн ехэ буян эдлэнэ ха юм.

Өөрын хүсэлһөө, олон зоной зүгһөө Н.А.Семашкын нэрэмжэтэ клиническэ больницын гастроэнтерологиин таһагай бүхы ажалшадта – эмшэлэгшэдтэ, отделениие даажа байһан Бардымова Елена Викторовнада һайниие хүргэжэ, дулаахан үгэнүүдые дашарамдуулха байнаб.

Е.В.Бардымова 36 жэлэй туршада үбшэнтэниие аргална. Россиин, Буряад Республикын габьяата врачай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, ехэ дүй дүршэлтэй, хүдэлжэ байһан нүхэд тухайгаа ехэ зохидоор, дулааханаар дурдана.

А.Ч.Цыремпилова, Л.Н.Тармаева, Н.Б.Маладаева, Э.Г.Найданова, С.Х.Дондокова ажалдаа ехэ харюусалгатайгаар, һайнаар хүдэлдэг.

Арюна Чимитдоржиевна дүй дүршэлтэй, дулаахан шарайтай, анхаралтай хүн юм. Үбшэнтэндэ һайнаар хандахадань, ямаршье эм домһоо дээрэ, хүнэй һанаан тэгшэрдэг байна.

Һаянай хүдэлжэ эхилһэн Соёлма Жамбаловна ямар ушарһаа үбшэн түргэдөөб, ямар эм таараха байнаб гэжэ ахамад коллегэнүүдтээ зүбшэлсэжэ, аргыень оложо, үбшэнтэниие түргэн аргалха гэжэ оролдодог.

Дунда шатын албатад: Будажапова О.А., Федорова А.И., Алдарова О.Д., Казарян К.Д., Кононова Е.А., Серпионова Н.А., Батомункуева Л.Г., Будаева С.Н., Дружинина Е.В. гэгшэд эм домыень няггаар хубаажа, саг соонь эмшэлжэ, сүлөө забһаргүй хүдэлдэг.

Үнинэй хүдэлжэ байһан, залуушуулдаа ходо анхаралаа табидаг Л.Г.Батомункуевае, С.Н.Будаевае онсо тэмдэглэхэ дурамни хүрэнэ. Дэрэ дэбдихэрэй зүйлнүүд, ямар орон дуталданаб гэхэ мэтэнээ эхилэд, Т.Г.Кудрявцева ехэ ажал ябуулна. Палатануud, коридор, угаалгын таһагые, туаледые сэбэрээр байлгадаг Л.С.Балдановае, И.Ц.Ганжуровае тэмдэглэмээр. Эмдээ, үбшэндөө диилдэһэн зониие һайхан эдеэгээр хооллуулдаг Р.Б.Бадмацыренова оролдосотой хүдэлдэг.

Энэ коллектив ехэ эбтэйгээр ажалаа ябуулдаг байна. Дунда ба дээдэ мэргэжэлтэй персоналай хахадһаа ехэнхинь дээдэ шатын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Эмшэлүүлээд гараһан зон энэ отделениин коллективтэ ехэ һайниие хүргэжэ, баярай үгэнүүдые бэшэдэг заншалтай. Отделенидэ һая орооһон үбшэнтэниие һайнаар абажа, УЗИ, ЭКГ гэхэ мэтээр шалгахаһаа эхилээд, бэшэ отделениин врачуудтай консультаци-зүбшэл гаргуулдаг, энэ хэрэг шамбайгаар шиидхэдэг. Жэлэй дүүрэжэ байхада, эм домуудай зарим үедэ дуталдахадань, бүхы персонал шахардуу байдалда ородог байна.

Хаража үзэхэдэ, хари гүрэнүүдтэ врачуудта, элүүр энхые сахижа ябаһан ажалшадта ехэ салин түлэдэг. Иимэ хүндэ ажал ябуулжа байһан эмшэдтэ ехэ салин түлэгдэхэ ёһотой. Врач болохо гэһэн хүн үни удаан һурадаг байна, ехэ хүндэ эрдэм гэжэ тоологдодог. Өөрыгөө диилэжэ, айхаяа мартажа, хүндэ үбшэнтэниие хаража, шалтагаанниень элирүүлжэ, эмшэлжэ, хүл дээрэнь бодхооно гээшэ. Хүн бүхэндэ дутуу дунда, алдуу байдаг, үбшэнтэн эрилтэтэй байдаг, һайн эмшэндэ аргалуулха дуратай байдаг. Һүүлэй үедэ саарһа гуурһанай ажал ехэ болоно, иимэ эрилтэнүүд ажалда һаалта хэнэ, үбшэнтэндэ анхарал дуталдана гэхэдэ болоно.

Гаража байһан шэнэ жэлдэ гастроэнтерологиин таһагые эрхимээр ударидажа ябаһан Елена Викторовна өөрынгөө коллективтэ элүүр энхые, бэе бэетээ эбтэй, абьяастай, үбшэ хабшангүй һуухые хүсэнэ.

Өөрөө би энэ таһагта ходо бэеэ аргалуулжа, тэнхээ абажа, элүүр энхээ ходо сахидагби. Бүхы коллективтэ ехэ һайниие хүсэжэ, зүрхэнтнай ходо дулаахан, сэдьхэлтнай дүүрэн, үри хүүгэдтнай үнэр баян, золтой, жаргалтай, хэмжээгүй мүнгэтэй, дуурһашагүй хэшэгтэй, билтаршагүй буянтай, бурхантай һуухатнай болтогой!

Ц.Ш.ЗАНДРАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреадуудта Шэнэ жэлэй амаршалга

ЭРХИМ УРАН ЗОХЁОЛОЙ ЛИТЕРАТУРЫН ЖЭЛДЭ ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙ, ЗОХЁОХЫ АМЖАЛТАТАЙ ЯБАЯ!

Үнгэржэ байһан жэлдэ бэлиг шадабарияа харуулһан, бэрхэ бэрхэ зон, тэрэ тоодо зоригтой, залитай олон залуушуул Буряад Республикынгаа Гурэнэй шан абажа, турэл коллективээ, түрэлхид, гаралхидаа, дүтынгөө зониие, хани нүхэдөө нилээд баярлуулжа, хүхеэжэ байна гэжэ мэдэнэбди, тэдэнэйнгээ нэрэ дахин һануулаял даа. Соёлой жэлдэ шалгарһан, иимэ үндэр шагналда хүртэһэн хүнүүд олон гэжэ тэмдэглэхээр байна. "Искусство Бурятии в формировании культуры личности" гэһэн номой авторнууд, искусство шэнжэлэгшэд Олег Пазников, Наталья Боркина гэгшэд уран зурагай болон хүгжэмэй талаар педагогикын оршондо олон жэлэй ажалайнгаа дуй дуршэл харуулһандаа республикын Гурэнэй шангай лауреадууд болобо.

Лудуб Очиров Хамба-лама Дамба Аюшеевтэй

Тиихэдэ олон жэлдэ "Үльгэр" гэһэн Хүүхэлдэйн республиканска театрта амжалтатай хүдэлжэ байһан, "Алтан баг" гэһэн бүхэроссиин театральна шанда (театрынь гурба дахин энэ шанда хүртөө) хоёр дахин хүртэһэн, бүхы Росси соогоо мэдээжэ режиссёр Эрдэни Жалцанов баһал иимэ үндэр шагналда хүртэбэ. Юуб гэхэдэ, таланн шадабаритай найруулагшын табиһан "Поющая стрела" (2006 он), "Под вечным цветом кумалана" (2010 он) гэһэн зүжэгүүдынь Россиин театральна искуствын үндэр шанда хүртөө бшуу. Зэдэ нютаг тухайгаа баримтата фильм урид гаргаба, "Сартуул яс" ("Песни сартула") гэһэн ехэ проектэеэ 2015 ондо Зэдынгээ аймагай юбилейдэ бэлигтэй режиссёр зорюулна, уридшалан хамтын концерт эмхидхэбэ. Тэрэнтэй хамта оперно театраймнай бэлигтэй дуушад Аюна Базаргуруева (мүнөө Мариинска театрай дуушан), Ольга Жигмитова, Оксана Хингеева, Марина Коробенкова, тиихэдэ дирижёр Леонид Корчмар гэгшэд РБ-гэй Гүрэнэй шангай лауреадууд болоо, "Аида" гэһэн суута оперодо эрхимээр хабаадаа.

Харин литературын оршондо шалгарһан алдар суута поэт Баир Дугаровые республикын Гүрэнэй шангай лауреат болоһоорнь үшөө дахин амаршалнабди.

Тиихэдэ Соёлой жэлдэ уран һайханай һайн дуранай искусствада "Истоки" гэһэн Забайкалиин шэмээшэгүүдэй арадай хоортоёо хэдэн олон жэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан РЦНТ-гэй мэргэжэлтэ, хүтэлбэрилэгшэ Вера Долженко баһал арадай уран бэлиг ургэгшэд соо Гүрэнэй шангай лауреат болоо, халуун амаршалгаяа тээмэндэ тоосоото концертынгээ үедэ (Гүрэнэй филармони соо) харагшад, шагнагшадтаа хүргөө, баяраа мэдүүлээ. Тиихэдэ "Бурятмяспром" ООО-гой дэргэдэхи унинэй мэдээжэ "Багульник" гэһэн дуу, хатарай арадай коллектив баһал лауреат боложо шалгарба.

Энэ жэлдэ нэмэлтэ һуралсалай болон дунда һургуулинуудта һурадаг бэлигтэй эдиршүүл баһал шангуудта хүртөө, тэдэ хэд бэ гэбэл, бэлигтэй дуушан, композитор Лудуб Очиров, эдир хүгжэмшэд Карина Тумурова (Ямпиловай нэрэмжэтэ ДШИ), Никита Грибанов (Северобайкальскын ДШИ), Илья Шевченко (6-дахи ДШИ), ерээдүйн хормейстер Майдар Дамбаев (Искусствын колледж), ерээдүйн зураашан Галина Клементьева (ДШИ), бусад шагнагдаба, зохёохы эхин харгынь сэгнэгдэбэ гэжэ тэмдэглэгдэхээр.

Гарахаа байһан Шэнэ жэлээр - 2015 оноор бүхы лауреадуудаа хани халуунаар амаршалжа, үшөө дорюун, сарюун ябажа, түрэл республикаяа хаа хаанагүй түлөөлжэ, бэлиг талаангаа саашадань хүгжөөжэ, олониие баясуулжа ябыт даа гэхэ байнабди. Хойто жэлнай Литературын жэл гэжэ нэрлэгдээ гэжэ мэдэнэбди. Тиимэһээ эрхим уран зохёолшоднай литературын жэлдэ эбтэй эетэй, элүүр энхэ, зохёохы амжалтатай ябахань болтогой!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

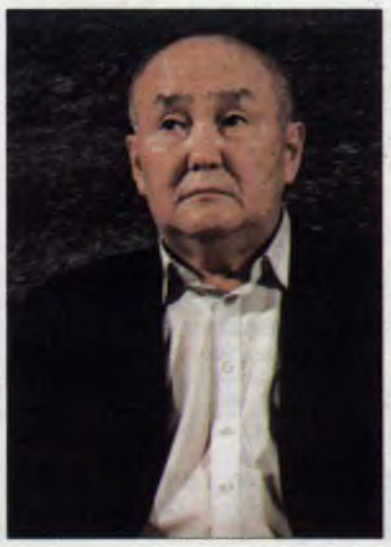
Баир Дугаров

Аюна Базаргуруева

Олег Пазников

Эрдэни Жалцанов

«Аида» оперын үзэгдэл

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото-зурагууд

Декабриин 20-до заха холын Захааминай сэлгеэ ехэ Санага нютагта заншалта "Һэер шаалган" наадан үндэр ехэ хэмжээндэ үнгэргэгдэбэ. Энэ нааданда аяар Тыва Республикаһаа, Ага можоһоо командануд ерэжэ, региональна удха шанартай болоо. Бүхы дээрээ 30 командануудай 150 һэершэд хүсэ шадалаа туршаа. Тиихэдэ командануудта ороогүй болон командануд хоорондын мүрысөөнүүдтэ шалгараагүй шангашуул буряадай жэнхэни гуримаар мүнгэеэ шэдэлсэн, мянган түхэригөөр дуратайшуулай табиһан һэернүүдые шаажа, хүсэ шадалаа туршаа.

Санагын Соёлой ордон ехэл гэжэ һанахада, хүл табиха зайгүй, хүн зон бусалжа байба. Орохотой адли, хүхэ үнгэтэй трактор угтажа, зоной нюдэ хужарлуулха юм. Ехэ танхимайнь тайзан дээрэ хүхэ хадагаар орёолготой, Санагын Даша-Пүнсэглинг хиидэй ламанарай арюудхаһан 2 метр утатай томоһоо томо һэер табяатай (энэ һүлдэ һэертэ һэерээ шаахаһаань урид хүбүүд ерэжэ, адис абана). Мүрысөөнэй 10 сагта эхилээшье һаань, нэлгын баяр ёһолол 12 сагта һүр жабхалантайгаар эхилбэ. Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэд Николай, Борис Тарбаевууд, Оюна Гундуева уран гоёор уряа табижа, бүхы командануудые уриба.

Соёлма БАЛЬЖУРОВАГАЙ фото-зурагууд.

АХААРХИН НЭРЭЕЭ НЭРЛҮҮЛЖЭ, СОЛОЁО ДУУДУУЛБА

НЭЭЛГЫН БАЯР ЁҺОЛОЛ

Бултанда мэдээжэ «Сагаан дали» дуунай автор Ринчин Бальжуров Буряадай оперо болон баледэй театрай дуушан Доржо Шагдуров хоёр Санагынгаа магтаал дууе хангюурдабад. Санагын искусствын һургуулиин арадай инструментнүүдэй оркестр буряад арадай хүгжэм ирагуу гоёор зэдэлүүлжэ, гурбан үеын хүүгэд нэгэ доро ёохор наадаяа хатаржа, бултаниие баярлуулаа. Борис Тарбаевай найруулан табиһан "Табан хурган" зүжэг урматайгаар, шогтой гоёор эдир хүбүүд наадажа, харагшадые унатарынь эльгэ хатуулба. Табан хургад бил бэрхэб гэлдэжэ, бэеэ магтажа ябаһанаа эблэржэ, "лута" томо нюдарга болоходоол, һэерээ хуха сохинод. Илангаяа Бишыхан Шэгшүүдэй ехэ гоёор наадажа, бултаниие хүхеэгээ. Түрүүшынхиеэ һэер шаалганай магтаал дууе (Санжай-Ханда Дармаевагай үгэнүүдтэ Ринчин Бальжуров хүгжэмынь зохёогоо) табан эрэшүүл (квинтет) һүр жабхалантайгаар гүйсэдхөө.

Республикын Физическэ культурын болон спортын агентствын түрүүлэгшэ Владислав Бумбошкин мүнөө сагай шэрүүндэ арадайнгаа заншалта нааданууудые хүгжөөжэ, тоонто нютагаа үргэжэ байһан захааминаархиниие, энэ арадай наада эмхидхэһэн санагаархиниие, айлшадые, һэершэдые Буряад Республикын Толгойлогшын зүгһөө халуунаар амаршалба. Тиигээд Владислав Матвеевич өөрынгөө шаби, энэ нааданай эмхидхэгшэдэй нэгэн Баир Жамьяновта, урид Захааминай аймагай спортын, залуушуулай таһаг даажа ябаһан, Захааминай аймагай социальна талаар гулваагай орлогшо Людмила Санжеевада спорт хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө медальнуудые барюулаа.

"Буряадай арадуудай заншалта нааданууудай федерациин" түрүүлэгшэ Алексей Гыргенов буряад арадайнгаа заншалта нааданууудые хүгжөөлгэдэ хам оролсоһон захааминаархинда баяраа мэдүүлбэ:

-Энэ жэлэй Сурхарбаанда түрүүшынхиеэ һээр шаалган оруулагдажа, ехэ гоёор үнгэргэгдөө. Тэрэ нааданда баһал захааминаархин шалгараа һэн. Тиихэдэ ямар нютагта наадан үнгэргэгдэнэб, тэрэл нютагаархинай өөһэдын хэлээр хөөрэлдэхэбди гэһэн заншалаараа мүнөөдэр "һээр" гэлсэнгүй, захааминаархинаа хүндэлжэ, "һэер" гэжэ хэлсэхэбди," – гэжэ онсолбо.

Захааминай аймагай депутадуудай Советэй хүтэлбэрилэгшэ Бэлигто Зундуев, аймагай гулваагай орлогшо Людмила Цыбенова, спортын болон залуушуулай таһагые даагша Борис Осодоев гурбан бултаниие амаршалжа, энэ наада эмхидхэгшэдтэ баяр баясхалангаа мэдүүлжэ, аймагай гулваагай зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудые барюулбад. Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг захааминаархинай "Хадата Захаамин – XXI" эблэлэй түрүүлэгшэ, ВАРК-ын гүйсэдхэхы директор, Буряадай арадай артист Батор Санданов нютагаархидаа энэ ехэ найр эмхидхэһээрнь хани халуунаар амаршалхаа: "Олон зоной хабаадалтатай иимэ ехэ найр наада үнгэргэжэ байхадамнай, орон нютагаймнай һахюуһадшье баярлажа, арад зондоо баяр талархалаа мэдүүлжэ байнад," – гэжэ омогтойгоор хэлэбэ.

ЗАНШАЛТА НААДАНУУДАА, АЖАЛАА ҺЭРГЭЭХЭ

Нааданай үедэ һургуулиин бага танхим соо пресс-конференци үнгэрөө. Эндэ хайшан гэжэ заншалта нааданууда саашадань хүгжөөхэмнайб гэжэ зүбшэн хэлсээ. Бүхыдөө республика дотор ямар ажалай хэр ябуулагдажа байһан тухай Алексей Гыргенов элидхээ. Баһал Захааминай аймагта заншалта наадануудай яажа үнгэрдэг тухай Борис Осодоев дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Санагын һургуулиин директор Ирина Бандеева мүнөө үедэ һургуулиингаа ажаллажа байһан "Аригуун түшэг" түлэб тухай хөөрэбэ. Энэ түлэбөөр һурагшад "Эрын юһэн эрдэмдэ" болон "Эхэнэрэй найман шадалда" һуранад. Тиихэдээ һурагшад өөһэд өөһэдыгөө һургана: ойлгоһон мэдэсэ, шадалаа багануудтаа дамжуулна. Иигэжэ һурахадаа, үхибүүд ехэ ханамжатай, оролдосотой болоно. Түрэл арадайнгаа нангин заншалнуудые сахижа, элүүр энхэ, хүсэтэй, шадалтай, ажалша бэрхэ, хүндэмүүшэ хүнүүд болохо ябадалдань түйлай ехэ арга, туһа болоно. Мориндо бэрхэ, бүхэ барилдааша, мэргэн харбааша, һэершэ, хазаар ногто уяха, ташуур минаа гүрэхэ, уранаар дархалха, агнаха арга шадалтай хүбүүд юундэшье диилдэнгүй, сагай ямаршье бэрхые дабангүй яахаб даа! Гэр бараагаа ариг сэбэрээр байлгажа, айлшадые хүндэтэйгөөр угтажа, шаргал һайхан сайгаараа, сагаан эдеэгээрээ, мяхан табагаараа хүндэлжэ, уран зугаа дэлгэжэ, арһа хүдэһөө элдэжэ, булган захата, халюун доторто хубсаһа хунар оёжо, гоёолто шэмэглэлнүүдые хадхажа, олбог талбагуудые, тохом дэбидхэрнүүдые даража, хүбхэгэр дулаан хүнжэлнүүдые хэжэ байха эхэнэрнүүд эрэ нүхэрөө үргэжэ, олон хүүгэдые түрэжэ, буряад арад түмэнөө суурхуулхал даа. Заншалта табан хушуу малаа үдхэжэ, ажалаа хэжэ, заншалта нааданууда хүгжөөжэ байбал, манай арад дэлхэйн түрүү арадуудай дунда урагшаа дабшаха заяатай гэжэ хабаадагшад баталаа.

НААДАНАЙ ДҮНГҮҮД

30 командануудай дунда Утаатын команда 4-дэхи һуурида гаража, Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо Бато Семёновой тусхай шанда хүртөө. 3-дахи һуури эзэлһэн Санагын наһатай һэершэд 20 мянган түхэригэй шан абаа. "Хадата Захаамин – XXI" команда 2-дохи һуури эзэлжэ, 30 мянган түхэригэй шан абаа. Нэгэдэхи һуури эзэлжэ шадаһан аяар холын Ахын команда гол ехэ шан – трактор абаба гээшэ.

Шангай һууринуудта гараһан шанга һэершэдые тоолоё: 10-дахи, 9-дэхи, 8-дахи һууринуудта гараһан Аркадий Жамбалов ("Хадата Захаамин – XXI"), Бимба Логинов (Захаамин, Утаата), Баир Цыдемпилов (Захаамин, Санага) – эдэ гурбан нэжээд мянган түхэриг шангуудта хүртөө. 7-дохи һуури эзэлһэн Семён Бадмаев (Утаата) - 2000 түхэриг, 6-дахиие абаһан Олег Кутанов (Захаамин, Хуртага) – 3000, 5-дахиие эзэлһэн Элбэг Ламажапов (Хурамхаан) – 4000, 4-дэхидэ гараһан Галсан Осохеев (Аха) 5 мянган түхэригэй шанда хүртэбэд. Түрүүшын гурбан һуури эзэлхын түлөө шанга гэгшын тулалдаан болобо. Үни удаан тулалдажа, Захааминай Сагаан-Мориной Баир Доржиев гурбадахи һуурида тодоржо, 10 мянган түхэригэй шан абаа. Булта харагшадта һайшаагдаһан Ахын залуухан Зоригто Габанов хоёрдохи һуурида гаража, 15 мянган түхэригэй шан абажа шадаа. Энэ мүрысөө эмхидхэгшэдэй нэгэн Александр Базаров ("Хадата Захаамин – XXI") илажа, 20 мянган түхэригэй шанда хүртөө.

Энэ нааданда хабаадаһан һэершэдэй дунда эгээл эдир һэершэн гэжэ Түнхэнэй аймагай Хойто-Голой 13-тай Дамдин Самбуев тодоржо, мянган түхэригөөр урмашуулагдаа. Эгээл наһатай һэершэн гэжэ тоологдоһон Санагын Илья Норбоев (61 наһан дээрээ ябана, Альбина басаганиинь энэ мүрысөө үнгэргэлгэдэ мүнгэн туһаламжа хүргөө) баһал мянган түхэригөөр урмашуулагдаа. Һэершэдэй дунда эгээл бэрхээр, өөрын онсо оньһотойгоор һэер шаадаг гэжэ Түнхэнэй Баир Шалбанов шалгаржа, мянган түхэригэй шангаар урмашуулагдаа.

УРАН ЗОХЁОЛОО УНШАЯ

Энэ ехэ нааданууудай хоорондуур урданай буряад заншалаар мүнгэеэ түлөөд, мянган түхэриг шантай табиһан һэернүүдые дуратайшуул шаажа, хаба шадалаа туршалсаа. Иимэ ушар тухай элитэ уран зохёолшо Дашарабдан Батожабайн "Төөригдэһэн хуби заяан" соо ямар уран гоёор зураглагдаа һэн бэлэй гэжэ сэхэ һанааанда ороно. Тэндэ Загда гэжэ хүн Далай ламын шангай түлөө тулалдаха барилдаашадай мүрысөөнэй урда тээ үни заяанай бэлдэжэ хатуужуулһан һэерээ табяад, нюдаргадаа хүсэтэйб гэгшэдэй мүнгыень суглуулжа һуугша бэлэй. Суута барилдааша Бүхэ ламын хамсыгаа шуугаад ерэхэдэ, айһан Загда һэмээхэн мүнгэтэй туулмагаа һулалжа эхилнэ. Хухалжа шадаагүйдэнь һөөргэнь мүнгээ туулмагтаа хэнэ. Хэнэйшье мэдэхэгүй Аламжын түлөө түлэжэ, тэрэниие һайн мэдэхэ, адуушаниинь ха юм, Намдаг баян һээр шаалгуулна. Абарга хүсэтэй, өөрын оньһотой Аламжа тэрэ һээрые хуха шаажа, байһан мүнгыень (нэгэ һайн эрье хониной сэн) абажа, инаг хайрата Жалмаяа, хоёр хүбүүдээ хооллуулжа баярлуулна, Му Фэй хитад нүхэртөө үриеэ түлэнэ. Харин мэхэтэй Намдаг баян Далай ламын шан хэн абарга абахаб гэжэ боосолдоходоо, Бүхэ лама булиха гэжэ гэмгүй ехэ мүнгэ табиһан хуушан боосогоо арсажа, Аламжа илаха гэжэ мүнгэеэ табина...

Энэшье удаа үнинэй бэлдэгдэһэн шанга һэернүүдые табиһан хүнүүд табан мянга хүрэтэр мүнгэ суглуулаа. Тэдэ һэернүүдээ сугларһан тэрэл мүнгэн шантайнь удаадахи нааданууда, Сагаан һарада табиха. Эндэ, хүндэтэ уншагшад, ерэхэ Сагаан һара соогуур үнгэргэгдэхэ удаадахи һээр шаалганай нааданда Хурамхаанай аймаг урижа байна гэжэ тандаа дуулгая.

Сэнгэ РИНЧИНОВ.

Публицистикэ

ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙ ДУУН

Газар дэлхэй дээрэ хүн байха гээшэ гайхамшаг һайхан үүргэ тушаал мүн гэһэн гуманис үзэл мэдэрэлтэй М.Горькиин үгэнүүд мүнөөдэр мүндэлһэн мэтэ шэнэ хүсэтэйгөөр соносто-но.

Хардалга гүрдэлгын хүйтэн сэмүүн хүлгөөтэ долгин дундуур "Зүүн зүгэй бүргэд" гуулэдэг М.Н.Ербанов, Совнаркомой дарга Д.Д.Доржиев, багшагэгээрүүлэгшэ Базар Ишидоржинһоо эхилээд, хэды хурса хүбүүд, басагад хэһээгдээ, хохидоо гээшэ һэм! Түүхын хуудаһа ирахада, түбэгтэй үйлэ ушарнууд хэнэй зүрхэ шэмшэрүүлдэггүйб даа.

Зүгөөр ямар үе сагта ажаһуунабибди? Замби түбиин табисуур заншалые хэншье хубилгаагүй юм даа. Зохёохы ажалай дуун зоной дура сэдьхэлдэ зула бадарааһан зандаа гэжэ эдэ мүрнүүдэй автор сохом бата элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Иимэ сошордомо шэмэрүүн сагта һайе һанажа, зальбаржал ябаха хэрэгтэй. Ямаршье яһанай хүн байг – бултандамнай хүндэлэл ба хайра, сэбэр сэхэ ябадал, тэсэмгэй байлга, гүнзэгы ухаан саг үргэлжэ хэрэгтэй байдаг гээшэ. Ушар иимэһээ үндэһэн эхэ хэлэеэ, угайнгаа нангин зан заншал нюдэнэй сүсэгы мэтээр гамнан сахиха шухала.

Элитэ драматург, прозаик, республикын Гүрэнэй шангай лауреат Михаил Батоинай "Балагад гүрэн түрэ" гэһэн томо шэнэ зохёол дээрээ һуухадань, досоонь хэды ехэ баяр, хэды ехэ ольһон, бэлиг хүсэл түрэдэг гээшэб! Арба гаран номуудай автор бууралхан толгойтой болоошье һаа, алхам бүхэндөө ажабайдалай орёо нарин нюусануудые адаглажа, гүн зүрхэндөө шэбшэжэ, ерээдүй зохёолой сюжет ухаан соогоо зүйжэл ябадаг ёһотой даа... Арюун урасхалта Хурьгад голойнгоо хайр элһэндэ эдигдэжэ, гүйхэн болошоһыень гэнтэ обёорходоо:

Намжаа Хэжэнгэдэ зун дунда
Набшаһан унахадаа
яана гээшэб?
Улаанхан зүрхэнэйм изагуурта
Уйдхарынь түрэхэдөө
яана гээшэб?

– гэжэ Хэбэд номхон Хэжэнгын хүбүүн дохёо дэмы сохёогүй бшуу. Тодо хурса хэлээр бэшэгдэһэн, үйлын хүгжэлтэ шадамараар "мушхаһан" һайн ном һудар гээшэ хэдэн үеын хүнүүдэй сэдьхэлыень тамалдаг, үзэл мэдэрэлыень хурсадхадаг гээшэб!

Хайра сэдьхэлэй энхэрэл... Энэ нангин, гүн удхатай үгые наһан болотороо дээжын номолой нэгэндэ тооложо, шэбшэн сэдьхэжэ ябадагби. Энэ хэлэһэнээ үргэлжэлүүлэн, эрхим зэргын шанарта тооложо, хүн зондо сэхэ хабаатай зүйлнүүд дээрэ найруулга соогоо тогтохо байхабди.

Алиш сагта арюун һанаатай, үнэн сэхэ хүн гээшэ эршэ түгэлдэр этигэл эрмэлзэлээрээ, сэбэр һайхан сэдьхэл һэшхэлээрээ хүсэтэй. Алишье үе сагуудта булигдахые мэдээгүй манай арадта добтологшод булга мушхуулаад, нангин дайда газар дээрэмнай хэтэдээ нойрсодог.

Хүн түрэлтэнэй түүхэ домог соо, туужа үльгэр соо олониитын иимэ халуун этигэл эрмэлзэл, иимэ үнэн сэхэ үзэл суртал, иимэ үргэн дэлисэтэй үдэ жэгүүр гэжэ байгаагүй!

Гурбан дээдын орденто манай Буряад Республикын ажалшан түмэн бүгэдэ ниитын арьбан нөөсэдэ өөрынгөө хубитые оруулжал байдаг. Замбуулин дайдые ашаглаха талаар гүн ехэ шэнжэлгэнүүд хэгдэжэ, үйлэдбэриие нарижуулха хэрэгтэ шэнэ арга нэбтэрүүлэгдэнэ. Сагаан һарамнай сарюунаар элшэ гэрэлээ сасажа, Олимпиин нааданда үзэгдөөгүй гайхал, һонирхол үүсхэбэ. Хэды олон алтан, мүнгэн медальтан жэрылдэн жагсажа, бүгэдэ зоной үмэнэ бэлиг хабаяа гэршэлэн харуулаа гээшэб? Россиин спортсменүүд нэрэдээ хүрэмэ даа. Россиин чемпион Баяр Омоктуев, Оронгын үнэн шударгы ажалшан Александр Цыремпилов, Баргажанай барилдааша Ирина Ологонова гээд тоолохо болоо һаа, гарай арбан хурган хүрэхэгүй жэшээтэй, шуран солбон хүбүүд, басагад һорилгонуудаа үргэлжэлүүлжэ, хэтынгээ сагта дэлхэйн рекорднуудые туйлахал байха.

Минии һанаае нэгэл юумэн зобоодог. Юун бэ гэхэдэ, үрэжэлтэ баян газараа эдлэнгүй хаяжархиһан, хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүдые үрэжэрхиһэн дээрэлхүү демократууд хэр байнабта, хариин гүрэнүүдэй банкирнууд Россиин арад зониие хэды болотор тэдхэжэ, тэжээжэ байха юм?! Энэмнай харюутай хэрэг.

Һэшхэл ехэтэй арадаймнай хабатай дорюун халуун ажал бусална. Үргэн Борьёогой болон Үдэнгэ, Тэлэмбын үхэршэд, Түнхэн, Түгнын таряашад, Захаамин, Загарайн залууршад, Яндала, Яруунын загаһашад, Хасууртын фермернүүд, Хандагатайн модошод үрэ ехэтэ хэрэг ажал эрхилжэ, ундэр дуугаа зэдэлгэбэ.

Үнэн сэхэ хүнүүдэй үндэр ажалые магтан дуулаха хэрэгээ манай уран зохёолшод үрэ дүн ехэтэйгээр бэелүүлхэ гэжэ оролдоно гэхэдээ, һорһон малгай үмэдхүүлнэ бэшэлди. Ардан Ангархаев, Цыдып Цырендоржиев, Геннадий Башкуев, Владимир Гармаев, Дулгар Доржиева, Галина Раднаева, Галина Дашеева болон бусад уран гоё найруулгануудаа мүлижэл байдаг. Дэбжэлтын шатада үргэн дэлгэр Росси гүрэниие үргэхэ гээшэ амар бэшэ. Эршэтэ шанга дэлисэ, эрмэлзэл хүсэл, уран шуумар удамаршад хэрэгтэй! Шэнэ демократиин шэмэ шүүһэ садатараа һорообди. Инаг түрэл Эхэ оромнай балта хадуур һүлдэ бариһан балсанта гартайшуулда омог мэдэрэл түрүүлжэ, үндэр соло дуудана!

ХҮЗҮҮ ҺЭЭРЫМНАЙ шалатарнь дараһан, айхабтар ехэ шуһа адхаруулһан дайн сэрэг илалта түгэс дүүрэжэ, гансахан Россиин арад зон бэшэ, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн 70 жэлэй баярта һайхан найрые үндэр хэмжээндэ угтаха, тэмдэглэхэ гэжэ эрмэлзэжэ байһаниинь элитэ. Журналистнууд-фронтовигууд Жамбал Жамбуев, Галан Данзанов, Даба-Цырен Дансорунов, Бата Дашиев, бусад нүхэдтэ баяр мэндын баглаа сэсэг барюулһайб!

Нам даруу Намдак Цыбенов тухай хэдэн үгэ. Нэгэтэ һүртэ шанга тулалдаан соо пулеметчик сержант Цыбенов туулган тобшонуудые зай забдагүй нижагануулжа, бүхэли батальониие "анюулба". Энэ гайхамшагта эрэлхэг габьяа гаргаһанай түлөө дэдэн хайра – Ленинэй орден, гурбан шатын дайшалхы медаль энгэртэнь яларба. "Ёһотой Герой болохол хүн аад, тулюур бэшээшын шалтагһаа боложо урагшагүйдэһэн юм даа", - гэжэ сэрэгтэ суг хамта ябаһан минии нютагай хүн намда хэлэһэн юм. Домог суута далан жэлэй богоһо дээрэ зүрхэм гэнтэ булгилан сохилжо, шүлэгэй мүрнүүд дайлаба.

"Хүнүүд, хүнүүд этигэл үршөөн,
аюул гай сарыт,
Хүлгөөтэ сагта ургамал
ногооншье ганданал..."
Шудхажа бүтээһэн табсан
дээрэһээ анхарыт:
Шулуунда мүнхэрһэн сэрэгшэ
уряалан ханданал!
Томоотой нойрсыт даа,
номхон һүниин дуулимда,
Торгон хибэс дээрэ бэшэ,
тээлнигэй уудамда!
Тэнсэлгүй шанга,
туулган бороодо шэрбүүлэн,
Тэмсэн дабшаһаар алдалан
унаалта хиргуулан.
Эгүүридын жаргал эдлэхэ
хубитай түрэбэшье,
Эрхим хүсэлөө эсэстэнь
хүргөөгүй, харамтайт.
Нангин хэрэгтэ наһаяа
гамнангүй үгэбэшье,
Наран зуладал намжааран
бадарха габьяатайт.
Таанад шэнги таряашан
изагууртай эсэгэмни
Талаангүйдөөл, олоной
булашада үлөө юм.
Шэнхинэн, шууян, аялга
түүрээдэг шүлэгни
Шэмшэрэн байһан шуһан
соохоом түрөө юм.

Уянгата дуун шүлэг
урдажал байна...

Энэ бэшэлгээ "Этигэл" гэһэн үгөөр эхилээ һэмби. Сохом тиимэһээ манай этигэл эрмэлзэл хүдэр дорюун хүнүүдэй зүрхэ һудаһанда, балсан гарта, ухаан бодолдо шэнэ хүсэ шудхана, шэн зориг шэрээнэ. Тиин эдэ бүгэдэмнай бидэниие үшөө үндэр хяра өөдэ хүтэлнэ, үшөө үргэн харгы тээшэ залана, үшөө ехэ харюусалга үүргэ бидэндэ тохоно.

Тэсэбэриин холборхой юртэмсэдэ амидаралта хүрдын эрьелдэжэл байгаа сагта хүхын дуута һунинүүд һэлгэжэл, хүндэ ашаатай "гал тэргэнүүд" Тоёоной ташалангаар түержэл байха гээд тон этигэе.

Түүхын данса уудалхада, тон һонин баримтануд элирдэг. Князь тайжанар Юрий Долгорукий, Александр Невский, Дмитрий Донской, хаануд Иван Грозный, Михаил Романов, Нэгэ дугаар Петр шэнги гүрэн түрэеэ урагшань дабшуулха хэр һүлдэ хабатай гээшэбибди? Орос гүрэн олоной дундуур ана-мана ябана! Үдэрэй талын һайн шэнжэ үзэгдэл дохёобошье, хатуухан һамар, нүхэд, хазагдажал байна даа. Улаан диплом үбэртэлһэн залуу һүрэг ажал хүдэлмэри оложо ядахадаа, найман хүлтэй наймаан руу шургажа ороно, тиихэдэ зарим зон зали абаха забда сүлөөгүй, хатаршын һайниие хазаарлаад, Хитад, Корей руу догшуулнал ха юм.

ЭЛДИН БУРЯАДАЙМ энгэр хүбөөдэ хэды шэнээн хэбтэшэ баялигууд нюугаатай байна гээшэб? Тиин тиитэр, баяр омогорхолой мэдэрэл һанаа заһабашье, дэлгүүрэй дэншээ абяан яаха аргагүй мэдэрэгдэнэ.

Боролжо хүнхэсэг
буурал талаарни
Бордоһон хуйлана,
гэнтэ дүрьеэд.
Зэдэлдэг һай, уян шүлэг
ханхинан,
Зэрлиг дэлгүүр эшхэрэн
дэбһээд....

Элдин ногоон дэлхэй дээрэ этигэлһээ нангин мэдэрэл үгы хаш гэжэ үнэншэжэ ябаһанаа элирхэйлнэб... Һүүлэй үедэ хани хүршэ Монгол орондой нягта харилсадаг болоһон ушар зүйтэй зүб алхам. Ханшарай даашагүй арьбантай, хабһанай даашагүй гадартай һүрэг мал хилэ гаталха, тиихэдэ Улаан-Үдын авиапредприятида "аргалуулһан" шэнэ түхэлэй вертолёдууд Монголой үндэр тэнгэриин сэлеэн агаар зэдэлгэхэ!

Өөрын хэлэгүй арад – арад бэшэ. "Нэрэгүй нэхытэнэр" гуулэнгүй, баян тунгалаг буряад хэлэеэ өөдэнь үргэжэ ябаял, угаа уһанда бү хаяял, мүнгэн хутага һуйбадагшад, эрмэгтэй гутал үмдэгшэд!

Дуун.... Шинии дали дээрэ ниидэһэн, шинии жолоое бахим адхаһан бэрхээр хангюурдагшад Буряад орондом олон. Сэнхир уһата Сингапур, үнгын һолонго татаһан үндэр хадата Швейцари хүрэтэр суурхаһан эрхим хүбүүд, басагадаа мартаагүйбди, мартахашьегүйлди даа... Дүжэгэр хүсэлтэ наһаяа дүрбэн мүртэ багтаабаб.

Энхэрмэ энеэдэн,
Салгидама омог зугаа
Эдирхэн хаһымни
элбэг жаргал һэн гү?
Түүдэгтэ һүни газар
үрэмдөөд үзэһэн
Түлэг залуугайм мундуухан
үе һэн гү?

Эсэстэ ямар бодомжо түрэнэб? Арад түмэнэй мүхэшэгүй үнэн һайхан хэрэг хэтэдээ илан мандаха гэжэ этигэн найдаад, харгын далан дээгүүр морёо ташуурдан мордобоб.

С.ЧИМИТЦЫРЕНОВ.

НТВ

07.10 «ИЗ ПЕСНИ СЛОВ НЕ ВЫКИНЕШЬ!» (12+)
08.00 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
09.20 Х/Ф «ЛЮБИ МЕНЯ» (12+)
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» (16+)
13.05, 14.25 Т/С «ПСЕВДОНИМ «АЛБАНЕЦ» (16+)
17.10 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
20.20 Т/С «ПАУТИНА» (16+)
00.05 «ХОЧУ К МЕЛАДЗЕ» (16+)
02.05 «СЕГОДНЯ. ВЕЧЕР. ШОУ» (16+)
03.55 «ЧЕТА ПИНОЧЕТОВ» (18+)
04.25 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА» (12+)
06.00 «ДИКИЙ МИР» (0+)
06.20 Т/С «СУПРУГИ» (16+)

АТВ

06.00, 13.30, 18.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (12+)
06.30, 09.00, 12.00, 17.00 «МАКСИМАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ» (16+)
07.00, 09.30, 14.00, 21.30 «БУРЯТИЯ - КРЫМ» (16+)
07.30 «ТООНТО: ЭНЕРГИЯ ДОЛГОЛЕТИЯ. КОНЦЕРТ ЧИНГИСА, ЕЛЕНЫ И БАДМА-ХАНДЫ АЮШЕЕВЫХ»
10.00, 15.00 «УЛАН-УДЭНЦЫ»
11.45 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. ГРУППА «СЕЗОН ДОЖДЕЙ» (16+)
12.30 «ДУГАРЖАБ ДАШИЕВ. ПОКА Я ДЫШУ, Я ПОЮ»
14.30 «ХОНГОДОРЫ»
17.30 «КОНЦЕРТ ЮРИЯ БОТОЕВА И ГРУППЫ «АТТРАКЦИОН ВОРОНОВА»
19.00, 02.00 «ЖУЙ С НИМ»
19.30, 00.00 Х/Ф «ЧАЙНИК-2»
22.00 «КОНЦЕРТ ЗОРИГТО И НОННЫ ТОГОЧИЕВЫХ»
23.30 «ЖУЙ С НИМ» (16+)
02.30 «МАКСИМАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ»
03.00 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. CAPPZONE STUDIO» (12+

ДТВ

06.00 Х/Ф «ДВА КАПИТАНА» (0+)
08.55, 04.00 М/Ф
10.30 Х/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ПЕТРОВА И ВАСЕЧКИНА, ОБЫКНОВЕННЫЕ И НЕВЕРОЯТНЫЕ» (0+)
13.30, 23.00 «УЛЕТНЫЕ ЖИВОТНЫЕ» (16+)
14.30 Т/С «СОЛДАТЫ-17» (12+)
00.00, 01.30 «+100500» (18+)
00.30 «ГОЛЫЕ ПРИКОЛЫ» (18+)
02.30, 03.00, 03.30 «ВНЕ ЗАКОНА» (16+)

5 КАНАЛ

07.00 М/Ф
08.50 Х/Ф «ОДИН ШАНС НА ДВОИХ» (12+)
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10 Х/Ф «ПРИШЕЛЬЦЫ» (12+)
13.10 Х/Ф «ПРИШЕЛЬЦЫ-2» (12+)
15.20 Х/Ф «БЛЕФ» (12+)
17.20 Х/Ф «УКРОЩЕНИЕ СТРОПТИВОГО» (12+)
19.40, 20.45, 21.50, 22.55, 00.05, 01.05, 02.05, 02.55 Т/С «ОПЕРЕЖАЯ ВЫСТРЕЛ» (16+)
03.50, 04.40, 05.25, 06.15 Д/С «АГЕНТСТВО СПЕЦИАЛЬНЫХ РАССЛЕДОВАНИЙ» (16+)

Четверг, 8

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 «ЕРАЛАШ»
07.30 Х/Ф «ОПЕРАЦИЯ «С НОВЫМ ГОДОМ!» (16+)
09.20 Х/Ф «НЕУКРОТИМАЯ АНЖЕЛИКА» (12+)
11.15 «СМАК» (12+)
11.55 Д/Ф «АЛЕКСАНДР ДЕМЬЯНЕНКО. «ВЛИП, ОЧКАРИК!» (12+)
13.15 Т/С «БАЛАБОЛ» (16+)
17.00 «МУЖСКОЕ / ЖЕНСКОЕ» (16+)
18.00 «НАЕДИНЕ СО ВСЕМИ» (16+)
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ»
19.15 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ» (12+)
19.55 «РОЗА ХУТОР. РОЖДЕСТВО-2015»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 Т/С «ОТТЕПЕЛЬ» (16+)
00.20 Д/Ф «АНГЛИЯ В ОБЩЕМ И В ЧАСТНОСТИ» (18+)
01.20 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС»: «РЕЙХЕНБАХСКИЙ ВОДОПАД» (12+)
03.00 Х/Ф «ЧУЖОЙ» (16+)
04.50 Т/С «ФОРС-МАЖОРЫ» (16+)

«РОССИЯ 1»

06.50 Х/Ф «СВАТОВСТВО ГУСАРА»
08.05 Т/С «ГЮЛЬЧАТАЙ. РАДИ ЛЮБВИ» (12+)
10.50 «РОЖДЕСТВЕНСКАЯ «ПЕСЕНКА ГОДА»
12.00, 15.00, 21.00 «ВЕСТИ»
12.10, 20.40 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.30 Х/Ф «ВАРЕНЬКА. НАПЕРЕКОР СУДЬБЕ» (12+)
14.00, 15.10 Х/Ф «ВАРЕНЬКА. И В ГОРЕ, И В РАДОСТИ» (12+)
18.50 «КРИВОЕ ЗЕРКАЛО»
21.30 Т/С «КТО-ТО ТЕРЯЕТ, КТО-ТО НАХОДИТ» (12+)
01.15 «ЛАРА ФАБИАН. МАДЕМУАЗЕЛЬ ЖИВАГО» (12+)
02.10 Х/Ф «КАМИННЫЙ ГОСТЬ» (12+)

ТНТ

07.00 М/С «КУНГ ФУ ПАНДА» (6+)
07.30 «ДОБРЫЕ ДЕЛА В СТРАНЕ ЛАЛАЛУПСИЯ» (6+)
07.55 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА» (6+)
08.25 М/С «БЕН-10» (6+)
09.00 М/С «РОМКА, ФОМКА И АТОС» (6+)
09.30 «ДО И ПОСЛЕ-8»
09.45 «ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН. ЛУЧШЕЕ» (16+)
10.00 «ТАНЦЫ» (12+)
12.00, 20.00 «ФИЗРУК» (16+)
19.30 «ДО И ПОСЛЕ-8» (16+)
19.45 «ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН. ЛУЧШЕЕ-2» (16+)
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ» (16+)
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА» (16+)
01.00 Х/Ф «СФЕРА» (16+)

ТИВИКОМ

06.20 Х/Ф «МИМИНО» (12+)
08.00, 10.45, 19.30, 21.30, 00.00 «НОВОСТИ ДНЯ» (16+)
08.15, 19.45, 21.45 «КУБОК ГОРСОВЕТА» (12+)
08.30 М/Ф «ТУТЕНШТЕЙН» (6+)
09.00 М/Ф «НОЧЬ В СУПЕРМАРКЕТЕ» (6+)
11.00 Т/С «ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ» (16+)
12.00 Т/С «ДЕД 005» (16+)
14.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ МУЖ» (16+)
15.00 Х/Ф «ЗИМНИЙ ВЕЧЕР В ГАГРАХ» (12+)
17.00 Д/Ф «АЛЕКСАНДР ПАНКРАТОВ-ЧЕРНЫЙ. МЕЧТЫ СБЫВАЮТСЯ» (16+)
18.00 «РОДНЫЕ ЛЮДИ» (12+)
18.30 «ВКУСНО» (12+)
19.00 «РАДАР-СПОРТ» (6+)
20.00 Т/С «ПОСЛЕДНИЙ ЧАС» (16+)
22.00 Х/Ф «ОТКРОЙТЕ, ДЕД МОРОЗ» (16+)
00.20 «НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ» (16+)

СТС

06.00 «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ» (0+)
08.30, 16.00 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ»
09.00 М/Ф «АЛАДДИН» (0+)
09.30 «ОДНАЖДЫ В СКАЗКЕ» (12+)
12.00 М/Ф «ЛЕСНАЯ БРАТВА» (12+)
13.30 М/Ф «РЕАЛЬНАЯ СКАЗКА» (12+)
15.30 «6 КАДРОВ» (16+)
16.30 М/Ф «МЫШИНАЯ ОХОТА» (0+)
18.20 М/Ф «РАНГО» (0+)
20.20 Х/Ф «ЖИВАЯ СТАЛЬ» (16+)
22.45 Х/Ф «ДУМ» (16+)
00.40 Х/Ф «КЛЮЧ ОТ ВСЕХ ДВЕРЕЙ» (16+)
02.35 Х/Ф «СЛЁЗЫ ЛЮБВИ» (16+)
04.30 М/Ф «КАК ПРИРУЧИТЬ МЕДВЕДЯ» (0+)
05.45 «МУЗЫКА НА СТС» (16+)

НТВ

07.10 «ИЗ ПЕСНИ СЛОВ НЕ ВЫКИНЕШЬ!» (12+)
08.00 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
09.20 Х/Ф «НАСТОЯТЕЛЬ» (16+)
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» (16+)
13.05, 14.25 Т/С «ПСЕВДОНИМ «АЛБАНЕЦ» (16+)
17.10 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
20.20 Т/С «ПАУТИНА» (16+)
00.05 «ХОЧУ К МЕЛАДЗЕ» (16+)
02.00 «СЕГОДНЯ. ВЕЧЕР. ШОУ» (16+)
03.50 «ЧЕТА ПИНОЧЕТОВ» (18+)
04.25 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА» (12+)
05.55 «ДИКИЙ МИР» (0+)
06.20 Т/С «СУПРУГИ» (16+)

АТВ

06.00, 13.30, 18.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (12+)
06.30, 22.00 «ЖУЙ С НИМ» (16+)
07.00, 09.30, 14.00, 21.30 «БУРЯТИЯ КРЫМ» (16+)
07.30 «КОНЦЕРТ ЗОРИГТО И НОННЫ ТОГОЧИЕВЫХ»
09.00, 12.00, 17.00 «ЖУЙ С НИМ»
10.00, 15.00 «ЧАЙНИК - 2»
12.30 «КОНЦЕРТ ЮРИЯ БОТОЕВА И ГРУППЫ «АТТРАКЦИОН ВОРОНОВА»
14.30 «СОЙОТЫ»
17.30 «КВН. КУБОК БАЙКАЛА 2014» (16+)
18.15 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. БАИР ДУГАРОВ» (12+)
19.00, 01.30 «ОТКРЫТЫЙ ЭФИР» (16+)
19.30 «ГАСТРОЛЁРЫ»
21.15 «В ТРЕНДЕ» (16+)
22.30 «МАКСИМАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ» (16+)
23.00 Х/Ф «БУЛАГ»
02.00 «КВН. КУБОК БАЙКАЛА» (16+)
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ АТВ» (16+)

ДТВ

06.00, 04.00 М/Ф
07.35 Х/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ПЕТРОВА И ВАСЕЧКИНА, ОБЫКНОВЕННЫЕ И НЕВЕРОЯТНЫЕ» (0+)
10.30 Х/Ф «КАНИКУЛЫ ПЕТРОВА И ВАСЕЧКИНА, ОБЫКНОВЕННЫЕ И НЕВЕРОЯТНЫЕ» (0+)
13.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО» (16+)
14.30 Т/С «СОЛДАТЫ-17» (12+)
23.00, 01.30 «+100500» (18+)
00.30 «ГОЛЫЕ ПРИКОЛЫ» (18+)
02.30, 03.00, 03.30 «ВНЕ ЗАКОНА» (16+)

5 КАНАЛ

07.05 М/Ф
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10, 12.15, 13.20, 14.25, 15.25, 16.25, 17.35, 18.30 Т/С «ОПЕРЕЖАЯ ВЫСТРЕЛ» (16+)
19.40, 20.40, 21.40, 22.40 Т/С «СМЕРШ. СКРЫТЫЙ ВРАГ» (16+)
23.45, 00.35, 01.25, 02.10 Т/С «СНАЙПЕР. ОРУЖИЕ ВОЗМЕЗДИЯ» (16+)
02.55, 03.50, 04.40, 05.30 Т/С «УГРО. ПРОСТЫЕ ПАРНИ-2» (16+)
06.20 Д/С «АГЕНТСТВО СПЕЦИАЛЬНЫХ РАССЛЕДОВАНИЙ» (16+)

Пятница, 9

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 «ЕРАЛАШ»
07.30 Х/Ф «ФРАНЦУЗ» (12+)
09.25 Х/Ф «АНЖЕЛИКА И СУЛТАН» (12+)
11.15 «СМАК» (12+)
11.55 Д/Ф «АЛЕНА АПИНА. «А ЛЮБОВЬ ОНА И ЕСТЬ...» (12+)
13.15 Т/С «БАЛАБОЛ» (16+)
17.00 «МУЖСКОЕ / ЖЕНСКОЕ» (16+)
18.00 «НАЕДИНЕ СО ВСЕМИ» (16+)
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ»
19.15 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ» (12+)
19.50 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
20.55 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ» (16+)
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 Т/С «ОТТЕПЕЛЬ» (16+)
00.35 Д/Ф «АНГЛИЯ В ОБЩЕМ И В ЧАСТНОСТИ» (18+)
01.30 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС»: «ПУСТОЙ КАТАФАЛК» (12+)
03.05 Х/Ф «ЧУЖИЕ» (16+)
05.15 Т/С «ФОРС-МАЖОРЫ» (16+)

«РОССИЯ 1»

06.45 Х/Ф «ЗОЛОТЫЕ НОЖНИЦЫ» (12+)
08.30 Т/С «ГЮЛЬЧАТАЙ. РАДИ ЛЮБВИ» (12+)
10.20 «ПРАЗДНИЧНЫЙ КОНЦЕРТ»
12.00, 15.00, 21.00 «ВЕСТИ»
12.10, 20.40 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.30, 15.10 Х/Ф «ВАРЕНЬКА. И В ГОРЕ, И В РАДОСТИ» (12+)
18.40 «АНШЛАГ И КОМПАНИЯ» (16+)
21.30 Х/Ф «БЕРЕГА» (12+)
01.20 Х/Ф «СИЛЬНАЯ СЛАБАЯ ЖЕНЩИНА» (12+)

ТНТ

07.00 М/С «КУНГ ФУ ПАНДА» (6+)
07.30 «ДОБРЫЕ ДЕЛА В СТРАНЕ ЛАЛАЛУПСИЯ» (6+)
07.55 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА» (6+)
08.25 М/С «БЕН-10» (6+)
09.00 М/Ф «УШАСТИК», «УШАСТИК И ЕГО ДРУЗЬЯ» (0+)
09.30, 19.30 «ДО И ПОСЛЕ-9» (16+)
09.45 «ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН. ЛУЧШЕЕ-2» (16+)
10.00 «ТАНЦЫ» (12+)
12.00, 20.00 «ИНТЕРНЫ» (16+)
19.45 «МУНГЭН СЭРГЭ»
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ» (16+)
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА» (16+)
01.00 Х/Ф «ЗАПРЕЩЕННЫЙ ПРИЕМ» (16+)

ТИВИКОМ

06.00 Х/Ф «ЗИМНИЙ ВЕЧЕР В ГАГРАХ» (12+)
07.30 «РАДАР-СПОРТ» (6+)
08.00, 10.45, 19.30, 21.40, 00.00 «НОВОСТИ ДНЯ» (16+)
08.15, 11.50 «КУБОК ГОРСОВЕТА» (12+)
08.30 М/Ф «ТУТЕНШТЕЙН» (6+)
09.00 М/Ф «НИКО-2» (6+)
10.20 М/С «БУДНИ АЭРОПОРТА» (6+)
11.00 Т/С «ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ» (16+)
12.00 Т/С «ДЕД 005» (16+)
14.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ МУЖ» (16+)
15.00 Х/Ф «ЭТА ВЕСЕЛАЯ ПЛАНЕТА» (12+)
17.00 Д/Ф «БОРИСЛАВ БОРОНДУКОВ» (16+)
18.00 «РОДНЫЕ ЛЮДИ» (12+)
18.30 «ВКУСНО» (12+)
19.00 «ДОМАШНИЙ ЗООПАРК» (12+)
20.00 Т/С «ПОСЛЕДНИЙ ЧАС» (16+)
22.00 Х/Ф «МОЙ ПАРЕНЬ АНГЕЛ» (16+)
00.20 «НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ» (16+

СТС

06.00 «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ» (0+)
08.30, 16.00 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ»
09.00 М/Ф «АЛАДДИН» (0+)
09.30 «ОДНАЖДЫ В СКАЗКЕ» (12+)
12.00 М/Ф «РАНГО» (0+)
14.00 М/Ф «МЫШИНАЯ ОХОТА» (0+)
15.50 «6 КАДРОВ» (16+)
16.30 Х/Ф «ХРОНИКИ СПАЙДЕРВИКА» (12+)
18.15 Х/Ф «УЧЕНИК ЧАРОДЕЯ» (12+)
20.20 Х/Ф «АЛИСА В СТРАНЕ ЧУДЕС» (12+)
22.20 Х/Ф «ЗВЁЗДНАЯ ПЫЛЬ» (16+)
00.45 Х/Ф «ЗЕМЛЯ МЁРТВЫХ» (16+)
02.30 М/Ф «КАК ПРИРУЧИТЬ МЕДВЕДЯ» (0+)
03.45 М/Ф «ЛЕСНАЯ БРАТВА» (12+)
05.15 М/Ф «БАБУШКИН ЗОНТИК» (0+)
05.50 «МУЗЫКА НА СТС» (16+)

НТВ

07.10 «ИЗ ПЕСНИ СЛОВ НЕ ВЫКИНЕШЬ!» (12+)
08.00 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
09.20 Х/Ф «НАСТОЯТЕЛЬ-2» (16+)
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» (16+)
13.05, 14.25 Т/С «ПСЕВДОНИМ «АЛБАНЕЦ» (16+)
17.10 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
20.20 Т/С «ПАУТИНА» (16+)
00.05 «ХОЧУ К МЕЛАДЗЕ» (16+)
02.00 «СЕГОДНЯ. ВЕЧЕР. ШОУ» (16+)
03.45 «ЧЕТА ПИНОЧЕТОВ» (18+)
04.20 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА» (12+)
05.55 «ДИКИЙ МИР» (0+)
06.20 Т/С «СУПРУГИ» (16+)

АТВ

06.00, 13.30, 18.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (12+)
06.30, 09.00, 12.00, 17.00 «ОТКРЫТЫЙ ЭФИР» (16+)
07.00, 09.30, 14.00, 21.35 «БУРЯТИЯ КРЫМ» (16+)
07.30, 19.30, 22.15 «ЖУЙ С НИМ» (16+)
08.00 «ДУГАРЖАБ ДАШИЕВ. ПОКА Я ДЫШУ, Я ПОЮ» (12+)
10.00 «ГАСТРОЛЁРЫ»
11.45 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. БАИР ДУГАРОВ» (12+)
12.30 «КВН. КУБОК БАЙКАЛА 2014» (16+)
13.10, 14.30, 18.00 «МАКСИМАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ» (16+)
15.00 «КОНЦЕРТ НАМГАР ЛХАСАРАНОВОЙ И ОРЕКСТРА ИМ. ЧИНГИСА ПАВЛОВА»
17.30 «СЕМЕЙСКИЕ»
19.00 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. МАРИНА ЛАНИНА» (12+)
19.15 «ТЫ - ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ» (12+)
20.00 «СИБИРЬ - ИНДИЯ» (12+)
22.00 «В ТРЕНДЕ» (16+)
22.45 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. МАРИНА ЛАНИНА» (16+)
23.00 Х/Ф «РЕШАЛА»
00.45 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. СЕЗОН ДОЖДЕЙ» (16+)
01.00 Д/Ф «СИБИРЬ - ИНДИЯ»
02.45 «НОЧНОЙ КАНАЛ АТВ» (18+)

ДТВ

06.00, 04.00 М/Ф
11.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КАПИТАНА ВРУНГЕЛЯ» (6+)
13.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО» (16+)
14.30 Т/С «СОЛДАТЫ-17» (12+)
23.00, 01.30 «+100500» (18+)
00.30 «ГОЛЫЕ ПРИКОЛЫ» (18+)
02.30, 03.00, 03.30 «ВНЕ ЗАКОНА» (16+)

5 КАНАЛ

07.05 М/Ф
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10, 12.10, 13.05, 14.10 Т/С «СМЕРШ. СКРЫТЫЙ ВРАГ» (16+)
15.10, 16.00, 16.50, 17.40 Т/С «СНАЙПЕР. ОРУЖИЕ ВОЗМЕЗДИЯ» (16+)
18.30, 19.40, 20.40, 21.40 Т/С «СМЕРШ. ЛИСЬЯ НОРА» (16+)
22.40, 23.40, 00.40, 01.35 Т/С «СМЕРШ. УДАРНАЯ ВОЛНА» (16+)
02.30, 03.20, 04.05, 04.50 Х/Ф «КОРОТКОЕ ДЫХАНИЕ» (16+)
05.35, 06.25 Д/С «АГЕНТСТВО СПЕЦИАЛЬНЫХ РАССЛЕДОВАНИЙ» (16+)

Суббота, 10

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 «ЕРАЛАШ»
07.20 Х/Ф «ОСОБЕННОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ОХОТЫ В ЗИМНИЙ ПЕРИОД» (16+)
08.45 Х/Ф «КАК УКРАСТЬ МИЛЛИОН»
11.15 «СМАК» (12+)
11.55 Д/Ф «ВАЛЕНТИНА ТЕЛИЧКИНА. НЕФЕРТИТИ ИЗ ПРОВИНЦИИ» (12+)
13.15 «ИДЕАЛЬНЫЙ РЕМОНТ»
14.10 Х/Ф «ТИТАНИК» (12+)
17.50 «КТО ХОЧЕТ СТАТЬ МИЛЛИОНЕРОМ?»
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ»
19.15 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ» (12+)
19.55 «ТЕАТР ЭСТРАДЫ» (16+)
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 «СЕГОДНЯ ВЕЧЕРОМ» (16+)
00.05 Д/Ф «АНГЛИЯ В ОБЩЕМ И В ЧАСТНОСТИ» (18+)
01.00 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС»: «ЗНАК ТРЕХ» (12+)
02.45 Х/Ф «ЧУЖОЙ-3» (16+)
04.40 Х/Ф «ВСЕ О ЕВЕ» (12+)

«РОССИЯ 1»

05.50 Х/Ф «СТАРИКИ-РАЗБОЙНИКИ»
07.35 «СЕЛЬСКОЕ УТРО»
08.05 «ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ»
09.00, 12.00, 15.00, 21.00 «ВЕСТИ»
09.10, 12.10, 15.20 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
09.20 «ВОЕННАЯ ПРОГРАММА»
09.50 «ПЛАНЕТА СОБАК»
10.20 «СУББОТНИК»
11.05 Д/Ф «ЗЕМЛЯ ГЕРОЕВ»
12.20 Х/Ф «КРОВЬ НЕ ВОДА» (12+)
15.30 «ЭТО СМЕШНО» (12+)
18.10 «НОВАЯ ВОЛНА»
21.30 «НОВОГОДНИЙ ПАРАД ЗВЕЗД»
23.35 «НОВОГОДНИЙ ГОЛУБОЙ ОГОНЕК»

ТНТ

07.00 «COMEDI CLAB. EXLUSIV» (16+)
07.40 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА» (6+)
08.30 «ЛИГА КВН БУРЯТИИ» (16+)
10.00 «ТАНЦЫ» (12+)
12.00, 20.00 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ» (16+)
18.00 «ДО И ПОСЛЕ-9» (16+)
18.15 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ» (16+)
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ» (16+)
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА» (16+)
01.00 Х/Ф «РОМЕО ДОЛЖЕН УМЕРЕТЬ» (16+)

ТИВИКОМ

06.20 Х/Ф «ЭТА ВЕСЕЛАЯ ПЛАНЕТА» (12+)
08.00, 10.45 «НОВОСТИ ДНЯ» (16+)
08.15 М/Ф «ТУТЕНШТЕЙН» (6+)
09.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ АЛЕНУШКИ И ЕРЕМЫ» (6+)
11.00 Т/С «ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ» (16+)
12.00 Т/С «ДЕД 005» (16+)
14.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ МУЖ» (16+)
15.00 Х/Ф «РУСЛАН И ЛЮДМИЛА» (12+)
17.30 Д/Ф «КРЕСТНЫЙ ХОД» (6+)
18.00 «РОДНЫЕ ЛЮДИ» (12+)
18.30 «ВКУСНО» (12+)
19.00 «ДОМАШНИЙ ЗООПАРК» (12+)
19.30 Д/Ф «ПЛАТФОРМА» (16+)
20.00 Т/С «ПОСЛЕДНИЙ ЧАС» (16+)
22.00 Х/Ф «ТРИ ДНЯ НА УБИЙСТВО» (16+)
00.20 Х/Ф «ЗОЛОТОЙ ТЕЛЕНОК» (12+)
01.40 «НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ» (16+)

СТС

06.00 «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ» (0+)
08.30, 16.00 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ»
09.00 М/Ф «АЛАДДИН» (0+)
09.30 «ОДНАЖДЫ В СКАЗКЕ» (12+)
12.00 М/Ф «АРТУР И МИНИПУТЫ» (0+)
13.55 Х/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ТИНТИНА. ТАЙНА «ЕДИНОРОГА» (12+)
16.30 «ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ» (16+)
17.30 Х/Ф «ЗВЁЗДНАЯ ПЫЛЬ» (16+)
19.55 Х/Ф «ХРАНИТЕЛИ СНОВ» (0+)
21.40 Х/Ф «МЕЖДУ НЕБОМ И ЗЕМЛЁЙ» (12+)
23.30 М/Ф «ПОБЕГ ИЗ КУРЯТНИКА» (0+)
01.05 М/Ф «ЛЕСНАЯ БРАТВА» (12+)
02.35 М/Ф «СЛЁЗЫ ЛЮБВИ» (16+)
04.25 М/Ф «ПОДВОДНАЯ БРАТВА» (12+)

НТВ

07.10 «ИЗ ПЕСНИ СЛОВ НЕ ВЫКИНЕШЬ!» (12+)
08.00 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 «ЛОТЕРЕЯ «ЗОЛОТОЙ КЛЮЧ» (0+)
09.45 «ИХ НРАВЫ» (0+)
10.25 «ГЛАВНАЯ ДОРОГА» (16+)
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» (16+)
13.00 «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС» (0+)
14.25 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
20.20 Т/С «ПАУТИНА» (16+)
00.05 «ХОЧУ К МЕЛАДЗЕ» (16+)
02.00 «СУББОТА. ВЕЧЕР. ШОУ» (16+)
03.50 «ЧЕТА ПИНОЧЕТОВ» (18+)
04.20 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА» (12+)
05.55 «ДИКИЙ МИР» (0+)
06.20 Т/С «СУПРУГИ» (16+)

АТВ

06.00, 13.30, 18.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (12+)
06.30, 09.00 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. ГРУППА «ХАМА УГЫ» (12+)
06.45, 09.45, 17.15 «ТЫ - ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ» (12+)
07.00, 19.30 «БУРЯТИЯ - КРЫМ» (16+)
07.30 «КОНЦЕРТ ЗОРИГТО И НОННЫ ТОГОЧИЕВЫХ»
10.00 «ГАСТРОЛЁРЫ»
11.45 «СИБИРЬ - ИНДИЯ»
14.00 «БУРЯТИЯ - КРЫМ» (12+)
14.30 Х/Ф «ЭВЕНКИ»
15.00 Х/Ф «КАНИКУЛЫ В ТАЙЛАНДЕ»
17.00 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. СВЕТЛАНА СИН» (12+)
17.30 «ОТКРЫТЫЙ ЭФИР» (16+)
18.00 «БУРЯАДААР ДУУГАРАЯЛ» (6+)
19.00, 00.40 «МАКСИМАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ» (16+)
22.00 «ДУГАРЖАБ ДАШИЕВ. ПОКА Я ДЫШУ, Я ПОЮ»
23.00 Х/Ф «ШЛАГБАУМ»
01.00 «КОНЦЕРТ НАМГАР ЛХАСАРАНОВОЙ И ОРКЕСТРА ИМ. ЧИНГИСА ПАВЛОВА»
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ АТВ» (18+)

ДТВ

06.00, 04.00 М/Ф
07.05 Х/Ф «КАНИКУЛЫ ПЕТРОВА И ВАСЕЧКИНА, ОБЫКНОВЕННЫЕ И НЕВЕРОЯТНЫЕ» (0+)
10.05 Т/С «ДАША ВАСИЛЬЕВА. ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА-2. ДАМА С КОГОТКАМИ» (12+)
14.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО» (16+)
14.40 Т/С «СОЛДАТЫ-17» (12+)
18.55 Х/Ф «ПОВОДЫРЬ» (16+)
21.00 Х/Ф «КИКБОКСЁР» (16+)
23.00 «ГЕРОИ ИНТЕРНЕТА» (18+)
23.30 «МОЯ РАССЕЯ» (18+)
00.00 «НОГИ ПРОКУРОРА» (16+)
00.30 «ГОЛЫЕ ПРИКОЛЫ» (18+)
01.30 «+100500» (18+)
02.30, 03.00, 03.30 «ВНЕ ЗАКОНА» (16+)

5 КАНАЛ

07.00 М/Ф
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10, 11.55, 12.40, 13.25, 14.15, 15.00, 15.40, 16.25, 17.15, 17.55, 18.40 Т/С «СЛЕД» (16+)
19.40 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС И ДОКТОР ВАТСОН» (12+)
22.30 Х/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ШЕРЛОКА ХОЛМСА» (12+)
02.20 Х/Ф «ОДИН ШАНС НА ДВОИХ» (16+)
04.10, 04.55, 05.45, 06.25 Д/С «АГЕНТСТВО СПЕЦИАЛЬНЫХ РАССЛЕДОВАНИЙ» (16+)

Воскресенье, 11

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 «НОВОСТИ»
07.10 «ЕРАЛАШ»
07.35 Х/Ф «ДЕЛА СЕРДЕЧНЫЕ» (12+)
09.20 Х/Ф «ТРИ ОРЕШКА ДЛЯ ЗОЛУШКИ»
11.15 «НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ» (12+)
11.35 «ПОКА ВСЕ ДОМА»
12.25 «ФАЗЕНДА»
13.15 Д/Ф «ГЕОРГИЙ ТАРАТОРКИН. НЕРЕШИТЕЛЬНЫЙ КРАСАВЕЦ» (12+)
14.20 М/Ф «УНИВЕРСИТЕТ МОНСТРОВ»
16.10 Х/Ф «ПИРАТЫ КАРИБСКОГО МОРЯ: СУНДУК МЕРТВЕЦА» (12+)
18.55 «НОВЫЙ ГОД НА ПЕРВОМ. « (16+)
22.00 «ВРЕМЯ»
22.20 Т/С «ПАЛАЧ» (16+)
00.15 Д/Ф «АНГЛИЯ В ОБЩЕМ И В ЧАСТНОСТИ» (18+)
01.15 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС»: «ЕГО ПОСЛЕДНИЙ ОБЕТ» (12+)
03.05 Х/Ф «ЧУЖОЙ-4: ВОСКРЕШЕНИЕ» (16+)
04.55 Т/С «ФОРС-МАЖОРЫ» (16+)

«РОССИЯ 1»

06.15 Х/Ф «НЕ МОЖЕТ БЫТЬ!»
08.20 «ВСЯ РОССИЯ»
08.30 «САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР»
09.20 «СМЕХОПАНОРАМА»
09.50 «УТРЕННЯЯ ПОЧТА»
10.30 «СТО К ОДНОМУ»
11.20, 15.20 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.00, 15.00, 21.00 «ВЕСТИ»
12.10 «КУЛИНАРНАЯ ЗВЕЗДА»
13.10 «ИЗМАЙЛОВСКИЙ ПАРК» (16+)
15.30 «ЮБИЛЕЙНЫЙ КОНЦЕРТ НАДЕЖДЫ КАДЫШЕВОЙ»
17.30 Х/Ф «ЦАРЕВНА ЛЯГУШКИНА» (12+)
21.30 «АНШЛАГ. СТАРЫЙ НОВЫЙ ГОД»
01.00 Х/Ф «МОЛОДОЖЕНЫ» (12+)

ТНТ

07.00 «ТНТ-МХ» (I)
07.40 М/С «ПИНГВИНЫ ИЗ МАДАГАСКАРА» (6+)
08.30 «БИТВЫ МАЛЕНЬКИХ ГИГАНТОВ» (6+)
09.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ МЮНХГАУЗЕНА» (6+)
09.45, 19.30 «ВСЯ БУРЯТИЯ»
10.00 «ТАНЦЫ» (12+)
12.00, 20.00 «БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ» (16+)
19.45 «ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН. ЛУЧШЕЕ» (16+)
23.00 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ» (16+)
00.00 «ДОМ-2. ПОСЛЕ ЗАКАТА» (16+)
01.00 Х/Ф «ЭЛИТНОЕ ОБЩЕСТВО» (16+)

ТИВИКОМ

06.00 Х/Ф «РУСЛАН И ЛЮДМИЛА» (12+)
08.30 М/Ф «ТУТЕНШТЕЙН» (6+)
09.00 М/Ф «НОВЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ АЛЕНУШКИ И ЕРЕМЫ» (6+)
10.30 «РАДАР-СПОРТ» (6+)
11.00 Т/С «ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ» (16+)
12.00 Т/С «ДЕД 005» (16+)
14.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ МУЖ» (16+)
15.00, 00.00 Х/Ф «ЗОЛОТОЙ ТЕЛЕНОК» (12+)
18.00 «РОДНЫЕ ЛЮДИ» (12+)
18.30 «ВКУСНО» (12+)
19.00 «ДОМАШНИЙ ЗООПАРК» (12+)
19.25 Д/Ф «САПЕРЫ» (16+)
19.50 «РОЗЫГРЫШ ПО ИТОГАМ АКЦИИ «ЦУНАМИ СКИДОК В PEOPLE'S PARKE» (6+)
20.00 Т/С «ПОСЛЕДНИЙ ЧАС» (16+)
22.00 Х/Ф «ПОМПЕИ» (16+)
01.40 «НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ» (16+)

СТС

06.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ» (0+)
08.30, 16.00 «МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ»
09.00 М/Ф «АЛАДДИН» (0+)
09.30 «ОДНАЖДЫ В СКАЗКЕ» (12+)
12.00 М/Ф «АРТУР И МЕСТЬ УРДАЛАКА» (12+)
13.45 М/Ф «АРТУР И ВОЙНА ДВУХ МИРОВ» (0+)
15.40 «6 КАДРОВ» (16+)
16.30 «ШОУ «УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ» (16+)
18.00 Х/Ф «МЕЖДУ НЕБОМ И ЗЕМЛЁЙ» (12+)
19.50 Х/Ф «ПРИВИДЕНИЕ» (16+)
22.15 Х/Ф «ЛЮБОВЬ С АКЦЕНТОМ» (16+)
00.15 Х/Ф «БЕЗ КОМПРОМИССОВ» (18+)
02.05 М/Ф «ПОДВОДНАЯ БРАТВА» (12+)
03.40 Х/Ф «ЗЕМЛЯ МЁРТВЫХ» (16+)
05.25 М/Ф «САМЫЙ, САМЫЙ, САМЫЙ, САМЫЙ» (0+)
05.50 «МУЗЫКА НА СТС» (16+)

НТВ

07.10 «ИЗ ПЕСНИ СЛОВ НЕ ВЫКИНЕШЬ!» (12+)
08.00 ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 «РУССКОЕ ЛОТО ПЛЮС» (0+)
09.45 «ИХ НРАВЫ» (0+)
10.25 «ЕДИМ ДОМА» (0+)
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» (16+)
13.00 «ДАЧНЫЙ ОТВЕТ» (0+)
14.25 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» (16+)
20.20 Т/С «ПАУТИНА» (16+)
00.05 «ХОЧУ К МЕЛАДЗЕ» (16+)
02.10 «ЧЕТА ПИНОЧЕТОВ» (18+)
04.10 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА» (12+)
05.45 «ДИКИЙ МИР» (0+)
06.10 Т/С «СУПРУГИ» (16+)

АТВ

06.00, 13.30, 18.30 «МЕТОД И МУДРОСТЬ» (12+)
06.30, 14.30 «БУРЯАДААР ДУУГАРАЯЛ» (6+)
07.00, 09.00, 19.30 «БУРЯТИЯ - КРЫМ» (16+)
07.30 «КОНЦЕРТ ЮРИЯ БОТОЕВА И ГРУППЫ «АТТРАКЦИОН ВОРОНОВА»
12.00 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. СВЕТЛАНА СИН» (12+)
12.15, 17.15, 19.15 «ТЫ - ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ» (12+)
12.30 «ТЕКТОНИЧЕСКАЯ САГА»
14.00 «МАКСИМАЛЬНЫЙ ЭФФЕКТ» (16+)
15.00 Х/Ф «ЧАЙНИК»
17.00 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. ГРУППА «СЕЗОН ДОЖДЕЙ» (12+)
17.30 «ДУГАРЖАБ ДАШИЕВ. ПОКА Я ДЫШУ, Я ПОЮ»
19.00 «КУЛЬТУРНАЯ ВИЗА. CAPPZONE STUDIO» (12+)
21.30 Х/Ф «РЕСТЛЕР»
23.30 «ГОЛОС КОЧЕВНИКОВ» (6+)
01.30 «НОЧНОЙ КАНАЛ АТВ» (16+)

ДТВ

06.00, 04.00 М/Ф
06.45 Т/С «ДАША ВАСИЛЬЕВА. ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА-2. ДАМА С КОГОТКАМИ» (12+)
11.10 Т/С «СОЛДАТЫ. ЗДРАВСТВУЙ, РОТА, НОВЫЙ ГОД!» (12+)
13.30 «УЛЕТНОЕ ВИДЕО» (16+)
15.10 Х/Ф «ПОВОДЫРЬ» (16+)
17.10 Х/Ф «КИКБОКСЁР» (16+)
19.10 Х/Ф «КИКБОКСЕР-2»: «ДОРОГА НАЗАД» (16+)
21.00 Х/Ф «КИКБОКСЕР-3»: ИСКУССТВО ВОЙНЫ» (16+)
23.00, 01.30 «+100500» (18+)
23.30 «МОЯ РАССЕЯ» (18+)
00.00 «ГЕРОИ ИНТЕРНЕТА» (18+)
00.30 «ГОЛЫЕ ПРИКОЛЫ» (18+)
02.00, 02.30, 03.00, 03.30 «ВНЕ ЗАКОНА» (16+)

5 КАНАЛ

07.00 М/Ф
11.00, 19.30 «СЕЙЧАС»
11.10 Х/Ф «ШЕРЛОК ХОЛМС И ДОКТОР ВАТСОН» (12+)
14.00 Х/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ШЕРЛОКА ХОЛМСА» (12+)
17.55, 19.40 Х/Ф «СОКРОВИЩА АГРЫ» (12+)
21.05 Х/Ф «СОБАКА БАСКЕРВИЛЕЙ» (12+)
00.10 Х/Ф «ДВАДЦАТЫЙ ВЕК НАЧИНАЕТСЯ» (12+)
03.05, 04.00, 04.45, 05.35, 06.20 Д/С «АГЕНТСТВО СПЕЦИАЛЬНЫХ РАССЛЕДОВАНИЙ» (16+)

ҮНДЭҺЭН ҺУРГУУЛИМНАЙ

Буряад Республикын Үндэһэн 1-дэхи лицей-интернат һургуулиин ажалша коллективые, һурагшадые Шэнэ жэлээр халуунаар амаршалаад, шэжэр алтандал шэнхинэмэ буряад хэлэеэ шууд дээшэнь үргэжэ, эрдэм ухаагаа, арга шадабарияа шэнэ долгёор эбхэрүүлыт даа гэжэ энээхэн мүрнүүдые хүндэтэйгөөр зорюулнаб тандаа.

Үндэһэн буряад
һургуулимнай
Үргэн Буряадтаа
мэдээжэл даа.
Үнэн зүрхэнһөө
оролдожо,
Үхибүүдые түрэл
хэлэндэмнай
Үзүүлжэ һургадаг
габьяатайл,
Үндэр зорилготой
багшанарынь!
Уужам Буряад
ороноймнай
Урдаа хараха эндэхи
хүүгэднай
Унтаршагүй түрэл
хэлэнэйнгээ
Удхатай сэсэн
үгэнүүдые
Уран гоёор үгүүлжэ,
Ульгам тодоор
хүгжөөжэ,
Урма зоригымнай
бадаруулнал.
Ульһатай хатар,
дуунуудаа
Уярмаар бүжэглэн
бэлэглэжэ,
Улад зоной
магтаалда
хүртэнэл.
"Улаан дэбтэртэ"
оробол гэһэн
Ууган хэлээ
хүгжөөн
оролдожо,
Ухаан бодолоо
болбосоруулжа,
Урдахи зорилгоо
бэелүүлнэл.
Үеын үедэ,
хожомой
сагай эрилтэдэ
Үри хүүгэдэймнай
замай залуур –
Урагшаа һанаатай
энэ һургуули
Үргэнэл соёлоо
олоной манлайда!

Зоя ЦЫДЕМПИЛОВА,
7-дохи "б"
ангиин шабы
Сарана ДАШЕЕВАГАЙ
тээбии.

КУРСЫ МАССАЖИСТА.
66-21-75.
С 3 января 2015 г.

ПРОДАЕТСЯ ЗЕМЛЯ - 2 га.
ВЕРХНИЙ САЯНТУЙ (центр)
под любое назначение.
Тел.67-36-57.

ВОЗРАСТНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В ТЕЛЕПРОГРАММЕ

В телепрограмме с 27 августа, согласно ФЗ от 29.12.2010 «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию», вступающему в силу с 1 сентября 2012 года, будут присутствовать знаки о возрастных ограничениях:

0+ - от 0 до 6 лет
6+ - от 6 до 12 лет
12+ - от 12 до 16 лет
16+ - от 16 до 18 лет
18+ - старше 18 лет

Арадуудай һонин заншалнууд

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ШЭДИТЭ ҺҮНИ

Хэдытэйшье һаа, ямаршье гүрэндэ ажаһуудагшье һаа, Шэнэ жэлые үгтахадаа, хүн энэ шэдитэ һүни шэнэ жаргал асарха гэжэ этигэдэг. Харин арад бүхэн өөрын онсо заншалтай. Хаана, ямар ёһо гурим сахин, Шэнэ жэл үгтадаг гээшэб?

Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн шэнэ жэл Фиджи архипелагай 160 олтирогуудта ажаһуудаг зон тэмдэглэжэ эхилһэн. Бүхыдөө энэ архипелагта 320 олтирогууд бии. Мусульман һүзэгшэд һарын календарь хэрэглэдэг. Тиимэһээ шэнэ жэлынь жэл бүри 11 үдэрөөр урагшаа болодог. Иранда Шэнэ жэл мартын 21-дэ тэмдэглэдэг. Хэды долоон хоногой урда тээ шэниисэ, ешмээн багахан табаг соо таридаг, тэрэнь шэнэ жэлдэ гарахадань, хабарай эхин болон шэнэ жэлэй мүндэлһые гэршэлдэг. Наранай гараһан зүг Япондо үхибүүд Шэнэ жэл заабол шэнэ хубсаһа үмдэн үгтадаг, энэ хадаа элүүр энхэ, аза талаантай байхын тэмдэг. 7 үбгэд - зол жаргалай һахюуһад. Эдэ 7 үбгэдэй онгосоор тамаржа ябаһан зураг үхибүүд дэрэ дороо хадагалаад унтадаг. 108 дахин хонхо сохижо, хүнэй муу аашануудые холодуулдаг гуримтай. Муу абари зан оройдоол зургаан аад (хомхой, уур сухал, тэнэг, хүнгэн зан, зориггүй мэдэрэл, атаа мэеэн), олон янза үзүүлжэ, 108 болошодог. Шэнэ жэлэй гарахалаарынь, шангаар согтой гэгшээр энеэхэ ёһотой, тиигэбэл аза талаан заабол танай гэртэ орохо.

Вьетнам гүрэндэ шэнэ жэл "тэт" гэжэ нэрэтэй, январиин 21-19-дэ тэмдэглэгдэдэг. Энэ яһатан гэр бүхэндэ өөрын бурхан бии гэжэ тоолодог. Шэнэ жэлдэ бурхан бүхэн тэнгэри өөдөө дэгдэжэ, гэр бүлын гэшүүд үнгэрэгшэ жэлые ямараар үнгэргөөб гэжэ хөөрэдэг. Бирмэ гүрэндэ апрель соо тропическа аадарнууд дүүрэхэдэнь, шэнэ жэл эхилдэг. Байгаалидаа баясан, арад зон бэе бэедээ уһа сасан, амаршалсадаг. Панамада Шэнэ жэлые ехэ шуяатайгаар хашхаралдан угтадаг. Тиигэжэ муу юумэ сошоодог. Шотландида хуушан жэлэй һүүлшын секундада үүдэеэ сэлидэг, хуушан жэлые гаргажа, шэнэ жэлые оруулна гээшэ. Мүн боошхо соо дабирхай шатаагаад, үйлсөөр мухарюулдаг, тиигэжэ хуушан жэлээ шатаана гээшэ. Швецидэ Шэнэ жэлдэ хүршэнэрэйнгээ үүдэндэ аяга, табаг тэһэлдэг. Италида заабол үриеэ түлэхэ гэжэ оролдодог. Мүн январиин 1-нэй эхилхэ һүни сонхоороо хуушан эд бараа, хубсаһаяа, хооһон шэл, хамагаа газаашан хаядаг.

Грецидэ шэнэ жэлые тэмдэглэхэдээ, айлшадые һайнаар хүндэлдэг, айлай богоһо руу шулуу шэдэдэг. Хундэ шулуунай байбал, энэ шулуун шэнги хүндэ, ехэ томо баялигтай болог гү, али багахан шулуунай байгаа һаань, гэрэй эзэнэй нюдэнэй хорго энээхэн шулуун шэнги багахан болог гэжэ үреэлдэг, хүсэдэг заншалтай. Тиигэжэ алишье гүрэнэй бүхы арад, ехэ, багашье наһатайшуул бултадаа эди шэдидэ үнэн зүрхэнһөө шүтэжэ, энэл үдэр, Шэнэ жэлэй һайндэрэй һүни бүхы хүсэл һаналнууд заабол бүтэхэ гэжэ найдадаг гээшэ.

Цырегма САМПИЛОВА.

Эреэн-марян юртэмсын нюусанууд

САҺАН ХҮҮХЭЛДЭЙНҮҮД – МАНАЙ ҮЕТЭНЭЙ НААДАНХАЙНУУД

Эрьелдэһээр дахин Сагаан Үбгэн - үбэл газаамнай буужа ерээл даа. Мүнөө жэл саһан бусад жэлнүүдтэй жэшэлбэл, багаар ороно. Магад, минии балшар багадамни саһан ондоо байгаа хаш.

Хүйтэн саһанһаа даарахабди, гүтал хубсаһамнай норохо, сүлөөгүй үдэшэлэн ажалһаа ерэһэн эжымнай шал норошоһон хубсаһыемнай хатаажа зобохо гэжэ юушье мэдэхэгүй, ойлгохогүй, балшархан, тэнэгхэн наһан даа! Үглөөдэрынь үмдэхүүлхэ хубсаһан хомор байгаа ха юм. Эдэ бүгэдэ манай зүрхэ сэдьхэл, ухаан бодол зобоодог байгаа гү? Хүнгэрэг сагаан саһан орожол байха, абаахай саһанууд альган дээрэшни унажа, аргааханаар хайлаха, харин хүбэн саһан намаар наадыш гэһэн мэтээр дуудажал-дуудажал байха. Дахуулаад ябадаг эгэшэеэ һажаажа, һэшхэлтэй боложо эхилхэдээ, гэртээ ерээд, һургуулиингаа хубсаһа һэлгүүлээд, шаргаяа шэрээд, хотынгоо үхибүүдээр саһан хүүхэлдэйнүүдые дархалхаш. Морхообхоор хамар, хара нүүрһээр, дутуу шатаһан сусалаар нюдэ хэхэш.

Томошог хүбүүд хараагүй байхадаш, бүхэли үдэрөө дархалһан хүүхэлдэйеш бута сохин эбдэхэ. Иимэл байгаал даа, балшар наһанаймни саһатай үбэлэй үдэрнүүд! Мүнөө үхибүүд саһан хүүхэлдэйнүүдые дархалхаяа болишоо. Теэд тэрэншье зүб юм гү даа.

ХҮҮХЭЛДЭЙ ЭЛДЭБ ЗАНШАЛДА ҮРГЭЛЭЙ ЗҮЙЛ БАЙГАА

Юуб гэхэдэ, анхан сагта, зүб даа, урдын сагта славян яһатанай элинсэгүүдэй үльгэр түүхын ёһоор, эдэ хүүхэлдэйнүүдые наадахын түлөө бэшэ, харин тусхай заншалта үргэл бүтээхээ дархалдаг байгаа бшуу. Нэгэ аймшагтай урдын арадуудай заншал тухай хэлэбэл, һамгадууд түрэхээ һанаагүйдэнь бии болоһон нялхаяа саһан соо буладаг байгаа. Тиигэжэ тэдэнэй һүнэһэн саһан хүүхэлдэйнүүд руу орожо, тала дайдаар тэнэдэг байгаа гэнэ. Саһа мүльһөөр дархалһан амитад үбэлэй ерэхэлээр, дулаан саг хүрэтэр амиды голтой болоод, бүхы муу юумэ сүйд татана гээд, дэлхэйн арадуудай домог үльгэрнүүд соо байдаг. Хэдэн зуугаад жэлэй саанаһаа бэшэ, харин арад зоной ажабайдал руу гэнтэ ерэһэн мэтээр үльгэр домог соо хөөрэгдэдэг. Андерсенай Саһан хатан ерэжэ, хүн зондо зоболон үзүүлхэеэ һэдэлгэ хэнэ. Альпын хаданнуудта хосорһон аяншалагшад хонодог буудалаа оложо ерээд, саһан хүүхэлдэйнүүд болоод, һалхи шуурганай эхилхэдэ амиды мэтэ болодог гэжэ домоглогдодог. Харин хабарынь бүхы юумэн амидыржа, дулаахан наранай элшые байгаали хүлеэн угтан байдаг.

Тиигэжэ саһанай орожо эхилхэдэ, газар тогтоһон шэнги болоод, юумэн ургахаяа болидог ха юм. Хада газарта ажамидардаг арадуудта бөөн саһан, аймшагтай урынууд булта амиды юумэндэл үзэгдэдэг. Тиимэһээ оршон тойронхи саһатай байгаалитай газартаа ходол шүтэжэ, найдажа, номгоруулжа, зөөлэрүүлжэ байдаг юм.

Россиин дунда талын аймагуудай үльгэрнүүдтэ саһан хүйхэрнүүд хүн зоной ябадалда саһатай шуурга, һалхи дуудадаг, аяншалагшадые төөрюулдэг гэжэ хэлсэдэг. Хойто зүгэй полярнигууд мүльһэн дээрэ шуурга һалхин гэжэ үгэ шангаар хэлэдэггүй, хэлэбэлшни, нэрэеэ дуулаад, заабол ерэхэ гэдэг. Энэ заншалаар манай Агын буряад малшад "шоно" гэжэ хэлсэдэггүй, харин "хүдөөгэйхи" гэһэн үгөөр нэрлэдэг. Дэлхэй дээрэ заншалта бэлгэ, зүн тэмдэг гэхэ гү, баримтагүйгөөр юумэн байхагүй, урдын зоной хэлсэдэг, сахидаг заншал зүйтэйл байгаа бшуу.

САҺАНАЙ ҺАЙН НҮЛӨӨ ЕХЭ БШУУ

Эдэ арадуудай ёһо заншалаар, саһан ганса муу бэшэ, мүн баһал һайн нүлөөтэй юм. Саһанай хушалта доро газар амардаг, таряалангууд абарагдадаг. Дээрэһээ унаһан саһан тухай хэлэхэ болоо һаа, бидэ үшөө багахануд байхадаа, саһан юунһээ бүридэнэб, яахадаа багахан, томонууд абаахайнууд болоноб гэжэ мэдэдэг болообди. Дээрэһээ унахадань, дулаан агаар доошонь шэдэхэ, хүйтэн амисхал газар руу унагааха, тиигэжэ элдэб гоё сэсэгүүд, мүшэхэнүүдэй дүрсэтэйгөөр һарбайгаад байһан альган дээрэтнай унаха. Зүгөөр саһахан бүхэн адли түһөөтэй бэшэ, заабол ондоонууд байдагынь гайхалтай. Эгээл хүн түрэлтэн шэнги адлихан хүнүүд дэлхэй дээрэ байдаг үгы ха юм, эхирнүүд лэ бэшэ һаа.

САҺАН, УҺАН МУУ МЭДЭЭСЭЛ СУГЛУУЛДАГ

Мүнөө үеын эрдэмтэдэй шэнжэлэлгын мэдээгээр, уһан хүрэхэдөө, оршон тойронхи бүхы мэдээсэлнүүдые суглуулан, хадагалаад байдаг. Тиигээд хабарай наранай түрүүшын элшээр хадагалагдаһан бүхы мэдээсэлнүүд хайлан үгы болошодог. Тиимэһээл хабартаа бүхы байгаали шэнээр һэрижэ, шэнээр амилжа захалдаг ха юм. Тиимэһээл Шэнэ жэл үбэлэй тэнһээ эхилдэг хаш. Үбэлэй тэн болотор орон дэлхэйн тала дайда ехэхэнээр саһанда хушагдаад, бүхы муу, муухай юумэн үгы хэгдэжэ, хүн зоной һайхан һанал, найдал шэнээр хүсэлэгдэдэг ха юм даа! Шэнэ жэлһээ ажабайдалайнгаа шэнэ хуудаһа хэһэжэ, хуби заяагаа һайнаар бэшэжэ эхилэел даа, энэ мүнөө һүни ерэжэ ябаһан 2015 оноо!

САҺАН ТУХАЙ ҺОНИН МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

Дэлхэй дээрэ эгээл томо саһахан гэршэлэгдэһэн юм. Тэрэнэй диаметр аяар 38 сантиметр хүрэһэн байна.

1944 оной апрелиин 30-да Москва хотодо страус шубуунай үдэн шэнги аад, хүнэй альганай шэнээн саһан ороһон байна.

1969 оной Рождествогой үедэ Швейцарида хаб хара саһан ороһон гэхэ. Тэрэ саһа амталжа туршаһан зон тэрэ дары үхэшэһэн юм. Тэрэ хара саһан ДДТ инсектицидэй холисотой байгаа.

1955 ондо Калифорнидо ногоон саһан ороһон юм.

Саһахануд уһанай сөөрэм руу унахадаа, дүү гарадаг, зүгөөр тэдэнэй абяа хүнэй шэхэн дуулахагүй, харин тэрэ уһан соо ажамидардаг загаһад тэрэ абяанда угаа дурагүй юм.

Франциин король 14-дугаар Людовигой амраг мадам Ментенон ааяма халуун зунай сагта хүнгэрэг саһан соо шаргаар һолжорхоёо һанашоо ха. Харин инагынь Версалиин харгыгаар дабһа саахар хоёроор мүльһэ хэжэ, дуратай эхэнэрэйнгээ эрхэ һаналыень дүүргэһэн байгаа хаш. Ёһотойл хааная ябадал.

Гэхэтэй хамта, бүмбэрсэг дэлхэймнай тэн хахадһаа олонхинь ёһотой саһа хаража үзөөгүй бшуу. Тиимэһээ бидэ шэрүүхэн уларилтай, жэлэй 5 һара соо үбэлтэеэ хахасадаггүй арад жаргалтайл зон болонобди. Саһа хаража, саһан дээрэ хүльбэржэ, саһаар наадажа, саһанай хайлан ошоходо, бүхы муу муухай юумэнтээ, үбшэн хабшан, хоб жэб, атаа мэеэн, муу хэлэ аман булта хобхорон манай ажабайдалһаа хайлан ошодог ха юм. Жаргалтай арадбди. Шэнэ жэлээр! Үшөө ехэ жаргал хүсэнэб, манай хайрата уншагшадтаа! Шэнэ жэлдэ үшөө олон уншагшаднай сониноо уншадаг болохо гэжэ найданаб.

Цырегма САМПИЛОВА.

Аршаан һууринай байдалһаа

БААТАРЛИГ СЭРЭГШЭДЭЭ ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР ХҮНДЭЛХЭ ҺАЙХАН ЁҺО

Аршаан нютагай дайнай болон ажалай ветерануд

Энэ буужа ерэхэеэ байһан Шэнэ 2015 ондо Агуу Илалтын 70 жэлэй ойн баяр тэмдэглэгдэхэ. Түнхэнэй аймагай Аршаан һууринай захиргаан аха захатанаа хүндэлжэ, ёһолхо һайхан заншалтай. Энэшье жэлдэ Аршаан һууринай толгойлогшо Даша Дашеев дайнай ветерануд болон ара талын ветерануудаа, наһатайшуулаа ёһолбо. Наһатайшуулда юун ехэ юумэн хэрэгтэй байхаб даа! Дулаахан үгэнүүд, дулаахан хандаса, гарай бэлэгүүд болон өөһэд тухай дурсалганууд.

ЦЫРЕНЖАПОВ ТОГОШО ОЧИРОВИЧ

Энэ үндэр наһатай дайшалхы баатарнай Япон дайнда хабаадаһан габьяатай. Тогошо Очирович Бэшүүрэй аймагай Дабаата нютагта 1927 ондо түрэһэн юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, тэрэ Шэбэртын дунда һургуулиин 7 класста һуража байгаа. Дайнай үеын тэрэ хүндэхэн сагта хүн бүхэн дайсантай тэмсэлдэ өөрынгөө хубитаяа оруулхые оролдодог һэн. Тогошо Цыренжапов колхоздоо мори харагшаар ажаллаа. Мориной байра соо ариг сэбэр байдал сахижа, монгол үүлтэрэй моридые харууһалдаг һэн. 1943 ондо Татаурово тосхондо трактористын курсада эльгээгдээ бшуу. Шэбэртэ нютагайнгаа «Коммунизм» колхозой трактористаар ажаллажа байтараа, 1944 ондо Улаан Армиин сэрэгтэ татагдажа, Домно гэһэн станцида авиа сэрэгэй бага мэргэжэлтэдэй һургуули (ШМАС) дүүргээ. 1945 ондо Япон дайнда 457-дохи авиаполкын 30-дахи авиадивизиин бүридэлдэ хабаадаа. Моторист-механик, бомбо хаядаг авиациин ахалагша механик самоледуудые бэлдэдэг байгаа. Авиадивизиин летчигууд Хайлар шатар байрлаһан сэрэгэй газарнуудые бомбоор шэдэхэ болон Танань хото руу ниидэжэ, дайсадтай дайлалдадаг байгаа.

Росси гүрэн дотор дайнда хабаагүй гэр бүлэ үгы байгаа бшуу. Айл бүлэ бүхэндэ хархис дайсантай тэмсэлдэ мордоһон сэрэгшэд байгаа бшуу. Тогошо Очировичай аха Доржо Очирович Нэгэдэхи Украинска фронтдо артиллеристээр дайлалдаа, удаань Япон дайнда Солонгос гүрэндэ баһал хабаадаа бшуу. Дайнай һүүлээр хоёр аха дүүнэр түрэһэн Бэшүүрэй аймагтаа һандарһан хүдөө ажахыгаа бодхоолсоо. Зүүн, Барууншье дайнда эрэлхэг баатаршалга гаргаһан сэрэгшэдэй хуби заяан, хэды байлдаанда сүхэрбэшье, удаан наһа үршөөгөө бшуу.

Тогошо Очирович дайнай һүүлээр үшөө 8 жэл Шэтын можын Бада һууринда 30-дахи авиадивизидэ ахалагша сержантаар албаяа үргэлжэлүүлээ. Тогошо Очирович нютагаа бусаад, һүнэй фермэдэ бригадираар ажаллаа. 1962 ондо Дугарма Бадмаевна нүхэртээ "Аршаан" курортдо амархаяа ерэһэн аад, гоё һайхан байгаалитай энэ газарта дүрлажа, нүүжэ ерэһэн юм. Тиигэжэ 50 гаран жэлэй туршада Аршаан һууринда ажаһууна. КБО-до фото-зураг буулгагшаар, удаань Аршаанай ойн модоной ажахыда леснигээр 20 гаран жэл ажаллаа. Наһанайнгаа амаралтада гарабашье, үшөө хэдэн жэл тэндээ ажаллаһан байна. Харин нүхэрынь, Дугарма Бадмаевна, наймаанай ажалда хүдэлжэ, потребкооперациһаа наһанайнгаа амаралтада гараһан байна. Энэ бүлэ дүрбэн үхибүүдые хүн болгоо, 6 ашатай, 5 гушанартай юм. Бүлын омогорхол Цыденбал хүбүүниинь һур харбалгаар уласхоорондын спортын мастер. Тэрэнэй хүбүүн Цырен абынгаа ажалай уг залгуулжа, баһал мэргэн годлишон, Европын чемпион болонхой.

Зүн бүхэндэ Цыренжаповай гэр бүлэдэ хаахаанаһаа үхибүүдынь, аша зээнэрынь суглардаг.

Баатаршалга, шэн зориг гаргаһанай түлөө Тогошо Цыренжапов Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 2-дохи шатын ордендо, Жуковай медальда болон олон тоото шагналнуудта хүртэнхэй.

ИМЕГЕНОВ ВЛАДИМИР АРТЕМЬЕВИЧ

Энэ дайшалхы сэрэгшэн эдир залуу наһанһаа Эсэгэ оронойнгоо зүүн талын хилэ хамгаалжа, Япон дайнда хабаадаһан юм. Эрхүү можын Алайрай аймагай Бага Багтай гэһэн һууринда 1924 ондо түрэһэн юм. Балшар бага наһанһаа үншэржэ, хүгшэн эжытэеэ үндыһэн юм. 4 класс дүүргээд, трактористын курса дүүргээд, 16-тайһаа түрэл колхоздоо ажаллаа.

1942 оной августын 20-до сэрэгтэ татагдажа, Шэтэ шадархи Антипиха станцида алба хаажа эхилһэн юм. 1943 ондо Мальта гэжэ газарта командираар алба хаагаа. 1945 оной августын 9-дэ Япон дайн эхилжэ, маршал Малиновскиин ударидалга доро Манжуур хото руу эльгээгдэһэн байха юм.

- Сүүгэлэй дасанһаа Манжуур хүрэтэр ааяма халуун наран доро 1000 модо зайда станковой пулемедуудые задалһан түхэлөөр ээм дээрээ шэрэжэ гараһан байнабди. Үүр сайжа байхада, Аргунь голой эрьедэ хүрэжэ ерэһэмди. Голой үһан халуунһаа ехэ уурал гаража байхадань, ехэ мүрэн далайда хүрэжэ ерээбди гэжэ һанаа бэлэйбди. Хүүргэ дээгүүр гол гаталжа, тэрэ дары добтолгодо орообди. Манай Забайкалиин болон Приориин 1-дэхи, 2-дохи фронтынхид японтониие хүреэлэндэ оруулаабди. Уур сухалтайгаар, эршэм эсэргүүсээ һэн. Японтон хүсэтэй, түбһэн юумэнһээ айхагүй, хүреэлэндэ орохогүй гэжэ өөрыгөө буудадаг байгаа. Хоёр талаһаа ехэ олон зон хосороо һэн. Ород хэлэ мэдэхэ япон сэрэгшэһээ: "Ямар түргэн бэеэ тушаабат?" - гэжэ асуухадамни, тэрэ иигэжэ хэлээ һэн: "Иимэ түргэн танай танкнууд ерэшэхэ гэжэ һанаагүйбди".

Сэрэгшэ Имегенов 1947 ондо сэрэгэй албанһаа табигдажа, түрэл нютагаа бусаад, трактористаар ажаллажа эхилээ. Прицепщигээр ажаллажа байһан Роза басаганда инаг дуратай боложо, гэр бүлэ болоһон юм. Бүхэли наһаараа нютагтаа ажаллаад, һүүлэй 4 жэлэй саана Аршаанда эмшэлэгшээр ажалладаг Вера басагандаа зөөжэ ерэнхэй ажаһууна. Дайнай болон ара талын ветерануд Владимир Артемьевич болон Роза Иннокентьевна сэлмэг сэбэр сэдьхэлтэй, хүн зондо дулааханаар хандадаг, һайхан абари зантай гэр бүлэ юм. 63 жэлэй туршада энэ бүлэ эб нэгэдэн, эбтэй эетэй ажаһууна. 6 үхибүүдые хүн болгожо, бултандань һайн һургуули дүүргүүлээд, түбхинүүлһэн. 8 аша зээнэртэй, 2 гушанартай юм. Хэдышье наһатай болоһон һаа, оршон тойронхи ажаһуудалдаа анхаралаа алдаагүй, Совет засагай үедэ байһан парти, комсомол, пионер эмхинүүд хүн зониие зүб мүрөөр хүмүүжүүлдэг байгаа. Мүнөө сагай политигуудта хүндэтэйгөөр хандадаг, саашадаа байдал улам һайжарха бшуу гэжэ найдан этигэнхэй.

Эрэлхэг, шэн зориг гаргаһанайнь түлөө Эхэ орон Владимир Имегеновые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 2-дохи шатын орденоор, "За отвагу и доблесть" гэһэн Жуковай медаляар, "Японииие илаһанай түлөө" медаляар шагнаа. Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ эршэм бэрхээр ажаллаһанай түлөө "Тунга газар үйлэдбэрилһэнэй түлөө" гэһэн медаляар, "Ажалай ветеран" болон "Эрхүү можын эрхим механизатор" гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй юм.

БАРАЕВ ДОРЖА ДОРЖЕЕВИЧ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай түүхэтэ номууд соо хүн зоной элдэб бэрхэшээлнүүдтэй, һэлгэгдэһэн, төөригдэһэн хуби заяан тухай, зарим ушарта сэдьхэлээ хүмэрихөөр гайхамшаг ушарнууд тухай хэлэгдэдэг гээшэ. Дайн гэһэн аймшагтай үгын удхаһаа, гал дүлэтэ хүреэлэнһээ гаража шадаад, хүн түрэлтэнэйнгээ шэг шарайгаа алдаагүй, тэсэжэ, дабажа, саашадаа жаргалтай ябаабди гэжэ хуби заяандаа, ами наһандаа баяр баясхалан хүргэжэ ябадаг гээшэ, манай сэрэгшэд!

Бараев Доржа Доржеевич – артиллерист, "Аршаан" курортын наһатайшуулай нэгэн, ветеран Агуу Илалтын 70 жэл сарюун, дорюун, һонор ухаатай угтажа байна. Энэ хүмнай ехэ хүшэр, һонин хуби заяатай юм. 1924 ондо Түнхэнэй аймагай Хонгоодор гэжэ нютагта түрэһэн. Балшар бага наһандаа үншэржэ, Бадма, Базар Бандеевич абганарай һайгаар амиды мэндэ ябаһан юм. Ринчин-изы үлэн хооһон сагта буряад арадай нангин заншалаар үншэн хэнзэ хүбүүхэниие орхижорхёогүй, ходол энхэржэ, өөрынгөө хүбүүн мэтээр хүмүүжүүлһэн юм. Далахайн эхин шатын һургуулиин 4-дэхи класс дүүргээд, Тоорын дунда һургуулида һуралсалаа үргэлжэлүүлээ.

1940 оной зунай һарада 10 класс дүүргэжэ, Сомоной түрүүлэгшэ ябаһан Кырмыгенов Бальжин Малановичай туһаламжаар, Улаан-Үдэ шадарай Дивизионно станциин сэрэгэй училищида ороһон байна. Сэрэгэй училищиин комиссар Түнхэнһөө уг гарбалтай Цыбиков Доржо Санжеевич нютаг хүбүүгээ дэмжэдэг байгаа.

1941 оной март һара соо Совет армиин сэрэгтэ татагдаа бэлэй. Воронеж хото шадар 31-дэхи артиллерийскэ полкдо алба хаажа байхадань, дайн эхилээ бэлэй. Хүшэр байлдаанууд, танково добтолгонууд, суг хамта дайлалдаһан сэрэгшэ нүхэдөө алдалга, бомбо хаялган, ажаһуудалай һандарал, хүн зоной зоболон – эдэ бүгэдэ эрэлхэг сэрэгшын зурхэ сэдьхэл мүнөөшье болотороо хүдэлгэдэг. Дайнай эхинһээ хэды ехэ юумэ үзэжэ, дабажа гарааб даа, буряад сэрэгшэн.

Дайнай һүүлээр Хориин ойн үйлэдбэриин ажахыда модо ашадаг мастернуудай курсын һүүлээр ажаллажа эхилээ. 90-ээд онуудай һандаргалта, хубилалтануудай үедэ Доржа Доржеевич түрэһэн Түнхэн нютагаа бусаһан юм. Хэдэн олон жэлнүүдэй туршада курорт "Аршаанда" эдэбхитэй ажаллажа, хүн зондоо ехэ хүндэтэй юм. Дайнай эхинһээ сэрэгшын алба хааһан хүн юундэ нэгэшье шагнал, медальнуудгүй байгаа гээшэб, гайхалтай.

Дайнай сэрэгшэд болон ара талын ветерануудые анхарха, тэдээндэ туһалха, дүнгэхэ мүнөө уеын зоной уялга гээшэ. Хэды юумэн хэгдэбэшье, ходол дутуу шэнгеэр һанагдадаг. Энэ мүнөөдэрэй бидэнэй оролдолго тэрэ уеын дайнай баатаршалга, эрэлхэг ябадал, шэн зоригтойнь жэшээлхээр бэшэ бага юм ааб даа.

Энэ гарахаяа байһан 2015 ондо Агуу Илалтын 70 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэдээ, хайрата ветерануудаа сэгнэжэ, шэн зоригыень өөдэнь үргэжэ ябаял даа.

Цырегма САМПИЛОВА.

"ГАНДАН" ДАСАНАЙ ЗУРХАЙ

Январиин 5, гарагай 2, монгол литын 15, сагааг-шан могой, уулада һуудалтай, 8 ногоон мэнгэтэй.

Энэ үдэр гэр болон бусад нангин шүтөөнэй байра бодхооходо, эм бүтээхэдэ, буянта хэрэг үйлэдэхэдэ һайн. Малай улай хэжэ болохогүй, холын харгыда гаралтагүй.

Үнэ абабал, амгалан тэнюун байдал ушарха.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Ланчиг - Нинбо" хурал уншагдаха.

Январиин 6, гарагай 3, монгол литын 16, хара морин, модондо һуудалтай, 7 улаан мэнгэтэй.

Энэ үдэр хэлсэжэ нүхэд болоходо, эд зөөри худалдахада, аралжаа наймаа эрхилхэдэ, нүхэ болон газар малтахада һайн.

Засаг түрын һууриин түлөө хэлэ ама, зүрилдөө үйлэдэхэгүй, сүүдэй заргаар таталдахагүй.

Үнэ абалтагүй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Табан харюулга" хурал уншагдаха.

Январиин 7, гарагай 4, монгол литын 17, харагшан хонин, хиидэ һуудалтай, 6 сагаан мэнгэтэй.

Энэ үдэр дэлгэрэнгы хэрэгүүдые эхилхэдэ, худалдаа наймаа эрхилхэдэ, хото городуудые бодхооходо, холын харгыда гарахада һайн.

Үнэ абалтагүй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Табан харюулга" хурал уншагдаха.

Январиин 8, гарагай 5, монгол литын 18, хүхэ бишэн, галда һуудалтай, 5 шара мэнгэтэй.

Энэ үдэр буянта хэрэг эрхилхэдэ, эрдэм үзэгтэ һурахада, ном уншахада, бэлиг шадабари хүгжөөхэдэ, эм бүтээхэдэ һайн.

Холын харгыда гаралтагүй, үнэ абахада сээртэй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Табан харюулга" хурал уншагдаха.

Январиин 9, гарагай 6, монгол литын 19, хүхэгшэн тахяа, шоройдо һуудалтай, 4 ногоон мэнгэтэй.

Энэ үдэр холын харгыда гарахада, "зөөлэн" хэрэгүүдые эрхилхэдэ, эм бүтээхэдэ, эрдэм шудалхада һайн. Мал худалдажа болохогүй.

Үнэ абабал, һайн нүхэр ушарха.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Табан харюулга" хурал уншагдаха.

Январиин 10, гарагай 7, монгол литын 20, улаан нохой, түмэртэ һуудалтай, 3 хүхэ мэнгэтэй.

Энэ үдэр үргэн дэлгэрэнгы ажал эрхилхэдэ, эд бараа болон мал худалдан абахада, худаг малтахада болон гэрэй ажал бүтээхэдэ һайн.

Холын харгыда гарлтагүй, мал наймаалалтагүй, үнэ абалтагүй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Баян Намсарай" хурал, 14 сагһаа "Сундуй" хурал уншагдаха.

Январиин 11, гарагай 1, монгол литын 21, улааг-шан гахай, огторгойдо һуудалтай, 2 хара мэнгэтэй.

Энэ үдэр харгыда гарахада, буддын шажанай номнол, эрдэм шудалхада, заахада, хуулита хэрэгүүдые эрхилхэдэ, хүниие тушаалда томилходо, буянта хэрэг эрхилхэдэ һайн.

Үнэ абахада сээртэй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Бурхан Баабай" хурал, 14 сагһаа "Доржо Жодбо" хурал уншагдаха.

Энэ зурхай "Гандан" дасанай (Стрелка) гэбгы Зоригто лама бэлдэв.
6-дахи таһаг, 8-983-533 56 05, 8-924-556 51 37.
2-дохи таһагта - эмшэ Бэлигто лама.
602 403 - хандаха утаһан.

Дасанай хаяг: 670045, город Улан-Удэ, проспект Автомобилистов, 1 «К» (Стрелка).

АЛТАН МОНДАРГЫН ХОРМОЙДО

(Түгэсхэл. Эхиниинь декабриин 17-ной, 24-нэй дугаарнуудта).

Ханид-хамба Агван Доржиевай нангин нэрые Түнхэнэй болон Ахын һүзэгтэйшүүл һайханаар сахижа, һургаал заабарииень һанажа, шүтэжэ байдаг. В.А. Шаглахаев ном соогоо иигэжэ онсолно: "Бодисада Агван Доржиев 16 жэлэй үнгэрхэдэ, 1954 ондо Буряад ороной Ахын аймагта шэнэ түрэлөө олоһон юм. Бүри 1925 ондо ценшабхамба Агван Доржиев һүлшынхиеэ Ахада ерэхэдэ, нютагай Намсарай гэлэн-ламада өөрынгөө сагаан алталмал дунгар-яншил үлөөгөөд ошоо һэн.

Намсарай-гэлэн (Н.Пронтеев) Сэрэнжаб, Дарисэрэн Самаевтанай гэр бүлэдэ "түрэлтэ айлшан ерэхэ" гэзд айладхаһан юм. Гэлэн-ламын айладаһаар, хүбүүн түрэжэ, Федор нэрэтэй болоо. Сэрэнжаб Самаев Агван Доржиевай шаби байгаа. Академик Ф.И.Щербатской, түбэд болон буддын һургаал шэнжэлэгшэ элитэ эрдэмтэн, А.Доржиевай нүхэр, туһалагшань, тэрэнэй дурасхаалда хүбүүндээ нэрыень үгэһэн юм. Агван Доржиевай захяа дүүргэжэ, Намсарай гэлэн Сэрэнжаб Самаевта дунгар-яншил дамжуулһан түүхэтэй".

Ленинградай университедэй Зүүн зүгэй факультедтэ монгол-түбэд хэлэ бэшэг шудалха үедөө, 1974 ондо Ф.Самаев Монголой гүрэнэй дээдэ һургуулида практика гараа һэн. Эндэ ехэ лама Багшатаяа, даяанша-егоозор Зундын Пурэвжамсатай золгоходонь, тэрэнь иигэжэ хэлэһэн юм: "Одоол һурахаяа ерэбэш, би шамай хүлеэжэ байгааб!". Университедэй һүүлээр Ф.Самаев Монголдо шойрын ном шудалаа. СССР-эй ЦДУБ-ай бандида хамба-ламанарай хариин оронуудай буддын шажанай ехэ санаартантай уулзахада, Шейраб-Жамса лама (Ф.Самаев) оршуулагшын үүргэ бэелүүлдэг һэн. 1987 ондо лама Шейраб-Жамса Самаев хоёр буряад ламанартай Энэдхэгэй Гоман дасанда ошожо, дүрбэн жэл соо һураһан юм. Дхарамсалын Байгаалиин ба хүнэй ниигэмэй хүгжэлэй (диалектикын) дээдэ һургуулида дадалгын бэлэдхэл гараа. 1990 ондо, үшөө зүблэлтэ засагай байха үедэ, XIV Далай-ламын лүндэ хүртэжэ, гэлэн ламын ехэ хэргэмтэй, Данзан-Хайбзун нэрэтэй болоо бэлэй.

Үйлын үреэр Данзан-Хайбзун Самаев Нева мүрэнэй эрьедэ бусажа, "Гүнзэчойнэй" дасан һэргээхэ хубитай байгаа. "Ахалар" гэжэ жаса байгуулаа. Энэ жасын буряадтахи таһаг "Аригун" гэжэ нэрэтэй юм. 1994-1998 онуудта Ф.С.Самаев Арадай Хуралай депутадай ажал бэелүүлээ. Бандида хамба-ламанарай дэргэдэ оршуулагшын үүргэ дүүргэхэдээ, Энэдхэг, Япон, Сингапур, Малайзи, Тайланд, Шри-Ланка, Сири, Англи, Израиль, Франци, США болон Монгол оронуудта болоһон уласхоорондын хуралдаануудта хабаадаһан, харилсаа холбоо тогтооһон габьяатай.

Мүнөө үе сагай эрилтэнүүдтэ хүрэмэ хурдан, хүрса ухаатай, һүбэлгэн, һонор сэдьхэлтэй гэлэн-лама Д.-Х.Самаев бүхы эрдэм ухаагаа, хүсэ шадалаа зоной, һүзэгтэнэй, ниигэмэй аша туһада зорюулдаг һэн. В.А.Шаглахаев багшынгаа аша габьяа тухай иигэжэ бэшэнэ: "Саяан шадарай газар дайдын, бүхы Буряадай, Россиин ерэдүйн социально-экономическа, шажанай болон соёлой талаар хүгжэн һалбаралгын хараа замуудые элирхэйлээ. Түнхэнэй болон Монгол ороной Хүбсэгэлэй хүреэлэнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ Энхэ тайбанай хүреэлэн байгуулха ехэ хүсэл бөөмэйлэн ябаа".

В.А.Шаглахаев номой хуудаһанһаа иимэ дурадхал оруулна:

1) Чингис хаанай шэрээ гэһэн түүхын хүшөөе Россиин (Буряадай) болон Монгол ороной эрдэмтэд хамта шэнжэлхэ ёһотой;

2) тусгаар эмхи зургаануудта, тэрэ тоодо ЮНЕСКО-дэ хандажа, энэ хүшөөе Россиин Федерациин арадуудай түүхын болон соёлой хүшөөнүүдэй, мүн бүхэдэлхэйн нөөсэ баялигуудай жасын бүридэлдэ оруулхые дурадхаха хэрэгтэй.

Даши лама үндэр түрэлтэ Багшынгаа хэрэгые ханамжатай наринаар үргэлжэлүүлнэ. Тэрэнэй үүсхэл дэмжэлгээр БГУ-гай Монголые шэнжэлгын түб, Хойморой "Бодхидхарма" дасан, Түнхэнэй аймагай захиргаан Россиин болон Монголой ламанарые, эрдэмтэдые урижа, "Чингис хаанай дурасхаалта газарнууд" гэһэн уласхоорондын эрдэмтэ экспедиции эмхидхэ (2013 он). Бури 2006 ондо гэлэн-лама Д.-Х.Самаевай нангин дурасхаалда зорюулан, уласхоорондын эрдэмэй хуралдаа эмхидхээ. Байгал шадарай арадуудай гүн сэдьхэлэй заншалнууд болон экологиин асуудалнуудые Россиин, Монголой, Чехиин, США-гай эрдэмтэд, ехэ санаартан болон ниитын ажал ябуулагшад зубшэн хэлсээ һэн. Саяанай болон Алтайн хизаарта, Түнхэнэй дайдада буддын шажанай дэлгэрһэн түүхэ тухай хэдэн номуудые тэрэ хэблүүлээ, хэдэн видеофильм буулгаа. Монгол ороной «Найрамдал» медаляар, Чингис хаанай орденоор шагнагданхай. Чингис хаанай нэрэмжэтэ Монголой университедэй хүндэтэ академик юм.

Энэ ном соо ехэ һонин дурсалгануу, элидхэлнүүд ниитэлэгдээ. Суута эрдэмтэн, профессор С.Д.Дылыковэй Петербургын дасан барилгын түүхэ тухай дурсалга "Буряад үнэн" сонинд ерэхэ жэлдэ хэблэхэ хүсэлтэйбди.

Туяна САМБЯЛОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: XIV Далай-ламые бараалхаха үедөө. Зүүн гарһаа: Д.-Х.Самаев, Гоман Брайбун хиидэй хамба-лама Агван-Нима (Загарайн Дабаатаһаа гарбалтай), Ч-Д.Дугаров, Ч.-Д.Будаев. Энэдхэг, 1988 он; Д.-Х.Самаевай аба эжы хоёр; Даши лама Шаглахаев «Хан Алтай» жасын дарга Г.Явгантай. С-Петербургын дасан, 2012 он.

"У подножия Алтан Мондарга" номһоо абтаба.

Буряад Үнэн

Учредители:
Глава Республики Бурятия,
Народный Хурал Республики Бурятия,
Правительство Республики Бурятия

Директор-главный редактор - В.В.ХАРТАЕВ
Редактор - Т.В.САМБЯЛОВА

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:
И.М. Егоров, П.Л. Носков, И.В. Смоляк, Т.М. Нагуслаева (Правительство РБ), В.А. Павлов, Б.Ц. Семенов, Ц.Б. Батуев, Ц.-Д.Э. Доржиев (Народный Хурал РБ), Б.Ш. Дашиев, Д.Б.Гуродармаева, С.Б. Байминова.

ТЕЛЕФОНЫ:
21-54-54 - приемная
21-35-95 - замдиректора - редактор газеты "Бурятия"
21-68-08 - редактор
21-64-36 - замредактора, ответственный секретарь
21-67-81 - выпускающий отдел
21-64-36 - корреспонденты, редакция журнала "Одон"
21-06-25 - редакция журнала «Байгал»
21-55-97 - редакция газеты "Спорт Тамир"
21-62-62 - реклама
21-50-52 - отдел распространения

АДРЕС РЕДАКЦИИ И ИЗДАТЕЛЯ: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23. ГАУ РБ «Издательский дом «Буряад үнэн».

Подписной индекс 50901
Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Бурятия
Свидетельство ПИ № ТУ03-00304 от 29 июля 2013 г.
www.burunen.ru e-mail: unen@mail.ru

Газета набрана и сверстана в компьютерном центре Издательского дома «Буряад үнэн».
Отпечатано с готовых диапозитивов в ОАО «Республиканская типография».
Адрес типографии: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Борсоева, 13.
Подписана в печать 30.12. 2014 в 17.00 - по графику; 30.12.2014 г. в 17.00 - фактически.
Объем 4 п.л. Заказ № 2478. Тираж - 3800 экз.

Цена свободная.

Редакция принимает печатные рукописи. Рукописи и фото не рецензируются и не возвращаются.
Автор несет ответственность за представленные материалы.
За содержание объявлений редакция ответственности не несет. Все справки у рекламодателя.

* Материалы на платной основе.
ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ - каб. 1, 13 (I этаж),
Тел.: 21-62-62, 21-60-91 тел./факс: 21-54-54

50 наһанай жаргал

ДАРХАН УДХАТАЙ, ХАДАША СОЛОТОЙ

Арюун сэбэр агаартай,
Аглаг үндэр байсатай.
Аршаан булагаар билтарма
Алдар ехэтэ Ахадамнай **гоёшоохоор хада ууланууд, эмтэй домтой гол горхонууд элбэг даа, омогорхохоор хүнүүд олон юм даа. Түрэһэн нютагтаа түрүү зэргэтэй хүнүүдэй нэгэн болохо, Аглаг үндэр Аха баян дайдынгаа хоймор хажуудань, эртэ урда сагһаа эрдэм бэшэгтэй, эмшэ домшо, дууша хуурша, уран дархан улад зоноороо суутай, Улаан Шүлуун хайрхан ехэ обоотой, Тамгат, Монголжон, Обтой мүргэлнүүдтэй, Шарза баян нютагһаа уг гарбалтай, шонорог яһатай, дархан удхатай, хадаша солотой Патархеев Буда-Жап Степанович (Бадрахын Будажаб) болоно.**

Патархеевтэнэй (Бадрахын) уг соо ехэ тайшаа ноёд, эрдэмтэй гэлэн ламанар, эмшэд, уран дархашуул, хадаша хүнүүд олон байһан. Шарзын хүнүүд дууша, бөөшэ гэжэ Ахын зон мүнөөшье хэлсэдэг.

Буда-Жап хадаша-таабай түрэл нютагайнгаа арад зоной ажабайдалые һайжаруулха гэжэ һанаагаа табижа ябадаг хүнүүдэй нэгэн. Хэһэн, хамһалдаһан ажалнуудынь дурдаа болбол: Монголжон нютагта Ногоон Дари Эхэ ба Харһан тала нютагай Сагаан Дари Эхэ бурхануудые һэргээлгэдэ, арамнайлалгада ехэ туһаламжа хүргөө. Нютагай ехэ обоо Хаан-уулын түрүүшын дуган, субарганууудые, өөрын түрэл болохо, дутын нүхэр Саяан тосхоной дарга байһан Иванов Олегтэй, Ахын суута хадаша байһан Машаев Лама-Жаб таабайтай хамтаржа, нютагайнгаа арад зоноо ударидажа бүтээһэн байна. Буряад оронойнгоо эгээл үндэр орьёл Мүнхэ-Һарьдаг уулада Буддын Заншалта Сангхын дасанай түлөөлэгшэнэр хүрэжэ, Этигэл хамбын дүрые залаха даалгабаридань баһал ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Ивалгын дасанай эрилтээр Ахын буряадуудай нютагай хэлэнэй 500 гаран үгэнүүдтэй толи бэшэг гаргалсаһан байна. Энэ ажалдань Росси гүрэнэй ехэ эрдэмтэн, профессор В.И.Рассадин, нютагай үбгэд, хүгшэд ба буряад хэлэнэй багшанар ехэ хубитаяа оруулаа. Гансашье тарни номой хүсөөр бэшэ, мүн өөрынгөө эди шэдеэр хүнүүдтэ туһалдаг, ямаршье асуудалтай ерэһэн зондо туһа хүргэхэ шадалтай, дасандаа ехэ хамһалдадаг, барилгын ажалда ехэ шадамар хүн гээшэ. Непал орондо улаан малгайтанай шажанай һургуулида, Сахья Бандида гэгээнэй дасанда Лун Банда хүртэһэн, хүсэ шадалаа дээшэлүүлһэн байна. Буда-Жап Степанович эрмэлзэл ехэтэй, эрэлхэг зоригтой табан алтан хүбүүдэй аба болоно. Томо хүбүүдынь һургуулияа дүүргэнхэй, мэргэжэлээ оложо, гэр бүлэтэй боложо, хуби заяагаа олонхой.

Буддын Заншалта Сангхын Бандида Хамба-лама Дамба Аюшеевтэй бараалхажа, дид–хамба ламые, бусад ехэ ламанарые нютагтаа залажа асарһан байна. Непал, Урда Корей, Хитад, Монгол, Тайланд, Бирмэ, Лаос, Гонконг, Макао г.м. оронуудаар, буддын шажанай нангин газарнуудаар, мүн Росси гүрэнэй Алтай, Тува, Хакаси, Кемеровэ, Новосибирск, Шэтын можонуудаар аяншалжа, хэрэг бүтээһэн байна. Буда-Жап Степанович Россида Бандида-Хамба ламын хэргэм тушаал бии болоһоор 250 жэлэй ойн баярай медальда хүртөө. Монголой бөөнэрэй эблэлэй хүндэтэ дарга, Хүбсэгэл аймагай Ринчин Хумба сомонһоо уг гарбалтай, дархад яһанай профессор Отгоной Пурэв, Тувын бөөнэрэй эблэлэй президент Лопсон-Кенин оолтой Б-Ж.С.Патархеев танил нүхэд болоно.

Хүндэтэ Буда-Жап ахатан! 50 наһанай баярааб халуунаар амаршалан, ута наһа, удаан жаргал, бии бэлэг, буян хэшэг үреэнэбди. Ая гангаар гэрээ арюудхажа, арбан сагаан буян үйлэдэжэ, тулиһан зондо туһа хүргэжэ, газардаһан зондо гараа һарбайжа, үтэлһэн үбгэд, хүгшэдые, үндыжэ ябаһан үри хүүгэдые үдэр бүхэндэ харалсажа ябаһандатнай алтан дэлхэйн бүхы һайниие үнэн зүрхэнһөөнь хүсэнэбди!

Ороигүй үндэр хада хабсагайнууд, тала дайда, ой модонууд, аршаан булагууд, гол горхонууд - энэл даа аглаг үндэр Аха нютаг. Баян бардам Аха нютаг арад зондоо хүсэ шадалаа үгэдэг аргатай. Нютагайнгаа агааараар амилһан, тоонтынгоо уһаар ундалһан, түрэл газарайнгаа элшэ тамирые абаһан үри хүүгэдынь Эхэ газараа суурхуулжа ябахань болтогой!

Буддын Заншалта Сангхын Ахын дасанай шэрээтэ Готовын Баяр лама,
Орлигой дунда һургуулиин багша Октябрина ОШОРОВА.

Ойн баярааб амаршалга

Хүндэтэ Мэдэгма Бабасановна!

Табан жэл соо сугтаа
һураһан,
Талаан бэлигээр сууда
гаранхай
Тангил нүхэр
Мэдэгмаагаа
Табин табан наһанайнь
ойгоор
Хамта һураһан нүхэдынь
Халуун зүрхэнһөө
амаршалнабди!
Багшанарай дээдэ
һургуулида
Бэрхээр һуража гараалши
Олоһон шэлэһэн
мэргэжэлээ
Орхингүй ходол
ажаллаалши.
Түрэл хэлэнэйнгээ
баялигтай
Түмэн хүүгэдые
танилсуулналши.
Хүгжэмтэ буряад хэлэеэ
Хүгжөөн, үргэн ябаналши.
Эрхим багша байһыешни
Элдэб олон шагналнууд,
Эдир хүүгэдэйш
амжалтануд
Элирүүлэн сэхэ гарганал.
Хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ
Хүрэжэ гараһан
намтартайш.
Олон тоото
мүрысөөнүүдтэ
Илажа гараһан суутайш.
Энэл хэбээрээ саашадаа
«Эрхимэй эрхим» гүүлэжэ,
Үбшэ зоболон үзэнгүй,
Үнэр баян һуугыш даа!

Багшанарай дээдэ һургуулиин ородбуряад хэлэнэй таһаг 1982 ондо суг дүүргэһэн нүхэдшни.

Үхибүүдтэ – Шэнэ жэлэй шүлэгүүд

Эрдэни ДУГАРОВ

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ШҮЛЭГ

Шэнэ жэлээ хүлеэжэ,
Шэдитэ үльгэр дурданаб.
Тэсэбэримнайшье һалажа,
Эсэбэритэйшье болоно.
Шэнэ жэлнай ерэхэдээ,
Энэ гэжэ бэлэглэхэл:
Хаража үзөөгүй юумыем,
Эдижэ үзөөгүй шэхэрыем,
Наадажа үзөөгүй наадыем,
Дуулажа үзөөгүй үльгэрыем,
Үшөөшье элдэб олон бэлэг.

Дулгар ДОРЖИЕВА

ЁЛКОДОО НАРАН БОЛОХОБ

Хэн болохоёо ёлкодоо
Хэды үни бодоообиб.
«Хэрмэнши», -
гэжэ Гэрэл
Хэлээд намда һалаагүй.

Бата Ринчин хоёр
«Баабгай болыш!», -
гэлдэбэ.
«Шандаганда адлиш»,
- гэжэ
Шалсамаа ёгтолон энеэбэ.

Хэрмэн, баабгай,
шандаган
Хэзээшье боложо
үгэхэгүйб.
Наран болоод, ёлкодоо
Уран шүлэг үншахаб.

ФОТОКОНКУРС „СЕЛФИ ПО-БУРЯТСКИ"

Соборова Эржин Советэй талмай дээрэ автобус соо.

Федотов Артем Николаевич, "Молодёжь Бурятии" сониной дизайнер.